

ภาคผนวก ข

เอกสารประกอบรายงานการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

เอกสารประกอบรายงานการวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้วิจัย

นายอดิศักดิ์ นवलสิงห์

สาขาวิชาบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

คำนำ

เอกสารประกอบรายงานการวิจัยฉบับนี้ เป็นการรวบรวมเอารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการพัฒนา ชุดการพัฒนา และการติดตามประเมินผล มารวมไว้ในเล่มเดียวกัน โดยเฉพาะส่วนที่เป็นชุดพัฒนาจะมีปรากฏทั้งหมด 4 ชุด ผู้วิจัยเชื่อว่าผลผลิตที่เป็นเอกสารเล่มนี้จะจัดเป็นนวัตกรรมทางการบริหารอีกรูปแบบหนึ่งที่มุ่งพัฒนาบุคลากร ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และเกิดการตระหนักรู้ในภารกิจของหน่วยงานจนทำให้ผู้ร่วมงานมุ่งประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง ผู้วิจัยได้เรียงลำดับ ความสำคัญตามสภาพปัญหาและความสำคัญของการพัฒนาไว้จำนวน 4 ชุด แต่ละชุดประกอบด้วยวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการพัฒนา สื่อและแหล่งเรียนรู้ เอกสารอ้างอิง และกิจกรรมการพัฒนา ดังต่อไปนี้

- ชุดที่ 1 บุคลิกภาพของครูพลศึกษา
- ชุดที่ 2 คุณธรรม จริยธรรม ของครูพลศึกษา
- ชุดที่ 3 ความรู้ ความสามารถของครูพลศึกษา
- ชุดที่ 4 การพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพครูพลศึกษา

ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญและคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทุกท่าน ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษาที่เกิดจากงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

อดิศักดิ์ นवलสิงห์

สาขาบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ.....	ก
สารบัญ.....	ข
รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา	1
หลักการ.....	1
จุดมุ่งหมาย.....	
กระบวนการพัฒนา.....	
ชุดการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา.....	
ชุดที่ 1 บุคลิกภาพของครูพลศึกษา.....	
ชุดที่ 2 คุณธรรม จริยธรรม ของครูพลศึกษา.....	
ชุดที่ 3 ความรู้ ความสามารถของครูพลศึกษา.....	
ชุดที่ 4 การพัฒนาตนเอง พัฒนานาวิชาชีพครูพลศึกษา.....	
การติดตามและประเมินผล.....	
ภาคผนวก.....	
กำหนดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ.....	
รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	
รายนามกรรมการที่ปรึกษา.....	
ประวัติผู้วิจัย.....	

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

หลักการ

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในครั้งนี้ มีหลักการของรูปแบบ ดังนี้

1. การพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษาโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เน้นการนำผลการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติงานในหน้าที่
2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา มีการใช้เทคนิควิธีการ และกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสะดวกในการนำไปปฏิบัติ
3. รูปแบบการพัฒนา มีความยืดหยุ่นในการนำไปใช้พัฒนาทั้งในระดับบุคคลกลุ่ม และทั้งองค์กร

จุดมุ่งหมาย

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในครั้งนี้ ได้กำหนดความมุ่งหมายของการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษาไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและลักษณะภาวะผู้นำครูพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อประเมินรูปแบบภาวะผู้นำครูพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการทดลองใช้

กระบวนการของรูปแบบ

กระบวนการของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ซึ่งมีลักษณะสำคัญ คือ เป็นการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อให้ได้ผลผลิตที่เป็นนวัตกรรมทางการบริหารที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาครูผู้สอนพลศึกษา เพื่อให้สามารถนำไปพัฒนางาน ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ซึ่งการให้ได้รูปแบบการพัฒนา ในการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา ครั้งนี้จึงต้องผ่านกระบวนการออกแบบ การตรวจสอบ ยืนยันรูปแบบการพัฒนาและการนำไปทดลองใช้ภาคสนาม จึงแบ่งวิธีดำเนินการ วิจัยและพัฒนา ออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดและองค์ประกอบภาวะผู้นำครูพลศึกษา

ระยะที่ 2 การออกแบบและปรับปรุงรูปแบบการพัฒนา

ระยะที่ 3 การนำไปทดลองใช้ภาคสนามและสรุปผลการทดลอง

ระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดและองค์ประกอบภาวะผู้นำครูพลศึกษา

ระยะนี้ มีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อให้ได้องค์ประกอบหลัก (Main Component) ที่จะนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา โดยแบ่งวิธีดำเนินการออกเป็น 3 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Document Analysis)

การวิเคราะห์ในชั้นตอนนี้ คือ เอกสารวิชาการ รายงานการวิจัย สื่อบทความหรือฐานข้อมูลที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา ซึ่งมีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1.1 ขอบเขตเนื้อหาในการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีเนื้อหาที่ครอบคลุม แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา การวิจัยและพัฒนา เป็นต้น

1.2 ใช้ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อ 1.1 เพื่อให้ได้องค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา และรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสังเคราะห์องค์ประกอบและการสำรวจสภาพการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 2 การศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ

ในขั้นตอนนี้ทำการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านภาวะผู้นำครูพลศึกษา จำนวน 9 คน เพื่อให้ได้ทัศนะต่อองค์ประกอบภาวะผู้นำครูพลศึกษา วิธีการพัฒนา ตลอดจนข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ ดังนั้นการเลือกผู้เชี่ยวชาญ รายละเอียดสำคัญในขั้นนี้จึงประกอบด้วย การกำหนดผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน

วิธีการศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้างตายตัว (Unstructured Interview) โดยการกำหนดประเด็นคำถามหลักไว้ส่วนหนึ่ง และดำเนินการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครั้งนี้ เพื่อหาข้อสรุปสาระที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ และตัวชี้วัดภาวะผู้นำครูพลศึกษา จากการบันทึกและสัมภาษณ์ลงในเครื่องบันทึกเสียง แล้วนำไปถอดความหาข้อสรุปในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 3 การศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Study)

ในขั้นตอนนี้ ได้จากการนำเอาข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับองค์ประกอบและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการดำเนินการในขั้นที่ 1-2 มาเป็นแนวทางในการออกแบบ

ระยะที่ 2 การออกแบบ และปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา

ขั้นที่ 4 การร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา

ในการร่างรูปแบบนั้น ได้จากการนำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูพลศึกษา และวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา เพื่อมาเป็นกรอบแนวทางในการร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา ซึ่งประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการพัฒนา ชุดการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบ และการติดตามประเมินผล หลังจากนั้นได้นำร่างรูปแบบการพัฒนาไปขอรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ การเลือกผู้เชี่ยวชาญนั้นเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน

ขั้นที่ 5 การปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา

ขั้นตอนนี้ได้จากการนำเอาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงรูปแบบการพัฒนา ดังนี้

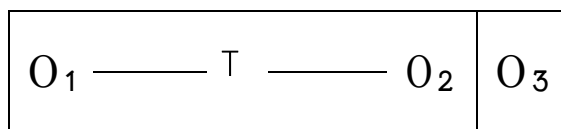
1. นำประเด็นที่ได้จากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มาสรุปและดำเนินการปรับปรุงมาสรุปรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. กำหนดกรอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 4 ด้าน พร้อมกับคู่มือการใช้รูปแบบเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา โดยมีการจัดเรียงลำดับของคู่มือการใช้รูปแบบไว้เป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวกในการจัดกิจกรรมการพัฒนาโดยเริ่มต้นจากด้านบุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา ด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้นำครูพลศึกษา ด้านความรู้ ความสามารถของผู้นำครูพลศึกษา ด้านการพัฒนาตนเองพัฒนาวิชาชีพของครูพลศึกษา
3. กำหนดรายละเอียดของชุดการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบ และออกแบบกิจกรรมการพัฒนา
4. จัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นการรวบรวมเอารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ประกอบด้วยหลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการพัฒนา ชุดการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบ และการติดตามประเมินผล มารวมไว้ในเล่มเดียวกัน โดยเฉพาะส่วนที่เป็นชุดการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบนั้นจะมีปรากฏทั้งหมด 4 ชุด ดังนี้ ชุดที่ 1 ด้านบุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา ชุดที่ 2 ด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้นำครูพลศึกษา ชุดที่ 3 ด้านความรู้ความสามารถของผู้นำครูพลศึกษา ชุดที่ 4 ด้านการพัฒนาตนเองพัฒนาวิชาชีพของครูพลศึกษา

ระยะที่ 3 การนำไปทดลองใช้ภาคสนาม และสรุปผลการทดลอง

ขั้นที่ 6 การออกแบบการทดลอง

หลังจากที่ได้ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และได้สร้างเอกสารเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำเอารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา ไปทดลองใช้กับครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแห่งหนึ่ง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โ

ดยได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการโรงเรียนนั้นแล้ว สำหรับการออกแบบการทดลองได้กำหนดเป็นแบบกลุ่มเดียว มีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ครั้ง คือก่อนและหลังการทดลอง (One-group Pretest Posttest Design) ดังนี้

- เมื่อ O₁ หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลภาวะผู้นำครูพลศึกษาก่อนการทดลอง
 T หมายถึง การใส่สิ่งทดลอง (รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา)
 O₂ หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลภาวะผู้นำครูพลศึกษา
 หลังการทดลองทันที
 O₃ หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลภาวะผู้นำครูพลศึกษา
 หลังการทดลอง 2 สัปดาห์

ขั้นที่ 7 การดำเนินการทดลอง

ดำเนินการทดลองออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การปฐมนิเทศ การประเมินตนเอง ในวันที่ 6 ธันวาคม 2558 เป็นการพบปะชี้แจงการดำเนินงาน มีการตอบแบบประเมินภาวะผู้นำครูพลศึกษาของตนเอง จำนวน 4 ด้านที่สร้างขึ้นก่อนการการพัฒนา

ระยะที่ 2 การการพัฒนา ระหว่างวันที่ 6-7 ธันวาคม 2558 ประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมสร้างปฏิสัมพันธ์ก่อนการพัฒนา เพื่อเป็นการทำความรู้จักกันระหว่างวิทยากรกับครูพลศึกษาที่เป็นกลุ่มทดลอง คือ ครูที่เป็นครูผู้สอนพลศึกษา จำนวน 20 คน และได้ทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกันและเป็นกัลยาณมิตร เพื่อให้กล้าที่จะอภิปรายและเสนอความคิดเห็นในขณะจัดการการพัฒนา

2. ครูพลศึกษากลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมการพัฒนา และร่วมกิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา โดยยึดการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (Adult Learning) ใช้เวลาในการการพัฒนาระยะเวลา 2 วัน โดยมีลำดับขั้นตอนของกิจกรรม ดังนี้

2.1 **ขั้นให้ความรู้** เป็นขั้นให้ความรู้แก่ผู้เข้ารับการพัฒนาเกี่ยวกับ แนวคิด หลักการ วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการบรรยาย อภิปราย การศึกษาเอกสาร การศึกษาคู่มือ จัดกิจกรรมระดมสมอง โดยแบ่งกลุ่มทดลองออกเป็น กลุ่มย่อย และสนทนากลุ่มย่อยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำครูพลศึกษา นำเสนอผลการ ระดมสมองทั้งภายในกลุ่ม

2.2 **ขั้นนำเสนอตัวแบบ** เป็นขั้นของการนำเสนอตัวแบบการพัฒนา ภาวะผู้นำครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูพลศึกษา

2.3 **ขั้นการเสนอแนะและให้ข้อมูลย้อนกลับ** เป็นขั้นของการให้ผู้เข้าร่วมการ พัฒนา ได้มีการเสนอแนะและให้ข้อมูลย้อนกลับ หลังจากทีอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับภาวะผู้นำครู พลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ

2.4 **ขั้นสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นขั้นตอนของการให้ ความรู้และฝึกการสร้างแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา

2.5 **การฝึกปฏิบัติการ** เป็นกิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รายสัปดาห์ จำนวน 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 4 ชั่วโมง เป็นเวลา 16 ชั่วโมง

ระยะที่ 4 การติดตามและประเมินผล เป็นระยะการติดตามผลการพัฒนา ภาวะผู้นำครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการประเมินผลจากการทำแบบประเมินภาวะผู้นำครูพลศึกษา จากแบบประเมินพฤติกรรมกรรมการฝึกปฏิบัติการ และได้กำหนดระยะของการติดตามและประเมินผล ดังนี้

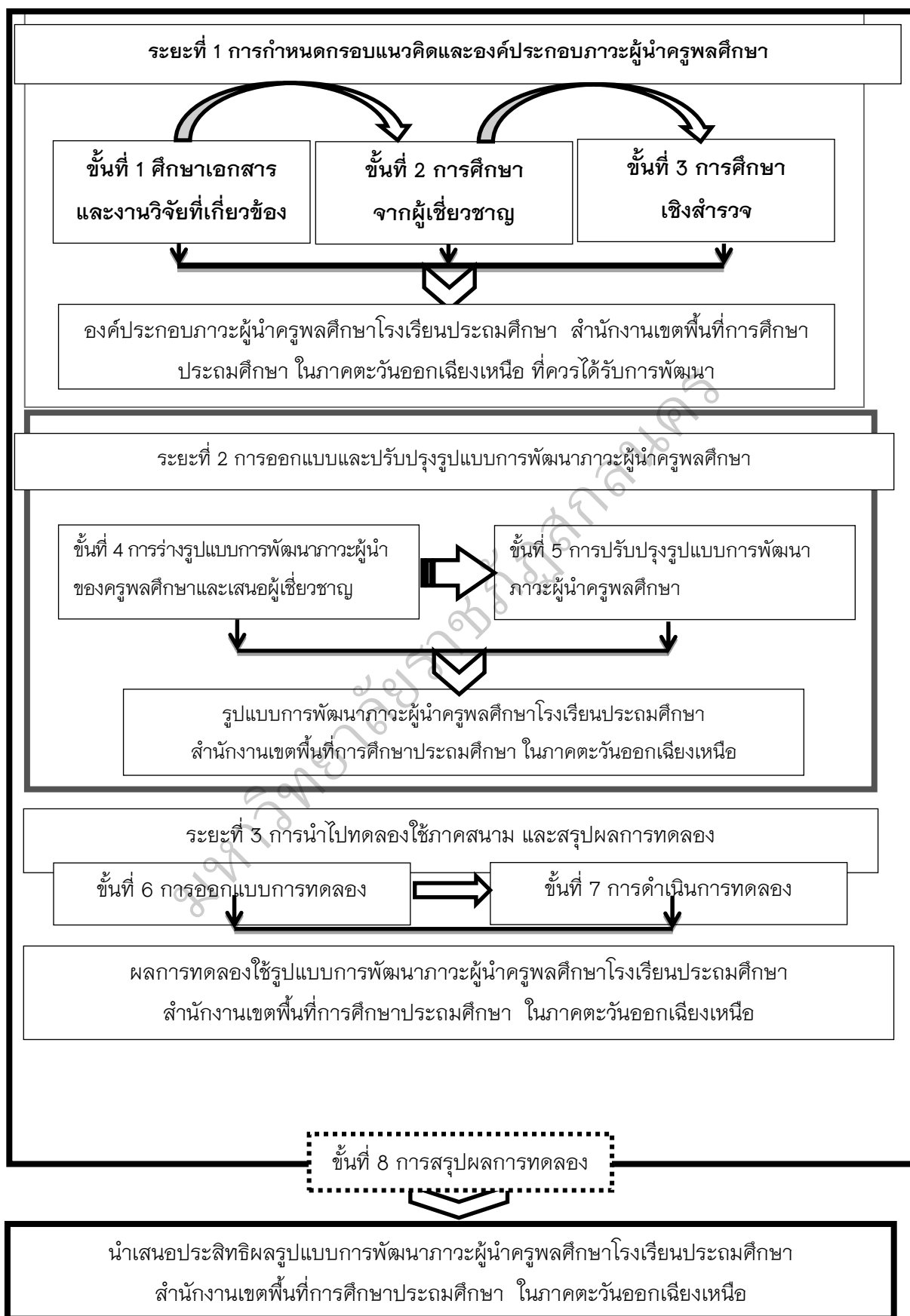
ประเมินครั้งที่ 1 ประเมินทันทีหลังจากกลุ่มทดลองฝึกปฏิบัติการเสร็จ

ประเมินครั้งที่ 2 ประเมินในสัปดาห์ที่ 2 หลังจากกลุ่มทดลองฝึกปฏิบัติการเสร็จ (ในวันที่ 25 ธันวาคม 2558)

ขั้นที่ 8 การสรุปผลการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์การพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา ที่เข้าร่วมทดลอง โดยวิเคราะห์ความก้าวหน้าของค่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา ตามรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งก่อนและหลังการทดลอง
2. วิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในระยะติดตามผลหลังการเข้าร่วมปฏิบัติการพัฒนา 2 ครั้ง คือ ประเมินครั้งที่ 1 ประเมินทันทีหลังจากกลุ่มทดลองฝึกปฏิบัติการเสร็จ ประเมินครั้งที่ 2 ประเมินในสัปดาห์ที่ 2 หลังจากกลุ่มทดลองฝึกปฏิบัติการเสร็จ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อประเมินพฤติกรรมความคงทนต่อการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา ทั้ง 3 ระยะในขั้นที่ 1 ถึง ขั้นที่ 8 แสดงได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา ชุดที่ 1
“บุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา”

ผู้วิจัย

นายอดิศักดิ์ นवलสิงห์

สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

คำนำ

เอกสารประกอบการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาครูให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดทักษะกระบวนการ มีพฤติกรรมที่เหมาะสม และสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติการสอนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของคุรุสภา พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นผลทำให้สามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง ซึ่งเอกสารการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา มีทั้งหมด 4 ชุด ประกอบด้วย

- ชุดที่ 1 บุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา
- ชุดที่ 2 คุณธรรม จริยธรรมของผู้นำครูพลศึกษา
- ชุดที่ 3 ความรู้ความสามารถของครูพลศึกษา
- ชุดที่ 4 การพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพครูพลศึกษา

เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ชุดที่ 1 “บุคลิกภาพของผู้นำของครูพลศึกษา” ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการพัฒนา สื่อและแหล่งเรียนรู้ เอกสารอ้างอิง และกิจกรรมการพัฒนา

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาครูให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดทักษะกระบวนการ มีพฤติกรรมที่เหมาะสม และสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

อดิศักดิ์ นवलสิงห์

สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา.....	ค
วัตถุประสงค์	ค
เนื้อหา	ค
วิธีการพัฒนา	ง
สื่อและแหล่งเรียนรู้	จ
แบบประเมินพฤติกรรมครูก่อนทดลองใช้ ชุดที่ 1	1
ชุดพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา.....	2
กิจกรรมพัฒนา	23
แบบประเมินพฤติกรรมครูหลังสิ้นสุดการพัฒนา ชุดที่ 1	28
เอกสารอ้างอิง	29
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	31

เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ชุดที่ 1

บุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา

ระยะเวลา 3 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนา มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนา สามารถวิเคราะห์หลักการ แนวคิด เทคนิค กระบวนการ ไปใช้ในการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา
3. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนา เกิดทักษะ ความชำนาญ และมีการพัฒนาภาวะผู้นำในการพัฒนาด้านบุคลิกภาพ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพครูพลศึกษา

เนื้อหา

1. บุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา
2. ความหมายของบุคลิกภาพ
3. ความสำคัญของบุคลิกภาพ
4. ลักษณะของบุคลิกภาพ
5. การพัฒนาบุคลิกภาพ
6. บุคลิกภาพพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับครูพลศึกษา

วิธีการพัฒนา

1. วิทยากรแนะนำ ขั้นตอน วิธีการในการศึกษาเอกสารประกอบการพัฒนา
แก่ผู้เข้าอบรมพัฒนา
2. วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรมทดสอบทัศนคติในการทำงาน เพื่อเป็นการสร้างความ
ตระหนักในบทบาท และทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน ใช้เวลา 20-25 นาที (กิจกรรมการพัฒนา)
3. วิทยากรบรรยายบุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา
4. วิทยากรบรรยายประกอบเอกสารการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา ชุดที่ 1
บุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา คือ ด้านบุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา ความหมายของ
บุคลิกภาพ ความสำคัญของบุคลิกภาพ ลักษณะของบุคลิกภาพ การพัฒนาบุคลิกภาพ
บุคลิกภาพพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับครูพลศึกษา เพื่อให้ความรู้ทางวิชาการกับผู้เข้ารับการอบรม
ในระหว่างการนำเสนอจะมีการตั้งคำถามประเด็น เพื่อซักถามผู้เข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่อง
5. ผู้เข้าร่วมอบรมพัฒนา ร่วมอภิปรายการสร้างความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพ
ของครูพลศึกษา โดยร่วมกันอภิปรายสรุปประเด็น
6. ผู้เข้าอบรมพัฒนานำเสนอแผนผังความคิดของตนเองหลังจากนั้นร่วมกันอภิปราย
ซักถาม และสรุปการสร้างความรู้ความเป็นครูพลศึกษา เพื่อให้ความรู้ทางวิชาการ
7. วิทยากรบรรยาย เรื่อง บุคลิกภาพสำหรับครู และวิธีการพัฒนาบุคลิกภาพ
8. วิทยากรและผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาร่วมกันแสดงความคิดเห็น พร้อมยกตัวอย่าง
กรณีศึกษา
9. วิทยากรและผู้เข้าอบรมพัฒนาร่วมกันวิเคราะห์การพัฒนาบุคลิกภาพ คือ
สรุปหลักการ ด้านบุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา ด้านความหมายของบุคลิกภาพ
ด้านความสำคัญของบุคลิกภาพ ด้านลักษณะของบุคลิกภาพ ด้านการพัฒนาบุคลิกภาพ
ด้านบุคลิกภาพพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับครูพลศึกษา และนำไปเป็นข้อคิดในการพัฒนา
ภาวะผู้นำครูพลศึกษาต่อไป

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา เรื่อง บุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา
2. ชุดพัฒนาภาวะผู้นำครู เรื่อง บุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา
3. Power Point เพื่อประกอบการบรรยาย ดังนี้
 - 3.1 บุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา
 - 3.2 ความหมายของบุคลิกภาพ
 - 3.3 ความสำคัญของบุคลิกภาพ
 - 3.4 ลักษณะของบุคลิกภาพ
 - 3.5 การพัฒนาบุคลิกภาพ
 - 3.6 บุคลิกภาพพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับครูพลศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

กิจกรรมการพัฒนา

“ทดสอบทัศนคติในการทำงาน”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมเกิดทัศนคติในการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงาน
2. ได้เห็นขอบข่ายและลักษณะงานที่ทำอยู่
3. ได้ตระหนักในบทบาทและทัศนคติในการทำงานที่ถูกต้อง
4. ให้สามารถทำงานอย่างสร้างสรรค์กับเพื่อนร่วมงาน

จำนวนผู้เข้าร่วมอบรม 15 – 25 ท่าน

อุปกรณ์ แบบทดสอบจำนวน 20 ข้อ

สถานที่ ในห้องฝึกอบรม

ระยะเวลา 20-25 นาที

วิธีดำเนินการ

1. แจกแบบสอบถามให้ท่านละ 1 แผ่น แล้วให้ผู้เข้าอบรมเขียนชื่อ สกุล ของตนไว้ที่มุมกระดาษขวามือด้านบน
2. ให้แต่ละท่านตอบคำถาม 20 ข้อ ว่าใช่หรือไม่ใช่ โดยการเขียนคำว่า ใช่ หรือไม่ใช่ ให้เวลาประมาณ 3 – 5 นาที
3. เสร็จแล้วให้เพื่อตรวจคำตอบของตนเอง
4. หากคำตอบตรงกับเฉลยได้คะแนนไม่ต่ำกว่า 13 คะแนน ขึ้นไปแสดงว่าสามารถที่จะปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้อย่างสันติ
5. วิทยากรสรุปตามวัตถุประสงค์

แบบสอบถาม

คำชี้แจง จงขีดเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบตามความคิดเห็น หรือความรู้สึกของท่านว่า
ใช่หรือไม่

ข้อที่	คำถาม	ใช่	ไม่ใช่
1	งานที่ท่านทำอยู่ ท่านคิดว่าท้าทายความสามารถ		
2	ท่านเป็นคนที่ไม่ชอบอยู่เฉยๆ		
3	ท่านเป็นคนพูด เจรจาตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อม		
4	ท่านชอบให้คำแนะนำแก่เพื่อนๆ		
5	ท่านคิดว่าท่านเป็นคนที่ชอบทำบุญ		
6	ท่านอดทนและทนอดกว่าเพื่อนๆ ในวัยเดียวกัน		
7	ท่านคิดว่าท่านเป็นคนโชคดี		
8	ท่านมักจะพูดว่า “เห็นไหมเล่า” “คอยดูนะ” “ฉันว่าแล้ว” อยู่บ้าง		
9	ท่านเคยเปิดประตูใส่หน้า หรือเดินสะดุดหน้าประชะประชันใครบางคน		
10	คติที่ว่า “ยอมงอไม่ยอมหัก” ย่อมดีกว่า “ยอมหักแต่ไม่ยอมงอ”		
11	ท่านชอบเถียงจนกว่าจะรู้สึกว่าจะชนะ		
12	ท่านยอมทำอะไร ชนิดที่เรียกว่า ปิดทองหลังพระใช้ไหม		
13	ถ้ามีใครพยายามทำให้ท่านโกรธ จะทนไม่ได้		
14	ท่านมักจะถอนหายใจเสมอ เมื่อพบกับปัญหา หรือแก้ปัญหาไม่ตก		
15	ท่านคิดว่า คำกล่าวที่ว่า “ให้ท่าน ท่านจักให้ตอบสนอง” นั้นเป็นจริง		
16	ท่านคิดว่า การเป็นตัวของตัวเอง ทำได้โดยไม่ต้องพึ่งคนอื่นใช้ไหม		
17	ท่านคิดจะเลือกคนเข้าทำงาน ถ้าเขามีคุณสมบัติกับงานได้ทุกอย่าง เพียงแต่ท่านไม่ชอบหน้าเขา ท่านจะไม่เลือกเข้าทำงาน ใช้ไหม		
18	ท่านเป็นคนทะเลาะทะเลาะในความคิด หรือกิจกรรมแปลกๆ ใหม่ๆ ใช้ไหม		
19	เมื่อเด็กเสริมที่ร้านอาหารวางบิล ท่านจะตรวจดูทันทีว่าถูกต้อง ใช้ไหม		
20	ท่านคิดว่า มีเรื่องตั้งมากมายที่ท่านคิดว่า สามารถพูดคุย/โต้ตอบได้ ใช่หรือไม่		

เฉลย

ข้อที่ตอบไม่ใช่ คือ 3, 8, 9, 11, 13, 14 และ 17 นอกนั้นตอบใช้ทุกข้อ

ชุดพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา

“บุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา”

โดย...อดิศักดิ์ นवलสิงห์

แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำครูพลศึกษา

ชุดที่ 1 บุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา

คำชี้แจง แบบประเมินนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำครูพลศึกษา
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก่อนทดลองใช้

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	ไม่ได้ ปฏิบัติ
1	มีคุณลักษณะด้านกายภาพดี					
2	มีคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพดี					
3	มีระเบียบวินัยและอารมณ์ดี					
4	มีอารมณ์ขันและอารมณ์ดี					
5	มีอารมณ์มั่นคงและควบคุมอารมณ์ได้					
6	มีความสามารถตัดสินใจได้ดี					
7	มีทักษะทางสังคม					
8	มีสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ					
9	มีความเฉลียวฉลาด มีไหวพริบทันคน ทันเหตุการณ์					
10	มีความอดทน					
11	มีคุณธรรม จริยธรรม					
12	มีความกระตือรือร้น					
13	ใช้ภาษาท่าทางการพูดได้เหมาะสมเข้าใจง่าย					
14	เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน					
15	เอาใจใส่ในสุขภาพและความปลอดภัยของนักเรียน					
16	แต่งกายดีเหมาะสมกับกาลเทศะ					
17	มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี					
18	เป็นผู้ที่มีหลักการและอุดมคติทางพลศึกษา					
19	มีศรัทธาในอาชีพ					
20	มีความต้องการและพร้อมที่จะบริการแก่บุคคลทั่วไป					

แบบวัดความรู้ก่อนการพัฒนา เรื่อง บุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา

คำสั่ง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

- ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของมนุษย์คือข้อใด
 - ความรู้
 - ความสามารถ
 - บุคลิกภาพ
 - ประสบการณ์
- ข้อใดเป็นความหมายของ “บุคลิกภาพ”
 - เอกลักษณ์ของบุคคล
 - คุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของบุคคล
 - พฤติกรรมเฉพาะบุคคล
 - กิริยาอาการที่แสดงออกของบุคคล
- บุคลิกภาพของ “คนเก่ง” ต้องประกอบด้วย สิ่งใดบ้าง
 - เก่งตน เก่งคน เก่งงาน
 - ยืนหยัด ยึดหยุ่น ยินยอม
 - กายดี วาจาดี ใจดี
 - กล้าพูด กล้าทำ กล้าแสดงออก
- ลักษณะของบุคลิกภาพแบบอินโทรเวิร์ทคือ
 - ชอบเก็บตัว ก้าวร้าว มีความรุนแรง
 - ชอบอยู่คนเดียว เก็บตัว ทำอะไรเงียบ ๆ
 - ชอบสังคม สนใจสิ่งรอบตัว มีน้ำใจ
 - ชอบสมาคม สนใจเหตุการณ์รอบตัว
- บุคลิกภาพของผู้มีรูปร่าง มะขามข้อเดียว (อ้วน เตี้ย แคระ) ควรเป็นอย่างไร
 - ชอบคิด ชอบยิ้ม ไม่ทู่ซ้ร้อน
 - ชอบผจญภัย ต่อสู้ กล้าได้กล้าเสีย
 - ชอบใจน้อย คอยแกล้ง มีปมด้อยเรื่องร่างกาย
 - เจ้าอารมณ์ โกรธง่าย ชอบสนุกสนาน
- บุคลิกภาพแบบศิลปิน (Artistic) มักประสบความสำเร็จด้วยอาชีพใด
 - นักธุรกิจ ทนาย นักการเมือง
 - ประชาสัมพันธ์ สถาปนิก ช่างภาพ
 - เลขานุการ นายธนาคาร วิศวกร
 - แพทย์ พยาบาล นางแบบ

เฉลยแบบวัดความรู้ก่อนพัฒนา
เรื่อง บุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา

ข้อ	แนวคำตอบ
1.	ค.
2.	ข.
3.	ก.
4.	ข.
5.	ง.
6.	ข.
7.	ค.
8.	ง.
9.	ก.
10.	ก.

บุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา

นอกจากความรู้ความสามารถที่กว้างขวางลึกซึ้งซึ่งจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครูให้โดดเด่น เป็นที่ศรัทธาเลื่อมใสของศิษย์และประชาชนทั่วไปแล้ว บุคลิกภาพทั้งภายนอกและภายในของครูก็เป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อการเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครู กล่าวพอเป็นแนวคิดเบื้องต้น คือ หากครูบกพร่องในด้านบุคลิกภาพย่อมทำให้ ความศรัทธาเลื่อมใสของศิษย์และประชาชนทั่วไปลดน้อยถอยลง ซึ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพในการสั่งสอนอบรมและปกครองดูแลศิษย์ด้อยลง ด้วยเหตุนี้ผู้ประกอบวิชาชีพครูจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงบุคลิกภาพของตนให้เหมาะสมกับความเป็นครูอยู่เสมอ

สำหรับเนื้อหาสาระเกี่ยวกับบุคลิกภาพซึ่งจะนำมาเสนอเพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นและสามารถนำไปพัฒนาปรับปรุงตนเองมีดังนี้

1. ความหมายของบุคลิกภาพ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 อธิบายไว้ว่า บุคลิกภาพ คือ สภาพนิสัยจำเพาะคน และอธิบายความหมายของบุคลิกลักษณะไว้ว่า คือ ลักษณะจำเพาะตัวของแต่ละคน (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 629) ส่วนในหนังสือ Dictionary of Education อธิบายว่า บุคลิกภาพ คือ การแสดงออกทางอารมณ์ จิตใจ และพฤติกรรมต่าง ๆ ของแต่ละบุคคลอันเป็นปฏิกริยาตอบโต้ต่อสภาพแวดล้อมทางด้านจิตวิทยาและสังคมของบุคคลทั่วไป (Good. 1973)

จากคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้น ทำให้พออนุมานได้ว่า “บุคลิกภาพ” นั้น คือ คุณลักษณะทุกสิ่งทุกอย่างทั้งภายนอกและภายในซึ่งรวมอยู่ในตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ทำให้บุคคลนั้นมีลักษณะแตกต่างไปจากบุคคลอื่นๆ ด้วยเหตุนี้ บุคคลจึงมีความแตกต่างกันทั้งรูปร่างหน้าตา ผิวพรรณ สีลาท่าทางในการเดิน ยืน นั่ง เสียงพูด ความสนใจ อารมณ์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สติปัญญา ปฏิภาณไหวพริบ และอารมณ์ขัน เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนี้บุคคลใดที่มีบุคลิกภาพ อย่างใดอย่างหนึ่งเป็นที่ชื่นชอบของบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์ด้วย ย่อมได้เปรียบบุคคลที่มีบุคลิกภาพซึ่งไม่เป็นที่พอใจหรือดึงดูดใจของบุคคลเหล่านั้น

คุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล แสดงออกโดยพฤติกรรม ที่บุคคลนั้นมีต่อ สิ่งแวดล้อม ที่ตนกำลังเผชิญอยู่ และพฤติกรรมนี้จะคงเส้นคงวาพอสมควร ลักษณะของแบบแผน พฤติกรรมและแบบแผนการคิด ที่เป็นตัวกำหนด ลักษณะเฉพาะของบุคคล ในการปรับตัวกับ สิ่งแวดล้อม มนุษย์แต่ละคนมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน ไม่มีใครเหมือนกันไปทุกอย่าง แม้กระทั่งพี่น้อง หรือฝาแฝดก็ตาม ทั้งนี้เพราะมนุษย์แต่ละคนมีความพิเศษและความเป็นหนึ่งในตัวของแต่ละคน (unique)

2. ความสำคัญของบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพมีความสำคัญต่อบุคคลทั้งในด้านส่วนตัวและอาชีพการงาน กล่าวคือ ในด้านส่วนตัวนั้นหากบุคคลใดมีบุคลิกภาพดี ย่อมเป็นที่ชื่นชอบของบุคคลที่พบเห็นและยินดีที่จะมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ทำให้บุคคลนั้นๆ มีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นอย่างราบรื่น ได้รับความสำเร็จจากการติดต่อธุรกิจการงานหรือได้รับความร่วมมือจากบุคคลอื่น เพราะเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือไว้วางใจของผู้ที่พบเห็น ส่วนในด้านอาชีพการงานนั้น บุคคลที่มีบุคลิกภาพดีย่อมประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานอย่างสูง เพราะทำให้เพื่อนร่วมงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความเชื่อมั่นไว้วางใจ เลื่อมใสศรัทธา พร้อมทั้งจะให้การสนับสนุนทุกโอกาส ดังนั้น บุคคลที่มีบุคลิกภาพดีจึงมี ความมั่นใจและพร้อมที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ภาสกร บุญเผย (15 : 2556) ได้กล่าวถึง ความหมายของบุคลิกภาพไว้ว่า ลักษณะนิสัยของครูพลศึกษาที่แสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ ได้แก่ มีอารมณ์มั่นคง สุขุมรอบคอบ สุภาพอ่อนโยน ร่าเริงแจ่มใสคล่องแคล่วว่องไว กล้าแสดงออกทางสร้างสรรค์อย่างมีเหตุผล มีความกระตือรือร้นในการทำงาน สุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ แต่งกายเหมาะสมตามกาลเทศะ พุดจา ชัดถ้อยชัดคำและมีความเชื่อมั่นในตนเอง

กล่าวโดยสรุป บุคลิกภาพมีความสำคัญต่อบุคคลทุกอาชีพการงาน ดังนี้

2.1 ทำให้ง่ายต่อการจดจำและเข้าใจบุคคล ทั้งนี้เพราะบุคลิกภาพเป็นลักษณะเฉพาะตัว ใครมีบุคลิกภาพอย่างไรก็จะแสดงออกมาให้ปรากฏแก่สายตาของผู้พบเห็นเช่นนั้นเป็นประจำ เมื่อบุคคลได้พบเห็นซึ่งกันและกันจนเกิดความเคยชินแล้วแม้ว่าบุคคลที่คุ้นเคยกันนั้นจะอยู่ห่างไกลเกือบสุดสายตา แต่หากมีการเคลื่อนไหวผู้ที่คุ้นเคยย่อมจำได้ว่าเป็นผู้ใด ในทำนองเดียวกันแม้ว่าเราจะไม่เห็นผู้ที่คุ้นเคยกันแต่เราได้ยินเสียงพูดหรือเสียงร้องของบุคคลนั้น เราก็จะตอบได้ทันทีว่าเป็นเสียงพูดหรือเสียงร้องของใคร ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บุคลิกภาพของบุคคลช่วยทำให้ง่ายต่อการจดจำซึ่งกันและกัน

2.2 เป็นเอกลักษณ์ที่สามารถนำไปเป็นแบบอย่างได้ ทั้งนี้เพราะบุคลิกภาพเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของบุคคล บุคคลใดมีบุคลิกภาพดีอย่างโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ความซื่อสัตย์ ความเที่ยงธรรม ลักษณะการเดินที่สง่างาม หรือลีลาการพูดที่คล่องแคล่วประทับใจสิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้ผู้ที่ชื่นชอบนำเอาไปเป็นแบบอย่างเพื่อกระทำตามได้

2.3 ทำให้มีความมั่นใจในตนเอง ทั้งนี้เพราะบุคคลที่มีบุคลิกภาพดีและมีความเหมาะสมกับงานที่ตนเองรับผิดชอบ จะทำให้เกิดความมั่นใจในการทำงานมากยิ่งขึ้น เช่น คนที่มีความสามารถในการพูดต่อหน้าชุมชน เมื่อได้รับเชิญให้ขึ้นเวทีเพื่อปราศรัยเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็จะทำงานนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ หรือคนที่มีน้ำเสียงไพเราะและมีความสามารถในการร้องเพลง เมื่อได้รับเชิญให้ร้องเพลงก็จะทำหน้าที่ได้อย่างมีคุณภาพ เป็นต้น

2.4 ทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี ทั้งนี้เพราะบุคคลที่มีบุคลิกภาพดีด้วยการสร้างมนุษยสัมพันธ์และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ย่อมสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นได้ดี ขณะเดียวกันสมาชิกของกลุ่มก็ให้การยอมรับนับถือเป็นอย่างดีเช่นเดียวกัน

2.5 สังคมให้การยอมรับและชื่นชม ทั้งนี้เพราะบุคคลที่มีบุคลิกภาพดีไม่ว่าจะเป็นบุคลิกภาพในการเดิน ความสามารถในการร้องเพลง ความคล่องแคล่วนุ่มนวล ความซื่อสัตย์สุจริต หรือความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ย่อมทำให้บุคคลหรือสังคมทั่วไปที่รู้จักพบเห็นให้การยอมรับและชื่นชม

2.6 ทำให้ง่ายต่อการทำนายนพคุณกรรมของบุคคล ทั้งนี้เพราะบุคคลที่มีบุคลิกภาพ เด่นหรือด้อยอย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมแสดงพฤติกรรมนั้นให้ปรากฏแก่สายตาผู้อื่นอยู่เสมอ เช่น บุคคลที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อจำเป็นต้องกระทำบางสิ่งบางอย่างต่อหน้าชุมชนก็จะแสดงอาการประหม่า สะทกสะท้าน มือสั่น ปากสั่น หรือในกรณีบุคคลที่มีประสาทพิวหนังไวต่อการสัมผัส (หรือบ้ำจี้) เมื่อมีสิ่งใดมากระทบลำตัวก็จะร้องเอะอะไวยวายเป็นเหตุขัดข้องเป็นต้น

2.7 ทำให้ประสบความสำเร็จในอาชีพการงาน ความสำคัญของบุคลิกภาพในด้านนี้มีความสำคัญต่อบุคคลมาก ทั้งนี้เพราะบุคคลที่มีบุคลิกภาพดีในหลายๆ ด้าน เช่น มีสติปัญญาเฉียบแหลม มีความเชื่อมั่นในตนเอง หรือมีความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น ย่อมทำให้บุคคลอื่นมีความรักความศรัทธา มีความเชื่อมั่น เมื่อกระทำกิจการงานใดๆ จึงมักมีผู้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ ตัวอย่างในเรื่องนี้ที่เห็นได้ชัด คือ นักการเมืองที่มีชื่อเสียง มีความสามารถ เมื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ หรือตัวแทนองค์กรต่างๆ ก็ จะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างล้นหลาม เป็นต้น

3. ลักษณะของบุคลิกภาพ

การจำแนกประเภทหรือลักษณะของบุคลิกภาพย่อมแตกต่างกันไปตาม ความคิดเห็นของนักวิชาการแต่ละคน เช่น บางคนจำแนกบุคลิกภาพออกเป็น บุคลิกภาพทางกาย ทางสติปัญญา ทางอารมณ์ และทางสังคม เป็นต้น บางคนจำแนกบุคลิกภาพออกเป็นทางกาย สติปัญญาความสามารถ อารมณ์ ความสนใจ อุปนิสัย และการปรับตัว เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาอย่างกว้างๆ แล้วบุคลิกภาพของคนเราสามารถจำแนกออกได้เป็น 6 ลักษณะด้วยกัน คือ

3.1 ความสามารถในการรับรู้เข้าใจสภาพความจริงอย่างถูกต้อง

คุณสมบัติข้อนี้เป็นคุณสมบัติที่สำคัญเบื้องต้นของผู้มีสุขภาพจิตที่ดีที่สมบูรณ์ การไม่เข้าใจและรับรู้สภาพความจริง หรือการบิดเบือนความจริง มักจะนำไปสู่ความผิดปกติทางจิตได้บุคคลที่มีสุขภาพจิต ที่สมบูรณ์ ควรจะมีความสามารถในการรับรู้และเข้าใจสภาพความจริง ทั้งภายนอกและภายในอย่างถูกต้ององแท้ตามสภาพของมัน โดนไม่บิดเบือนความจริง ด้วยความต้องการหรือความรู้สึกส่วนตัว

3.2 การแสดงอารมณ์มีลักษณะและขอบเขตที่เหมาะสม

การมีอารมณ์ลักษณะที่สมเหตุสมผลกับความจริง และเหมาะสมกับสถานการณ์ เช่น การสูญเสียบุคคลที่เรารักใคร่ ย่อมทำให้เกิดอารมณ์เศร้าเสียใจ ผู้ที่มีสุขภาพจิตดียังสามารถควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งทั้งนี้มิได้หมายถึงการอดกลั้นอารมณ์เกินขนาด จนถึงขั้นไม่ปฏิบัติภารกิจตามปกติประจำได้ การควบคุมอารมณ์มากเกินไป มีผลร้ายต่อจิตใจ

3.3 ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม

คนเราเกิดมาแล้วไม่สามารถอยู่ตามลำพังได้ แต่จะต้องเริ่มพึ่งพาและเกาะเกี่ยวผู้ใหญ่อื่นตั้งแต่แรกเกิด ตลอดชีวิตของเราต้องมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อความสุขส่วนตัว และเพื่อสวัสดิภาพ อันดีของมวลมนุษยชน ในแง่สุขภาพจิต ความสัมพันธ์ทางสังคม เน้นหนักไปในด้านสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับผู้อื่น มากกว่าที่จะเน้นความสัมพันธ์ของมวลมนุษยชนในวงกว้าง ทั้งนี้หมายถึงความสามารถ 3 ประการ คือ

- 1) ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ สนิทสนมมากกว่าคนรู้จักตามปกติและมีส่วนร่วมในสังคม
- 2) ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ ในการแสวงหาความสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น การได้รับความยกย่องชื่อเสียง
- 3) ความสามารถในการสร้างความรักและความนับถือกันและกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวปราศจากความเสแสร้ง และการดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือการดักตวงโดยโอกาส

3.4 ความสามารถในการทำงานที่อำนวยความสะดวกประโยชน์

การตระหนักถึงคุณค่าของการทำงาน และความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ การงานที่ให้คุณประโยชน์ เป็นคุณลักษณะสำคัญอีกด้านหนึ่งของสุขภาพจิตที่ดี คนเราจำเป็นต้องเลือกอาชีพ และประกอบอาชีพการงานที่ตนถนัดเต็มความสามารถ ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งการยกย่องนับถือจากผู้อื่น และความเชื่อมั่นและเคารพตนเอง

3.5 ความรักและความต้องการทางเพศ

นักสุขภาพจิตมีความเห็นพ้องในแง่ที่ว่า ในเรื่องความรัก และความต้องการทางเพศนี้

ความรักใคร่ผูกพันมีความสำคัญยิ่งกว่าความใคร่ทางเพศ ความใคร่เป็นเพียงส่วนประกอบด้านหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์เท่านั้น

3.6 ความสามารถในการพัฒนาตน

เกี่ยวกับตนนี้ มีสิ่งที่ควรเข้าใจ 2 ประการ คือประการแรก ตนมี 2 รูป รูปหนึ่งคือ ตนที่แท้จริง และอีกรูปหนึ่ง คือ ตนที่แสดงออกต่อผู้อื่น ในแง่สุขภาพจิตถือว่าความสามารถในการผสมผสานตนทั้งสองเข้าด้วยกันเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ในการปฏิบัติตนตามบทบาทที่สังคมกำหนดนี้ บางครั้งคนเราเกิดความรู้สึกขัดแย้ง ซึ่งหมายความว่า การที่จะปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้อื่น ก็กระทบกระเทือนสวัสดิภาพ และความปลอดภัยของตนเองในสังคม

4. องค์ประกอบของบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพของบุคคลประกอบขึ้นด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

- 4.1 ด้านกายภาพ หมายถึง รูปร่างหน้าตา ทรวดทรง ท่าทาง การแต่งกาย การเดิน เป็นต้น บุคลิกภาพด้านกายภาพ นี้เป็นสิ่งที่ผู้อื่นมองเห็นได้
- 4.2 ด้านวาจา หมายถึง การใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง ซึ่งผู้อื่นจะรับรู้ได้โดยการฟัง ลักษณะต่างๆ สะท้อน บุคลิกภาพด้านนี้เช่น การพูดไม่เข้าหูคน การพูดจากระโชกโฮกฮาก การพูดจาน่าฟัง เป็นต้น บุคลิกภาพทางวาจาที่ดีเยี่ยมหมายถึงการพูดจาด้วยน้ำเสียงนุ่มนวล น่าฟังเป็นมิตร และได้สาระ
- 4.3 ด้านสติปัญญา หมายถึง ความสามารถทางการคิดแก้ปัญหา ไหวพริบ ความสามารถที่จะมี ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้อย่างเหมาะสม คิดเป็น รู้จักคิด คิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี แสดงออกหรือสนองตอบผู้อื่นได้อย่าง “ทันกัน” และ “ทันกาล”
- 4.4 ด้านอารมณ์ หมายถึง การมีอารมณ์ดี คงเส้นคงวา ไม่วู่วาม เอาแต่อารมณ์

คุณเฉียว โกรธง่าย หรือบางคนมีอาการร่าเริง มากกว่าอารมณ์อื่น หรือบางคน เครียด เศร้า ขุ่นมัว หม่นหมองอยู่เสมอ

4.5 ด้านความสนใจและเจตคติ ของแต่ละคนย่อมแตกต่างกันไปบางคนไม่สนใจการเมือง ซึ่งบางคนมีความสนใจ หลากหลายไม่สนใจเพียง เรื่องใดเรื่องหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว

4.6 ด้านการปรับตัว มีผลต่อลักษณะของบุคลิกภาพ ถ้าใช้แบบที่ดีมีพฤติกรรมที่เหมาะสม สังคม ยอมรับ จะอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข ตรงกันข้ามถ้าปรับตัวไม่ดีวางตัวในสังคมไม่เหมาะสม ย่อมมี ผลเสียต่อบุคลิกภาพด้านอื่นๆ ไปด้วย

5. การพัฒนาบุคลิกภาพ

เนื่องจากบุคลิกภาพมีทั้งภายนอกและภายใน บุคลิกภาพบางอย่างเป็นที่ปรารถนาของตนเองและผู้อื่น บุคลิกภาพบางอย่างไม่เป็นที่ชื่นชมของผู้ที่พบเห็นหรือแม้แต่ความรู้สึกของตนเอง ในขณะที่เดียวกันบุคลิกภาพก็มีความสำคัญต่อบุคคลนั้นๆ ด้วยเหตุนี้การพัฒนาบุคลิกภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง กล่าวคือ บุคลิกภาพที่ดีก็ควรได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นตลอดไป ส่วนบุคลิกภาพใดที่บกพร่องก็จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น เพื่อให้เป็นที่ชื่นชมของบุคคลอื่นหรือเพื่อการพัฒนาตนเอง

5.1 การพัฒนาบุคลิกภาพภายใน

1) การยอมรับความจริงเกี่ยวกับตนเอง คือ การยอมรับว่าตนมีสภาพ เช่นนั้น ไม่ว่าจะ เป็นที่นิยมชมชอบของบุคคลอื่นหรือไม่ บุคคลย่อมมีโอกาสแสวงหา ความสุขความสำเร็จได้จากสิ่งที่ตนมี เช่น หน้าตาไม่สวย แต่เป็นคนร่าเริง ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า สวยข้างใน

2) การปรับปรุงในส่วนที่จะปรับปรุงได้ ดังได้กล่าวแล้วว่า องค์ประกอบของบุคลิกภาพ หลายอย่างย่อมอยู่ในวิสัย ที่แต่ละคน จะปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ ถ้าได้ วิเคราะห์ตนเองโดยละเอียดแล้วก็จะมองเห็นสิ่งที่ควรปรับปรุงอยู่หลายประการ เมื่อเราทราบความจริงเช่นนั้น บุคคลควรพยายามปรับปรุง ในสิ่งที่ทำได้และ ข้อสำคัญจะต้อง กระทำด้วยตนเอง จะให้คนอื่น ทำแทนไม่ได้ และที่ควรเริ่มปรับปรุงก่อนคือ การปรับจิตปรับใจ ให้ยอมรับได้ อดภัยได้ หลังจากนั้นจะปรับเรื่องใด ๆ ก็ง่ายแล้ว

3) การใช้สิ่งอื่นๆ เพื่อส่งเสริมบุคลิกภาพ เป็นธรรมดาคนที่หน้าตาพิพพรรณดี ย่อมจะมี กำไรได้เปรียบผู้อื่น แต่กิริยามารยาท และ การวางตัวในสังคม ย่อมเป็นส่วนประกอบอันสำคัญ ที่ทำให้บุคลิกภาพของคนแตกต่างกัน คนสวยที่ขาดมารยาทอันดีงามอาจเป็น คนที่น่ารังเกียจ ของสังคม คนหน้าตาไม่สวย แต่ประพฤติดี ย่อมเป็นที่นิยมชมชอบ ของคนทั่วไป คนรูปหล่อนิสัยเลว กับคนขี้เหล่นิสัยดี เราจะเลือกใคร ความสวยเป็นคุณสมบัติเบื้องต้น ซึ่งถ้าบุคคลส่งเสริม ด้วยวิธีการอันถูกต้อง จึงจะเกิดประโยชน์ ถ้าส่งเสริมไม่ดี ก็จะเป็นผลร้ายแก่ตนเอง สิ่งนี้

จะนำมาใช้ หรือส่งเสริมรูปธรรมของตนนั่นมีอยู่เป็นอันมากเช่น มารยาทอันดี น้ำใจที่กว้างขวาง การยึดมั่นในศีลธรรมที่ถูกต้อง การวางตัวที่ถูกต้อง ไฉฉริจิตที่มีต่อคนอื่น ความรับผิดชอบ ความโออบอ้อมอารีล้วน แต่เป็นคุณสมบัติ ที่ดีใน การส่งเสริมบุคลิกภาพ พฤติกรรมเหล่านี้ เป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพทั้งสิ้น

4) การรู้สึกความท้อถอย บุคลิกภาพที่ไม่สร้างสรรค์และอยู่ภายในตัวตนแล้ว ทำให้ความเป็นคนๆ นั้นไม่สมบูรณ์ ได้แก่ ความท้อถอย แม้ว่า เป็นประโยชน์สั้นๆ แต่ถ้าอาการนี้ ถ้าเกิดขึ้นกับใครแล้ว อาการนี้จะเข้ามาทำลายความสมดุลในตัวเรา เข้ามาแทรกใน ความรู้สึกนึกคิด ทำให้พลัง และศักยภาพของเรา ลดน้อยลงกว่าครึ่ง ในชีวิตประจำวันของเราแต่ละคนมีหลายเรื่องที่เราสมหวัง และก็มีอีกหลายเรื่องเหมือนกัน ที่เรารู้สึกเสียใจพูดไม่ออก บอกกับใครก็ได้ หรือถ้าบอกไปแล้ว อาจทำให้ความทุกข์ที่มีอยู่ มีมากกว่าเดิม อาการที่พูดไม่ออกบอกไม่ถูก บางครั้งเหนื่อย เบื่อ อ่อนล้า มีความคับข้องใจ ตัดสินปัญหาบางอย่างที่ น่าจะทำได้ แต่ก็ทำไม่ได้ และในทางจิตวิทยาเราเรียกว่า อาการท้อ หรือถ้าพูดให้เป็นวิชาการ เราเรียกอาการเช่นนี้ว่า ความท้อถอย การปรับปรุงบุคลิกภาพภายนอก

5.2 การพัฒนาบุคลิกภาพภายนอก ได้แก่การทำให้กิริยามารยาทของบุคคลดูดีในสังคม อาจเรียกว่า การมีมารยาทในสังคม มนุษย์อยู่คนเดียว ในโลกไม่ได้ เราต้องอยู่กับคนอื่น และเมื่อต้องอยู่กับคนอื่น เราก็ต้องรู้จักมีมารยาทที่ดี ที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่น ในหัวข้อนี้จึงจำเป็นต้องศึกษาวิธีการ ปรับปรุงบุคลิกภาพภายนอกให้ดูดี หรือให้มีมารยาททางสังคม ที่คนทั่วไปเขาปฏิบัติมารยาท หมายถึง กฎเกณฑ์ของพฤติกรรม หรือแบบแผนแห่งพฤติกรรม ซึ่งบุคคลพึงกระทำในสังคม พฤติกรรมที่สุภาพเรียบร้อยเรียกว่า สุภาพชน

สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครูนั่น การพัฒนาบุคลิกภาพถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง “การพัฒนาบุคลิกภาพของครูก็คือ การวิเคราะห์ถึงลักษณะเฉพาะของผู้ประกอบวิชาชีพครู หรือ ผู้ที่กำลังจะเป็นครูแต่ละคนว่ามีความเหมาะสมกับความเป็นครูมากน้อยเพียงใด แล้วหาทางแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมบางอย่างให้เหมาะสมกับความเป็นครูมากยิ่งขึ้น”

สำหรับวิธีการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลนั้น มีกระบวนการที่สำคัญดังนี้

1) การวิเคราะห์ตนเอง (self analysis) คือ การสำรวจตรวจสอบว่าตนเองมีสิ่งใดดี หรือสิ่งใดบกพร่องหรือมีสิ่งใดเหมาะสมกับงานที่ทำบ้าง วิธีการวิเคราะห์ตนเองที่ได้ผลมากกว่าวิธีอื่น ๆ ก็คือ การให้บุคคลที่ใกล้ชิดวิพากษ์วิจารณ์อย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา และตัวเราก็ต้องยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ด้วยความเต็มใจ วิธีการเช่นนี้หากเราไม่เต็มใจให้บุคคลอื่นมาวิพากษ์วิจารณ์ตัวเรา ตัวเราเองก็สามารถวิเคราะห์ตนเองได้โดยวิธีการพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบตนเองอยู่เสมอ หมั่นนึกคิดอยู่เสมอว่า “จงเตือนตนเองด้วยตนเอง” จะพูดจะทำ นึกคิดสิ่งใด จงตั้งสติให้

มันคงอยู่เสมอ

2) การปรับปรุงตนเอง (self improvement) คือ การนำเอาสิ่งที่ได้วิเคราะห์ถึงลักษณะที่ดีหรือด้อยต่างๆ ที่มีอยู่ในตัวเรามาแก้ไขปรับปรุง วิธีการเช่นนี้จะประสบความสำเร็จได้ เราจะต้องฝึกตนเองให้เป็นคน “รู้เหตุ – รู้ผล” หมายความว่า เมื่อรู้ว่ามีสิ่งใดไม่เหมาะสม ผลที่ตามมาคืออะไร ก็พยายามลด ละ เลิก พฤติกรรมนั้นๆ เสีย เช่น การพูดเสียงเบาเกินไป ทำให้ผู้ฟังเบื่อหน่าย ก็ต้องพยายามฝึกพูดให้เสียงดังฟังชัดขึ้น เดินไหล่เอียงไปข้างหนึ่ง ทำให้เสียความสง่างาม ก็ต้องพยายามฝึกเดินให้ตัวตรง เป็นคนเจ้าอารมณ์ ทำให้เพื่อนฝูงไม่อยากคบหาสมาคมด้วย ก็ต้องพยายามฝึกตนให้ตัวตรง เป็นคนเจ้าอารมณ์ ทำให้เพื่อนฝูงไม่อยากคบหาสมาคมด้วย ก็ต้องพยายามฝึกตนให้เป็นคนมีความอดทน หรือคนที่ชอบแต่งกายไม่เรียบร้อย ทำให้เสื่อมเสียเกียรติและศักดิ์ศรีของตนหรือวิชาชีพของตน ก็ต้องพยายามแต่งกายให้เหมาะสมกับกาลเทศะ เป็นต้น

3) การฝึกฝนตนเอง (self training) คือ การควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามสิ่งที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วอย่างสม่ำเสมอ โดยหมั่นฝึกฝนปฏิบัติเป็นประจำจนเกิดเป็นนิสัย การฝึกฝนจะสำเร็จได้ต้องอาศัยความจริงใจเป็นปัจจัยสำคัญ “คนที่ไม่รักษาสัจจะต่อตนเอง จะไม่ประสบความสำเร็จในกิจการใดๆ” ดังนั้นในการพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองจะต้องฝึกตนให้เป็นคนมีคุณธรรมอย่างน้อย 3 ประการ คือ “สัจจะ ทมะ และขันติ”

4) การประเมินตนเอง (self evaluation) คือ การสำรวจตรวจสอบครั้งสุดท้าย หลังจากได้กระทำตามขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้หรือตั้งใจไว้ การประเมินผลทางบุคลิกภาพนี้ ถ้าจะให้ได้ผลดีจะต้องทำให้คนอื่นที่ใกล้ชิดเป็นผู้ประเมิน หากเราประเมินตนเอง บางครั้งอาจเกิดความลำเอียงต่อตัวเองได้

6. บุคลิกภาพพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับครูพลศึกษา

บุคลิกภาพพื้นฐาน คือ บุคลิกภาพที่จำเป็นพื้นฐานทั่วไปซึ่งทุกคนจำเป็นต้องฝึกฝนพัฒนาตนให้บังเกิดเป็นนิสัยประจำตัว สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครูนั้น จำเป็นต้องพัฒนาให้เกิดเป็นนิสัยประจำตัวในเรื่องต่อไปนี้

6.1 การแต่งกาย

การแต่งกายถือว่าเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกชาติทุกภาษาและถือว่าเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ (อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค) ที่มนุษย์จะขาดเสียมิได้ อย่างไรก็ตามการแต่งกายของคนเรานั้นย่อมแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมของแต่ละเชื้อชาติ ในเวลาเดียวกันการแต่งกายของบุคคลในชนชาติที่มีวัฒนธรรมเดียวกันก็ย่อมแตกต่างกัน

ไปตามความจำเป็นในงานหรือการประกอบอาชีพแต่ละอย่าง และที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้น ผู้ที่ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพเดียวกันบางครั้งก็มีการแต่งกายที่ผิดแผกแตกต่างกันไปตาม ความจำเป็นเฉพาะอย่าง ด้วยเหตุนี้บุคคลที่เป็นครูอาจารย์จึงควรตระหนักเรื่องการแต่งกาย ให้เหมาะสมกับกาลเทศะอยู่เสมอ กล่าวโดยสรุป ครูอาจารย์ควรพัฒนาบุคลิกภาพการแต่งกายดังนี้

- 1) ขณะปฏิบัติหน้าที่การสอน ควรแต่งกายให้เหมาะสมกับความเป็นครู
 - 2) แต่งกายให้เหมาะสมกับความนิยมของสังคมในโอกาสเข้าร่วมงานสังคมต่างๆ
 - 3) ไม่ใช้ชุดแต่งกายผิดสถานที่ (เช่น สวมชุดนอนไปซื้อของที่ตลาด)
 - 4) ใช้เครื่องแต่งกายที่เหมาะสมกับรูปร่าง เพศ ศิวพรพรรณ
 - 5) ใช้เครื่องแต่งกายที่สะอาดเรียบร้อย
 - 6) แต่งกายให้เหมาะสมกับเวลาและสถานที่
- ฯลฯ

6.2 กิริยามารยาท

กิริยามารยาท คือ อากาโรที่แสดงออกมาด้วยกายด้วยวาจาที่ถือว่าสุภาพเรียบร้อย บ่งชี้ถึงพฤติกรรมโดยรวมของบุคคลที่แสดงออกทางกายและวาจา ซึ่งทำให้ผู้พบเห็นหรือมีปฏิสัมพันธ์ด้วยเกิดความรู้สึกที่ดีหรือมีความประทับใจ เช่น ความสุภาพนอบน้อมทางกาย การกล่าววาจาไพเราะนุ่มนวล การใช้ถ้อยคำที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกประทับใจ ชื่นใจ หรือพร้อมที่จะให้อภัยหากมีสิ่งใดที่ผิดพลาดบกพร่อง เป็นต้น รู้จักใช้คำว่า “ขอโทษ” เมื่อทำ สิ่งหนึ่งสิ่งใดบกพร่องหรือผิดพลาด กล่าวคำว่า “ขอบคุณ” เมื่อมีบุคคลใดให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล เดินผ่านบุคคลที่เจริญด้วยวัยวุฒิ คุณวุฒิ หรือชาติวุฒิ ด้วยความสุภาพนอบน้อม หรือกล่าวคำว่า “ขออภัย” ล่วงหน้าก่อนทำสิ่งใดที่เป็นการรบกวนบุคคลอื่น เป็นต้น

6.3 การยืน การเดิน การนั่ง

อิริยาบถทั้งสามนี้เป็นบุคลิกภาพพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับทุกคนที่จะต้องฝึกฝนพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลิกภาพในการเดินนั้นสำคัญที่สุด เพราะเป็นอิริยาบถที่แสดงให้เห็นลีลาท่าทางของผู้เป็นเจ้าของได้ชัดเจน กล่าวโดยรวมแล้ว บุคคลที่เป็นครูอาจารย์ควรพัฒนาบุคลิกภาพในการยืน เดิน นั่ง ดังนี้

- 1) ยืนตามลำพังให้ลำตัวตั้งตรง สง่างาม
 - 2) ยืนต่อหน้าบุคคลที่เคารพสำรวมอินทรียให้เรียบร้อย
 - 3) เดินตามลำพังให้ลำตัวตรง องอาจ ผึ่งผาย
 - 4) เดินกับบุคคลที่เคารพสำรวมอินทรียให้เรียบร้อย
 - 5) นั่งตามลำพังระวังเครื่องแต่งกายให้เรียบร้อย
 - 6) นั่งต่อหน้าบุคคลที่เคารพสำรวมอินทรียให้เรียบร้อย (ห้ามนั่งไขว่ห้างต่อหน้าบุคคลที่เคารพ)
- ฯลฯ

6.4 การพูดจา

การพูดถือว่าเป็นกิจกรรมารยาทอย่างหนึ่งและมีความสำคัญมากต่อความเจริญก้าวหน้าของตนเองและ/หรือผู้อื่น ด้วยเหตุนี้ผู้ประกอบการวิชาชีพครูจึงจำเป็นต้องพัฒนาการพูดของตนเองอยู่เสมอ ซึ่งมีสิ่งที่ควรพัฒนาดังนี้

- 1) พูดให้ชัดเจนถ้อยชัดคำ
- 2) พูดให้ถูกต้องตามหลักภาษา
- 3) พูดด้วยน้ำเสียงที่นุ่มนวลพอควร
- 4) พูดแต่คำสุภาพไพเราะ
- 5) พูดด้วยเสียงดังพอควร
- 6) พูดด้วยความเมตตาหวังดี
- 7) พูดแต่สิ่งที่เป็นจริง
- 8) พูดให้เหมาะสมกับกาลเทศะ
- 9) ไม่พูดด้วยถ้อยคำ “เออ – อ้า” น่ารำคาญ

7. บุคลิกภาพที่ดีของครูพลศึกษา

เนื่องจากบุคลิกภาพมีทั้งภายนอกและภายใน ด้วยเหตุนี้บุคลิกภาพที่ดีของครูพลศึกษา จึงมีทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งสามารถจำแนกให้เห็นพอเป็นตัวอย่างได้ดังนี้

7.1 บุคลิกภาพภายนอกที่ดีของครูพลศึกษา เช่น

- 1) ร่างกายสมส่วนไม่อ้วนไม่ผอม
 - 2) สุขภาพแข็งแรง
 - 3) ร่างกายสะอาด
 - 4) ผิวพรรณผ่องใส
 - 5) หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส
 - 6) กิริยาอาการสงบเสงี่ยม
 - 7) ยืน เดิน นั่ง เรียบร้อย
 - 8) กิริยาท่าทางสุภาพนุ่มนวล
 - 9) ทำงานคล่องแคล่วว่องไว
 - 10) พูดจาชัดเจนชัดคำ
 - 11) เสียงดังฟังชัด
 - 12) พูดจาคล่องแคล่ว
 - 13) พูดจานุ่มนวล
 - 14) งดงามผึ่งผาย
 - 15) แต่งกายเรียบร้อย
- ฯลฯ

7.2 บุคลิกภาพภายในที่ดีของครูพลศึกษา เช่น

- 1) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ดี
- 2) ความรู้รอบตัวดี
- 3) ปฏิภาณไหวพริบดี
- 4) ความจำดี
- 5) อารมณ์ดี
- 6) มีอารมณ์ขัน
- 7) กระตือรือร้น
- 8) ซื่อสัตย์สุจริต
- 9) เมตตากรุณา
- 10) กตัญญูกตเวที
- 11) ช่างสังเกต
- 12) อุดหนุน

13) มั่นใจในตนเอง

14) ค่านิยมสูง

ฯลฯ

กล่าวโดยสรุป

การพัฒนาด้านบุคลิกภาพ เพราะผู้ประกอบวิชาชีพครูนั้นจะต้องพบปะเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย ที่สำคัญ คือ นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และประชาชนที่เกี่ยวข้องพบเห็นทั่วไป หากผู้ประกอบวิชาชีพครูเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพไม่เป็นที่พึงประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมทำให้ผู้ที่พบเห็นเสื่อมศรัทธา

เนื่องจากวิชาพลศึกษา เป็นวิชาที่มีการใช้กิจกรรมทางกายโดยใช้กีฬาและการออกกำลังกายเป็นสื่อ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ และเข้าใจถึงวิชาพลศึกษา การจัดการการสอนวิชาพลศึกษา จึงจำเป็นต้องมีครูพลศึกษาที่ดีและมีความสามารถ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการเรียนการสอน และฝึกหัด ที่ถูกต้อง “วิชาพลศึกษาเป็นวิชาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพทุกๆ ด้าน” เพราะเป็นวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกชั้นเรียน มีกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นของตนเองมีการวัดและประเมินทั้งในด้านปริมาณและด้านคุณภาพ

ดังนั้น สิ่งที่สำคัญสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพก็คือ ครูจะต้องมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะและสมรรถภาพกีฬาที่ดี รวมทั้งมีการจัดการและบริหารพลศึกษาในโรงเรียน เพื่อให้การสอนพลศึกษาในโรงเรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมาย ดังนั้นครูผู้สอนวิชาพลศึกษาจึงเป็นบุคคลสำคัญในฐานะผู้นำ มีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดโครงการกีฬาในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ และผู้เรียนได้รับผลประโยชน์ต่อการเรียนรู้ทางพลศึกษาซึ่งย่อมขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของครูผู้สอนวิชาพลศึกษาทั้งสิ้น นอกจากนั้นผู้นำทางพลศึกษาที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพดีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีความสามารถในการฝึกฝนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพลศึกษาต่างๆ ได้หลายประเภท เพื่อเพิ่มทักษะให้แก่ตนเองมีความสามารถที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ลึกซึ้งพึงพอใจและมีความต้องการที่จะเรียนวิชาพลศึกษา มีบุคลิกภาพที่ดีเหมาะสมกับบทบาทและภาระหน้าที่ของผู้นำทาง พลศึกษา มีน้ำใจเป็นนักกีฬา และมีลักษณะของความเป็นผู้นำตามความหมายของคำว่า "LEADERSHIP"

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

กิจกรรมการพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

กิจกรรมฝึกปฏิบัติที่ 1

คำชี้แจง เมื่อศึกษาชุดพัฒนาชุดที่ 1 แล้ว จงวิเคราะห์แต่ละประเด็น สรุป และตอบคำถามต่อไปนี้

1. ความหมายของบุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา ควรมีลักษณะเช่นใด

.....

.....

.....

.....

.....

2. การพัฒนาบุคลิกภาพของครูพลศึกษามีความสำคัญอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3. ท่านมีแนวทางในการพัฒนาบุคลิกภาพอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

4. ครูจำเป็นต้องพัฒนาบุคลิกภาพในด้านใดบ้าง เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมฝึกปฏิบัติที่ 1.1

ชื่อกิจกรรม จรรยาบรรณอาชีพ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้ร่วมพัฒนา รู้จักจรรยาบรรณอาชีพที่หลากหลาย
2. เพื่อฝึกให้ผู้ร่วมพัฒนา รู้จักการทำงานเป็นทีม
3. เพื่อให้ผู้ร่วมพัฒนา รู้จักนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ และเตรียมตัวฝึกตนให้

สอดคล้องกับ

อาชีพ

กิจกรรมมอบหมาย

1. แบ่งกลุ่มตามใจชอบ กลุ่มละประมาณ 3 - 4 คน
2. ให้ผู้ร่วมพัฒนา ค้นคว้าจรรยาบรรณเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ โดยพยายามไม่ซ้ำอาชีพกัน
3. ให้ผู้ร่วมพัฒนานำเสนอผลงาน

กิจกรรมฝึกปฏิบัติที่ 1.2

ชื่อกิจกรรม บุคลิกภาพกับอาชีพ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้ร่วมพัฒนา รู้จักการคิดวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีบุคลิกภาพ
2. เพื่อฝึกให้ผู้ร่วมพัฒนา รู้จักการทำงานร่วมกันเป็นทีม
3. เพื่อให้ผู้ร่วมพัฒนานำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน

กิจกรรมมอบหมาย

1. แบ่งกลุ่มตามสมัครใจ กลุ่มละเท่า ๆ กัน ประมาณกลุ่มละ 3 - 5 คน
2. ให้ผู้ร่วมพัฒนาสำรวจอาชีพที่ผู้ร่วมพัฒนาสนใจ 1 อาชีพ ทำการศึกษาข้อมูลผู้ประกอบอาชีพนั้นตามทฤษฎีการเลือกอาชีพว่าบุคลิกภาพกับอาชีพมีความสอดคล้องกันหรือไม่
3. นำข้อมูลที่ศึกษาข้อมูลมาสรุปวิเคราะห์ และร่วมแสดงความคิดเห็น

กิจกรรมพัฒนาที่ 2

เรื่อง วิเคราะห์ตนเอง

จุดประสงค์

1. สามารถตรวจสอบบุคลิกภาพของตนเองได้
2. ปรับปรุงแก้ไขบุคลิกภาพที่เป็นจุดด้อยของตนเอง

อุปกรณ์ แบบสำรวจบุคลิกภาพ

ลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงาน

1. ให้ผู้ร่วมพัฒนาจับคู่เพื่อนในกลุ่ม
2. ผลัดกันสำรวจบุคลิกภาพกันละกัน 2 ด้าน คือ จุดเด่น และจุดด้อย คนละ 3 - 5 ข้อ
3. จัดลำดับจุดเด่น จุดด้อยที่สามารถปรับปรุงแก้ไขได้
4. ให้ผู้ร่วมพัฒนานำจุดด้อยที่สามารถปรับปรุงแก้ไขได้วางแผนการแก้ไข กำหนดวิธีแก้ไข กำหนดเวลาเริ่มต้น - สิ้นสุด และร่วมแสดงความคิดเห็น

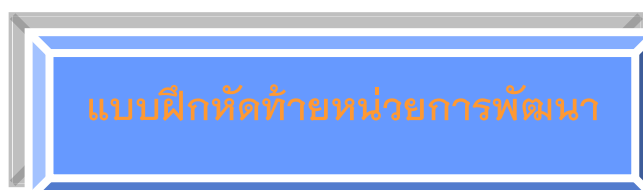
แบบสำรวจบุคลิกภาพ จุดเด่น – จุดด้อย
สำรวจบุคคลอื่น

จุดเด่น	จุดด้อย
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.

แบบสำรวจบุคลิกภาพ จุดเด่น – จุดด้อย
สำรวจโดยตนเอง

จุดเด่น	จุดด้อย
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.

ชุดที่ 1 บุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา

คำชี้แจง ให้ผู้ร่วมพัฒนาเขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ถูกต้อง และเครื่องหมาย ✕ หน้าข้อความ ที่ไม่ถูกต้อง

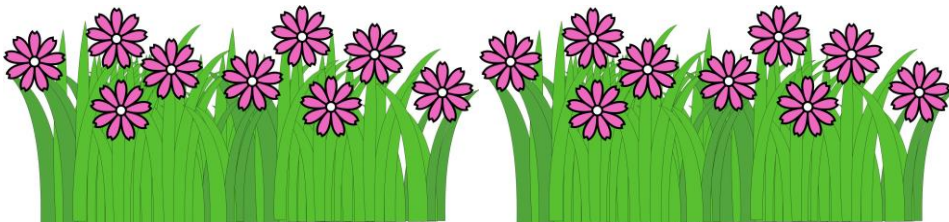
- 1. Mask แปลว่าบุคลิกภาพ เป็นรากศัพท์จากภาษากรีก
- 2. ผู้ที่ชอบศึกษาหาความรู้ตลอดเวลาเพื่อให้ทันโลก ทันคน ได้ชื่อว่า เก่งตน
- 3. ยินยอม คือวิธีการรู้จักผ่อนปรนตามสถานการณ์เพื่องานบรรลุเป้าหมาย
- 4. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของบุคคลคือพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม
- 5. ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบศิลปิน มักไม่ชอบจำเจ ช่างฝัน อ่อนไหวง่าย
- 6. บุคลิกภาพเป็นลักษณะจำเพาะของบุคคลมีความคงเส้นคงวาไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้
- 7. การพัฒนาบุคลิกภาพจะต้องพัฒนาด้วยตนเอง บุคคลอื่นช่วยไม่ได้
- 8. Consistency คือ ความคงเส้นคงวาของพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก
- 9. การพัฒนาตนเองด้านวาทาทำได้โดย พูดแต่ดีมีประโยชน์ ผู้ฟังชอบและทุกคนปลอดภัย
คิดก่อนพูด
- 10. การคิดเป็น แก้ปัญหาได้ดี ตอบสนองได้แบบทันกัน เป็นบุคลิกภาพด้านวาทา

เฉลยแบบฝึกหัดท้ายหน่วยการพัฒนา

ชุดที่ 1 บุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา

- ... ✘ 1. Mask แปลว่าบุคลิกภาพ เป็นรากศัพท์จากภาษากรีก
- ... ✓ 2. ผู้ที่ชอบศึกษาหาความรู้ตลอดเวลาเพื่อให้ทันโลก ทันคน ได้ชื่อว่า เก่งตน
- ... ✘ 3. ยินยอม คือวิธีการรู้จักผ่อนปรนตามสถานการณ์เพื่องานบรรลุเป้าหมาย
- ... ✘ 4. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของบุคคลคือพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม
- ... ✓ 5. ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบศิลปิน มักไม่ชอบจำเจ ช่างฝัน อ่อนไหวง่าย
- ... ✘ 6. บุคลิกภาพเป็นลักษณะจำเพาะของบุคคลมีความคงเส้นคงวาไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้
- ... ✓ 7. การพัฒนาบุคลิกภาพจะต้องพัฒนาด้วยตนเอง บุคคลอื่นช่วยไม่ได้
- ... ✓ 8. Consistency คือ ความคงเส้นคงวาของพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก
- ... ✓ 9. การพัฒนาตนเองด้านวาจาทำได้โดย พูดแต่ดีมีประโยชน์ ผู้ฟังชอบและทุกคนปลอดภัย
คิดก่อนพูด
- ... ✘ 10. การคิดเป็น แก้ปัญหาได้ดี ตอบสนองได้แบบทันกัน เป็นบุคลิกภาพด้านวาจา

แบบวัดความรู้หลังการพัฒนา เรื่อง บุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา

คำสั่ง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของมนุษย์คือข้อใด

ก. ความรู้	ข. ความสามารถ
ค. บุคลิกภาพ	ง. ประสบการณ์

2. ข้อใดเป็นความหมายของ “บุคลิกภาพ”

ก. เอกลักษณะของบุคคล	ข. คุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของบุคคล
ค. พฤติกรรมเฉพาะบุคคล	ง. กิริยาอาการที่แสดงออกของบุคคล

3. บุคลิกภาพของ “คนเก่ง” ต้อง ประกอบด้วยสิ่งใดบ้าง

ก. เก่งตน เก่งคน เก่งงาน	ข. ยืนหยัด ยึดหยุ่น ยินยอม
ค. กายดี วาจาดี ใจดี	ง. กล้าพูด กล้าทำ กล้าแสดงออก

4. ลักษณะของบุคลิกภาพแบบอินโทรเวิร์ทคือ

ก. ชอบเก็บตัว ก้าวร้าว มีความรุนแรง	ข. ชอบอยู่คนเดียว เก็บตัว ทำอะไรเงียบ ๆ
ค. ชอบสังคม สนใจสิ่งรอบตัว มีน้ำใจ	ง. ชอบสมาคม สนใจเหตุการณ์รอบตัว

5. บุคลิกภาพของผู้มีรูปร่าง มะขามข้อเดียว (อ้วน เตี้ย แคระ) ควรเป็นอย่างไร

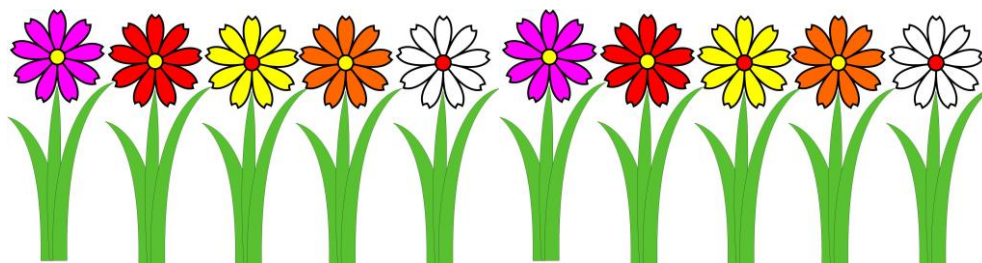
ก. ชอบคิด ชอบยิ้ม ไม่ทุกซึ้งร้อน	ข. ชอบพจกัญญ์ ต่อสู้ กล้าได้กล้าเสีย
ค. ชอบใจน้อย คอยเก่ง มีปมด้อยเรื่องร่างกาย	ง. เจ้าอารมณ์ โกรธง่าย ชอบสนุกสนาน

6. บุคลิกภาพแบบศิลปิน (Artistic) มักประสบความสำเร็จด้วยอาชีพใด

ก. นักธุรกิจ ทนาย นักการเมือง	ข. ประชาสัมพันธ์ สถาปนิก ช่างภาพ
ค. เลขาธิการ นายธนาคาร วิศวกร	ง. แพทย์ พยาบาล นางแบบ

เฉลยแบบวัดความรู้หลังพัฒนา
เรื่อง บุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา

ข้อ	แนวคำตอบ
1.	ข.
2.	ง.
3.	ข.
4.	ข.
5.	ง.
6.	ข.
7.	ค.
8.	ข.
9.	ก.
10.	ก.

แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำครูพลศึกษา

ชุดที่ 1 บุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา

คำชี้แจง แบบประเมินนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำครูพลศึกษา
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หลังสิ้นสุดการพัฒนา

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	ไม่ได้ ปฏิบัติ
1	มีคุณลักษณะด้านกายภาพดี					
2	มีคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพดี					
3	มีระเบียบวินัยและอารมณ์ดี					
4	มีอารมณ์ขันและอารมณ์ดี					
5	มีอารมณ์มั่นคงและควบคุมอารมณ์ได้					
6	มีความสามารถตัดสินใจได้ดี					
7	มีทักษะทางสังคม					
8	มีสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ					
9	มีความเฉลียวฉลาด มีไหวพริบทันคน ทันเหตุการณ์					
10	มีความอดทน					
11	มีคุณธรรม จริยธรรม					
12	มีความกระตือรือร้น					
13	ใช้ภาษาท่าทางการพูดได้เหมาะสมเข้าใจง่าย					
14	เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน					
15	เอาใจใส่ในสุขภาพและความปลอดภัยของนักเรียน					
16	แต่งกายดีเหมาะสมกับกาลเทศะ					
17	มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี					
18	เป็นผู้ที่มีหลักการและอุดมคติทางพลศึกษา					
19	มีศรัทธาในอาชีพ					
20	มีความต้องการและพร้อมที่จะบริการแก่บุคคลทั่วไป					

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- . แนวทางการพัฒนาครูแกนนำ เพื่อเป็นครูต้นแบบปฎิรูปการเรียนรู้ และเกณฑ์คุณลักษณะของครูแกนนำ เพื่อพัฒนาเป็นครูต้นแบบ. เอกสารชุดวิชาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2543.
- . กรมสามัญศึกษา. การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา. (เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง), 2535.
- กัญญา โพธิ์วัฒน์. ครูมืออาชีพ : ความหวังใหม่. วารสารวิชาการ, 1(1), 3-7, 2540.
- ทีศนา แคมมณี. 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เท็กซ์ แอนด์เจอร์นัลพับลิเคชั่น จำกัด, 2543.
- ทองคุณ หงส์พันธ์. สอนดีต้องมีหลัก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แสงสว่างการพิมพ์, 2544.
- พุทธชาติ ทองกร. (2551 เมษายน- มิถุนายน). ความเป็นมืออาชีพของครู, มติชน, หน้า 4.
- วิเศษ ชิดวงศ์. กระบวนการทัศน์ใหม่ของการผลิตครู. วารสารวิชาการ, 3(10), 2-3, 2550.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. ครูมืออาชีพ : สิ่งที่ต้องมีและควรเป็น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2549.
- ยุพา นันทไชย. "วิชาชีพศึกษาศาสตร์" ในศึกษาศาสตร์พื้นฐาน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2536.
- รัชนี ชวีบุญญจน์. สมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2536.
- วิไล ตั้งจิตสมคิด. การศึกษาและความเป็นครู. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์. 2544.
- สาโรช บัวศรี. "มาตรฐานบางประการสำหรับการสร้างครูที่ดี" วิทยาสาร (ต.ค. 2515) : 13-15. 2515.
- เสริมศักดิ์ วิศวลาภรณ์ และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่องประสิทธิภาพของการบริหารการนิเทศกับระบบการฝึกหัดครู. การวิจัยร่วมของนักวิจัยสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา. 2531.

Ballasi, S. J. Focus on teaching. an introduction to education. New York : Odyssey.

Lehmann, I. J. and W. S. Mehrens. 1971. Educational Research Reading in Focus.

New York : Holt, Rinehart and Winston. 1968.

Wotruba, T. R. and P. L. Wright. "How to Develop a Teacher Rating Instrument."

The Journal of Higher Education. 6 (November – December 1975) : 653 – 661. 1975.

Woolfolk, A. E. Educational Psychology. Boston : Allyn and Bacon. 1998.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา ชุดที่ 2
“คุณธรรม จริยธรรม ของผู้นำครูพลศึกษา”

ผู้วิจัย

นายอดิศักดิ์ นवलสิงห์

สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

คำนำ

เอกสารประกอบการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาครูให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดทักษะกระบวนการ มีพฤติกรรมที่เหมาะสม และสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติการสอนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของคุรุสภา พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นผลทำให้สามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง ซึ่งเอกสารการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา มีทั้งหมด 4 ชุด ประกอบด้วย

- ชุดที่ 1 บุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา
- ชุดที่ 2 คุณธรรม จริยธรรมของผู้นำครูพลศึกษา
- ชุดที่ 3 ความรู้ความสามารถของครูพลศึกษา
- ชุดที่ 4 การพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพครูพลศึกษา

เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ชุดที่ 2 “คุณธรรม จริยธรรม ของผู้นำครูพลศึกษา” ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการพัฒนา สื่อและแหล่งเรียนรู้ เอกสารอ้างอิง และกิจกรรมการพัฒนา

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาครูพลศึกษาให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดทักษะกระบวนการ มีพฤติกรรมที่เหมาะสม และสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

อดิศักดิ์ นवलสิงห์

สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านคุณธรรม จริยธรรม	
ของผู้นำครูพลศึกษา.....	ค
วัตถุประสงค์	ค
เนื้อหา	ค
วิธีการพัฒนา	ง
สื่อและแหล่งเรียนรู้	จ
แบบประเมินพฤติกรรมครูก่อนทดลองใช้ ชุดที่ 2	1
ชุดพัฒนาภาวะผู้นำครู	2
กิจกรรมพัฒนา	23
แบบประเมินพฤติกรรมครูหลังสิ้นสุดการพัฒนา ชุดที่ 2	28
เอกสารอ้างอิง	29
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	30

เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ชุดที่ 2

คุณธรรม จริยธรรม ของผู้นำครูพลศึกษา

ระยะเวลา 3 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาพัฒนา มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ของผู้นำครูพลศึกษา
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาพัฒนา สามารถวิเคราะห์หลักการ แนวคิด ตระหนักถึงการปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม จริยธรรม
3. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาพัฒนา เกิดทักษะ ความชำนาญ และมีการพัฒนา ภาวะผู้นำในการพัฒนาตนเองสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม สามารถนำไปประยุกต์ใช้และเป็น แบบอย่างที่ดีในโรงเรียนประถมศึกษา ต่อไป

เนื้อหา

1. คุณธรรม จริยธรรม ของผู้นำครูพลศึกษา
 - 1.1 ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม
 - 1.2 ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม
 - 1.3 คุณธรรมสี่ประการสำหรับคนไทย
 - 1.4 คุณธรรมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู
 - 1.5 การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมครู

วิธีการพัฒนา

1. วิทยากรแนะนำ ขั้นตอน วิธีการในการศึกษาเอกสารประกอบการพัฒนา
แก่ผู้เข้าอบรมพัฒนา
2. วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาทดสอบการเป็นผู้นำ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพผู้นำ
ที่ดี ใช้เวลา 20-25 นาที (ภาคผนวก)
3. วิทยากรบรรยายการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรม จริยธรรม ของผู้นำ
ครูพลศึกษา
4. วิทยากรบรรยายประกอบเอกสารการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา ชุดที่ 2 ด้าน
คุณธรรม จริยธรรม ของครูพลศึกษา เพื่อตระหนักถึงการพัฒนาตนเอง การปฏิบัติหน้าที่ต่อ
สถานศึกษา ต่อเพื่อนครู เพื่อให้ความรู้ทางวิชาการกับผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาในระหว่างการ
นำเสนอจะมีการตั้งคำถามประเด็น เพื่อซักถามผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
5. ผู้เข้าร่วมอบรมพัฒนา ร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูพล
ศึกษา ด้านคุณธรรม จริยธรรม ของผู้นำครูพลศึกษา โดยร่วมกันอภิปรายสรุปประเด็น
6. วิทยากรและผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาพัฒนาร่วมกันแสดงความคิดเห็น พร้อม
ยกตัวอย่าง กรณีศึกษา
7. วิทยากรและผู้เข้าอบรมพัฒนาร่วมกันวิเคราะห์การพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษาด้าน
คุณธรรม จริยธรรม ของผู้นำครูพลศึกษา เพื่อนำเป็นข้อคิดในการพัฒนาภาวะผู้นำครูต่อไป

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา เรื่อง คุณธรรม จริยธรรม
ของผู้นำครูพลศึกษา
2. ชุดพัฒนาภาวะผู้นำครู เรื่อง คุณธรรม จริยธรรม ของผู้นำครูพลศึกษา
3. Power Point เพื่อประกอบการบรรยาย ดังนี้
 - 3.1 ความหมาย และความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม
 - 3.2 คุณธรรมสี่ประการสำหรับคนไทย
 - 3.3 คุณธรรมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู
 - 3.4 การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมครู
 - 3.5 ความหมายของจรรยาบรรณ

กิจกรรมการพัฒนา

“ทดสอบการเป็นผู้นำ”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาได้รู้จักตนเองถึงการเป็นผู้นำที่ดี
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาได้ตระหนักว่าการเป็นผู้นำที่ดี ควรเป็นผู้นำที่มีคะแนนความนิยมเชิงแบบ ประธาน สัมพันธ์ เองงาน และเอาเกณฑ์ไปตามลำดับ
3. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพผู้นำที่ดีตลอดไป

จำนวนผู้เข้าร่วมอบรม 15 – 25 ท่าน

อุปกรณ์ แบบทดสอบจำนวน 20 ข้อ

สถานที่ ในห้องฝึกอบรม

ระยะเวลา 20-25 นาที

วิธีดำเนินการ

1. แจกแบบสอบถามให้ท่านละ 1 แผ่น แล้วให้ผู้เข้าอบรมเขียนชื่อ สกุล ของตนไว้ที่มุมกระดาษขวามือด้านบน
2. ให้แต่ละท่านตอบคำถาม 20 ข้อ โดยการเลือกข้อ ก, ข, ค หรือ ง โดยการวงกลม และใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที
3. เสร็จแล้วให้เพื่อตรวจคำตอบของตนเอง
4. หากคำตอบตรงกับคำตอบจะได้คะแนน รวมทั้งหมดในแต่ละข้อไม่ต่ำกว่า 13 คะแนนขึ้นไป ถือว่าจะมีคุณสมบัติ คือ

หากตอบข้อ ก มาก จะเป็นผู้นำที่มีลักษณะแบบเอาเกณฑ์

หากตอบข้อ ข มาก จะเป็นผู้นำที่มีลักษณะแบบเอางาน

หากตอบข้อ ค มาก จะเป็นผู้นำที่มีลักษณะแบบสัมพันธ์

หากตอบข้อ ง มาก จะเป็นผู้นำที่มีลักษณะแบบประธาน

5. หากลำดับคะแนนไล่เรียงกันลดหลั่น ท่านก็จะมีลักษณะผู้นำตามลำดับที่ลดหลั่น เช่น

แบบประธาน	กับแบบ	เอาเกณฑ์
-----------	--------	----------

แบบสัมพันธ์	กับแบบ	เอาเกณฑ์
-------------	--------	----------

แบบประธาน	กับแบบ	สัมพันธ์
-----------	--------	----------

6. วิทยากรสรุปตามวัตถุประสงค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ท่านเป็นผู้นำลักษณะใด

คำชี้แจง จงตอบคำถามเพื่อตรวจสอบว่าท่านมีความโน้มเอียงในการเป็นผู้นำลักษณะใดตามทฤษฎี 3 มิติ ของ วิลเลียม เร็คคิต แบบเอาเกณฑ์ ใเอางาน สัมพันธ์ หรือประสาน โดยเลือก ก. ข. ค. และ ง. ได้เพียง 1 คำตอบ

1. ท่านคิดว่าพฤติกรรมโดยทั่วๆ ไปในการทำงานของท่าน

ก. ชอบแก้ไขให้ถูกเสมอ	ข. ชอบใช้พระเดชมากกว่าพระคุณ
ค. ยอมรับผู้อื่นเสมอ	ง. ร่วมไม้ร่วมมือ

2. เมื่อมีการสื่อสารกับทีมงานท่านมักจะชอบใช้วิธีการใด

ก. เขียน หรือพิมพ์ข้อความ	ข. สั่งด้วยวาจา
ค. พูดคุยสนทนา	ง. เชิญหรือเรียกเข้าประชุม/เข้าพบ

3. ทิศทางการติดต่อประสานงาน ท่านมีทิศทางหรือแนวทางในการติดต่อลักษณะใด

ก. ไม่ชอบการติดต่อเพราะรู้สึกยุ่งยาก	ข. สั่งหรือสื่อด้วยวาจา
ค. รอให้ลูกทีมติดต่อขึ้นมาหา	ง. สื่อสารทั้งสองทาง

4. การหวนคำนึงถึงระยะเวลา ท่านมักจะคิดถึงเวลาในเวลาใดมากกว่ากัน

ก. อดีต	ข. ปัจจุบัน
ค. ไม่คำนึงถึง	ง. อนาคต

5. ความผูกพันที่ท่านคิดว่ามี มีต่ออะไรมากกว่ากัน

ก. องค์กร	ข. ผู้บังคับบัญชา/หัวหน้า
ค. ลูกน้อง หรือทีมงาน	ง. เพื่อนร่วมงาน

6. เมื่อองค์กรให้ท่านพิจารณาประเมินลูกน้องของท่าน ท่านยึดแนวทางใดเป็นหลัก

ก. ใครใคร่ปฏิบัติตามกฎกติกา	ข. พิจารณาตามผลงานหรือผลผลิต
ค. ดูจากมนุษยสัมพันธ์ของเขา	ง. ดูจิตใจทำงานเป็นทีมหรือไม่

7. เมื่อท่านประเมินผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้า ท่านจะเลือกข้อใด

ก. สติปัญญา	ข. ชอบเขตอำนาจ
ค. ความอบอุ่นใจที่มีให้ผู้ใต้บังคับบัญชา	ง. การทำงานเป็นทีม

15. หากท่านจะเลือกเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลตกต่ำและสูง ท่านจะเลือกคูใด

- ก. ผู้หลบหลีกงานกับทำงานตามคำสั่ง ข. ผู้เผด็จการกับผู้เผด็จการที่มีศิลป์
ค. นักบุญกับนักพัฒนา ง. ผู้ประนีประนอมกับนักบริหาร

16. เมื่อกล่าวถึงความรับผิดชอบ

- ก. ถ้าที่มงานทำผิดเราผิดด้วย ข. เมื่องานมาถึงที่จึงจะมีความรับผิดชอบ
ค. รักที่มงาน แล้วงานจะเป็นเลิศ ง. ทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในงาน

17. คติที่ท่านจะเลือกใช้

- ก. อดีตคือบทเรียนของการทำงาน
ข. ชีวิตมีแต่ปัจจุบันและเดี๋ยวนี้
ค. ปัจจุบันและอนาคตจะเป็นอย่างไรไม่ต้องนึกถึง
ง. ร่วมมือสู้เส้นชัยในอนาคต

18. ประโยคใดที่ท่านเลือก

- ก. มันเป็นนโยบายขององค์กร ผมไม่ขอออกความเห็น
ข. ปิดปากไว้ไม่พูด ดีกว่านินทาเพื่อนบ้าน
ค. รักที่มงานเพื่องานเลิศประเสริฐศรี
ง. สร้างสายสัมพันธ์ ประสานความเข้าใจ

19. สไตล์ในการบริหารงานของท่านที่ชอบ

- ก. ข้าพเจ้าขอรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว
ข. เมื่องานเดินแล้วเงินจะดี
ค. งานก็ยุ่ง แต่มุ่งพลังคนร่วมมือ
ง. ทำให้ที่มงานรัก เพื่อนร่วมงานศรัทธา

20. บุคลิกภาพที่ท่านเลือกจะเป็น หรือที่เป็นอยู่ส่วนใหญ่

- ก. เข้มขริ่ม ข. มุ่งมั่น
ค. ร่าเริง ง. สบายๆ

ชุดพัฒนาภาวะผู้นำของครูพลศึกษา

“คุณธรรม จริยธรรม ของผู้นำครูพลศึกษา”

โดย...อดิศักดิ์ นवलสิงห์

แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำครูพลศึกษา
ชุดที่ 2 คุณธรรม จริยธรรม ของผู้นำครูพลศึกษา

คำชี้แจง แบบประเมินนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำครูพลศึกษา
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก่อนทดลองใช้

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ได้ปฏิบัติ
1	มีความขยันอดทน					
2	มีความยุติธรรม					
3	มีความซื่อสัตย์และรับผิดชอบ					
4	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีไมตรีจิต					
5	มีการพัฒนาตนเอง เสาะแสวงหาความรู้ เพื่อนำไปถ่ายทอด ให้แก่ศิษย์					
6	มีวินัย และความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ					
7	มีความรัก ความเมตตา ช่วยแก้ปัญหาต่างๆ					
8	มีความเอื้อเฟื้อ ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล					
9	แนะนำฝึกอบรมให้ผู้เรียนเป็นคนดี					
10	มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ					
11	มีเจตคติที่ดีและตระหนักในจิตวิญญาณความเป็นครู					
12	เป็นผู้ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
13	เอาใจใส่ ส่งเสริม ให้กำลังใจแก่ผู้เรียน					
14	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน					
15	ดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ					

คุณธรรม จริยธรรม ของผู้นำครูพลศึกษา

ความนำ

วิชาชีพครูได้รับการยกย่องและจัดเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีความจำเป็นต่อสังคม เป็นอาชีพที่ช่วยสร้างสรรค์จรรโลงให้สังคมเป็นไปในทางที่ปรารถนา ฉะนั้น กลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพจึงต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับที่สูงเช่นกัน ยิ่งสังคมยกย่องเคารพและไว้วางใจผู้ประกอบวิชาชีพครูมากเท่าใดผู้ประกอบวิชาชีพครูก็ต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับความเคารพเชื่อถือไว้วางใจเพียงนั้น การประพฤติปฏิบัติตนของผู้ประกอบวิชาชีพครู อาจกล่าวได้ว่าเป็นการประกันคุณภาพของครูให้กับสังคมประการหนึ่งด้วยเป็นการยืนยันกับสังคมว่าในวงการครูนั้น ครูจะควบคุมสอดส่องดูแลความประพฤติของกลุ่มครูด้วยกันตลอดเวลา มีการลงโทษทั้งทางกฎหมายและทางสังคม การควบคุมความประพฤติหรือการปฏิบัติตนของครูนั้น วิธีการที่ดีที่สุดคือการสร้างจิตสำนึกหรือการควบคุมทางจิตใจ ครูที่มีคุณธรรมจริยธรรมสูงด้วยย่อมเป็นครูที่มีจรรยาบรรณเป็นมาตรฐานมาตรฐานความเป็นครูของ ผู้ประกอบวิชาชีพครูที่สำคัญยิ่ง ครูที่มีคุณธรรมย่อมเป็นครูที่ดีนั่นเอง

1. ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม

คำว่าคุณธรรมและจริยธรรมนั้นเป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันทั้งในวงการการศึกษา สังคมวิทยา ปรัชญาและศาสนาทั่ว ๆ ไป อย่างไรก็ตาม ความหมายของคุณธรรมนั้นมักจะใช้ในลักษณะที่ครอบคลุมความหมายของจริยธรรมด้วย ทั้งในศัพท์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ กล่าวคือ จริยธรรมเป็นการแสดงออกให้ผู้อื่นเห็นคุณธรรมที่มีอยู่ภายในจิตใจของแต่ละบุคคลนั่นเอง

1.1 ความหมายของคุณธรรม (morality)

คุณธรรม ตามรูปศัพท์แปลว่า สภาพของคุณงามความดี ซึ่งพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต. 2538 : 34) อธิบายความหมายไว้ว่า คุณธรรมคือ ธรรมที่เป็นคุณ ความดีงาม สภาพที่เกื้อกูล

พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ. 2529 : 90) อธิบายว่าคุณธรรมหมายถึง คุณสมบัติฝ่ายดี เป็นที่ตั้ง หรือประโยชน์แก่สันติภาพหรือสันติสุข คุณธรรมเป็นส่วนที่ต้องอบรมโดยเฉพาะ หรือให้เกิดขึ้นอย่างเหมาะสมกับที่ต้องการ

คุณธรรมตามแนวคิดในวงการการศึกษาตะวันตกนั้น มีลักษณะเป็นสหวิทยาการ (interdisciplines) คือ เป็นแนวคิดทั้งในลักษณะวิชาปรัชญา จิตวิทยา สังคมวิทยาและการศึกษา แนวความคิดของนักวิชาการตะวันตกค่อนข้างหลากหลายและมีพื้นฐานของศาสตร์ในการศึกษาที่แตกต่างกันอย่างค่อนข้างชัดเจน

พจนานุกรม Collin Cobuild (1987 : 937) อธิบายว่าคุณธรรมมีความหมาย 2 นัย คือ

1. โดยนัยที่เป็นภาวะทางจิตใจ (idea) นั้น คุณธรรมแปลว่า ความคิดที่ว่าบางพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ที่ควรทำและเป็นที่ยอมรับ และบางพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ผิดหรือเลว ทั้งนี้เป็นไปทั้งโดยความคิดเห็นของแต่ละบุคคลและของสังคม นอกจากนี้คุณธรรมยังเป็นคุณภาพหรือสถานะในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง ควรทำและยอมรับได้

2. คุณธรรมเป็นระบบของลักษณะการประพฤติและคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของคนส่วนใหญ่ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเป็นที่ยอมรับกันในสังคมหรือเฉพาะในกลุ่มคน

แสวง จันทรงาม (2522 : 218) ให้ความหมายคุณธรรม หมายถึง คุณภาพจิตฝ่ายดี ที่ควบคุมให้คนมีความประพฤติดี

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2524 : 82) ให้ความหมายคุณธรรม หมายถึง คุณภาพของจิตใจ ที่เข้าถึงความดีงามขั้นสูง ซึ่งเป็นขั้นที่อยู่เหนือสภาพของสังคม สิ่งแวดล้อมเป็นคุณงามความดีในตัว ของมันเอง

สาโรช บัวศรี (2526 : 3) ให้ความหมายคุณธรรมหมายถึง ความเชื่อของบุคคลส่วนใหญ่เป็นสิ่งดีงามที่จะส่งผลให้เกิดการกระทำที่เป็นประโยชน์และความดีที่แท้จริงต่อสังคม จริยธรรมได้มีผู้ให้ความหมายสอดคล้องกับความหมายของคุณธรรม ดังนี้

1.2 ความหมายของจริยธรรม (ethics)

จริย แปลว่า กิริยา ความประพฤติ การปฏิบัติ ฉะนั้นจริยธรรมจึงหมายถึงแนวทางการประพฤติปฏิบัติสำหรับมนุษย์เพื่อให้บรรลุถึงสภาพชีวิตที่พึงประสงค์

พระราชวรมุณี (ประยูร ธมฺมจิตโต. 2541 : 11) อธิบาย จริยธรรมเป็นเรื่องของการประพฤติตามหลักตามระเบียบที่วัดได้ ประเมินได้ ในทางพฤติกรรมที่แสดงออกมาทางกายกับวาจา และเป็นหลักทั่ว ๆ ไป ของทุกคน มาจากหลายแหล่งไม่ว่าศาสนา กฎหมาย วัฒนธรรม ประเพณี อะไรที่ควรทำเป็นจริยธรรมทั้งสิ้น

พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ. 2529 : 215) อธิบายว่าจริยธรรมหมายถึง ตัวของกฎที่ต้องปฏิบัติ ส่วนจริยศาสตร์ คือเหตุผลสำหรับใช้อธิบายข้อกฎที่ต้องปฏิบัติ มีลักษณะเป็นปรัชญา และเมื่อรวมทั้งสองส่วนเข้าด้วยกันจะเรียกว่าจริยศึกษา

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 39) ได้ให้ความหมายของจริยธรรม หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ ที่ผู้กระทำเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม

สาโรช บัวศรี (2526 : 3) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม คือ แนวทางในการประพฤติตน เพื่ออยู่กันได้อย่างร่มเย็นในสังคม

บุญมี แทนแก้ว (2539 : 169) ได้อธิบายความหมายจริยธรรมไว้ 2 ลักษณะ คือ จริยธรรมในความหมายกว้างๆ อาจจะรวมไปถึงค่านิยม (Value) คือ สภาพหรือการกระทำบางประการที่เราเชื่อ ยึดมั่นถือมั่น เพื่อจะได้บรรลุวัตถุประสงค์ของสังคม หรือตัวเราเองในฝ่ายดี เช่น ความซื่อสัตย์ และอื่นๆ จริยธรรมในความหมายอย่างแคบ หมายถึง “ศีลธรรม คุณธรรม” อันเป็นธรรมะที่ควรประพฤติ (Positive side) เช่น เบญจศีล เบญจธรรม หิริโอตตปปะ

ซามูเอล สตัมพ์ (Stumpf. 1977 : 3) อธิบายความหมายของจริยธรรมในเชิงวิชาปรัชญาว่า จริยธรรมเป็นความประพฤติปฏิบัติเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียกกันว่าถูกหรือผิด ดีหรือเลว ฟังประสงค์หรือไม่ฟังประสงค์ มีคุณค่าหรือไร้ค่า นอกจากนี้จริยธรรมยังเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบหน้าที่ พฤติกรรมที่ยอมรับนับถือต่าง ๆ ของแต่ละบุคคลอีกด้วย อย่างไรก็ตาม สตัมพ์ อธิบายว่าในเรื่องทฤษฎีจริยธรรมของลัทธิปรัชญานั้น จะไม่ใช่ตอบคำถามว่าจริยธรรมใดดีกว่าหรือถูกต้องกว่า

แคน คอสท์เลย์ และรอล์ฟ ทอดด์ (Costley and Todd. 1983 : 504) อธิบายว่า จริยธรรม (ethics) เป็นสาระที่เกี่ยวข้องกับความถูกและผิดของความดีกับความชั่ว คำว่า ethics เป็นภาษากรีกโบราณ แปลว่า คุณลักษณะ (character) ในภาษาโรมันจะหมายถึง ธรรมเนียมประเพณี (costoms) ซึ่งการเรียนรู้จากภูมิปัญญาดั้งเดิมนั้นก็คือ คุณลักษณะมักจะเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดโดยธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มบุคคลซึ่งแต่ละคนอาศัยหรือทำงานอยู่ร่วมกันด้วย

จากความหมายคุณธรรมและจริยธรรมตามทัศนะที่กล่าวมาแล้ว คำว่า คุณธรรม จริยธรรมที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรืออาจใช้แทนกันได้ ความหมายโดยรวมของคำทั้งสองนี้หมายถึง ความประพฤติที่ดีงาม อันมีรากฐานเริ่มต้นจากปรัชญาความคิดที่ถูกต้อง ประกอบกับมีค่านิยมที่ถูกต้อง และเมื่อประพฤติแล้วเป็นเหตุก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีงามทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น คุณธรรมจริยธรรมเป็นเครื่องควบคุมและกำกับการประพฤติของคนในสังคม ให้มีความรู้สึกนึกคิดและแสดงออกในสิ่งที่ดีงามก่อให้เกิดประโยชน์สุขทั้งแก่ตนเอง ผู้อื่น และสังคมส่วนรวม จุดมุ่งหมายสูงสุดของการมีคุณธรรมจริยธรรมในสังคม ให้ทุกชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติและมีความสุข

ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่า จริยธรรม คือ ข้อประพฤติปฏิบัติ หรือกฎที่ควรปฏิบัติในทางที่ดีที่ควรกระทำ เพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีหรือมีสันติสุขในสังคม ในการเทศนาสั่งสอนของพระสงฆ์ในศาสนาพุทธนั้นมีสองแบบคือ เทคนาธรรม หมายถึงการบอกหรืออธิบายข้อธรรมต่างๆ ว่าคืออะไร เป็นอย่างไร มีประโยชน์หรือเป้าประสงค์อะไร ส่วนเทศนาจริยะ คือ การอบรมและอธิบายสิ่งที่พึงกระทำ หรือบอกถึงการประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีให้แก่สาธุชนทั้งหลายนั่นเอง คุณธรรมกับจริยธรรมเป็นเรื่อง ที่เกี่ยวพันกัน อาจกล่าวได้ว่า คุณธรรมเป็นธรรมฝ่ายดีที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคล การแสดงออก ของคุณธรรมให้ประจักษ์นั้นเรียกว่าจริยธรรม ส่วนคำว่าจริยศาสตร์คือ เหตุผลที่อธิบายสำหรับข้อหรือกฎที่ต้องปฏิบัติเป็นหลักเกณฑ์ทางวิชาปรัชญาที่เกี่ยวกับส่วนที่เรียกว่าจริยธรรม

2. ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม

เนื่องจากคุณธรรมเป็นสภาพของความดี ลักษณะของความดีงาม หรือธรรมชาติของความดี ที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคล ส่วนการกระทำดีหรือพฤติกรรมดีๆ ที่บุคคลได้กระทำนั้นเกิดจากการนำหลักในการดำเนินชีวิตอย่างประเสริฐหรือหลักการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามไปปฏิบัติซึ่งเป็นเรื่องของจริยธรรม ด้วยเหตุนี้คุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นของคู่กัน กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีจิตวิญญาณที่เปี่ยมไปด้วยคุณความดี ย่อมจะกระทำแต่สิ่งที่ดีมีประโยชน์ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามหากบุคคลใดมีแต่ความคิดดีๆ แต่ไร้การกระทำดี ย่อมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและ/หรือผู้อื่นแต่ประการใด แต่ก็ยังมีประโยชน์อยู่บ้าง เพราะมิได้สร้างความสับสนวุ่นวายหรือความเดือดร้อนหรือเป็นอันตรายต่อผู้ใด

บุคคลจะมีความสุขความเจริญทั้งในชีวิตส่วนตัวและชีวิตการทำธุรกิจการงานใดๆ จะต้องประกอบด้วย “การคิดดี การพูดดี และการกระทำดี” การคิดดี หมายถึง คิดแต่สิ่งที่เป็นคุณ เป็นประโยชน์ ไม่คิดในเรื่องที่ทำให้จิตใจต้องเศร้าหมองเสื่อมโทรม ตกต่ำ พูดอย่างรวมๆ ก็คือ ต้องไม่โลภ ไม่โกรธ และไม่หลงงมงาย ส่วนการพูดดี หมายถึง การมีวาจาสุภาพดี เช่น พูดความจริง ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพื่อเจ้า พูดด้วยความเมตตา พูดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ พูดให้กำลังใจ ใช้ถ้อยคำอ่อนหวานจับใจ เป็นต้น สำหรับการกระทำดีนั้นให้เน้นไปที่พฤติกรรมทางภายในทางที่ดีที่เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและ/หรือผู้อื่น หลีกเลี่ยงการเบียดเบียนผู้อื่นทางกาย ไม่ยึดถือเอาสิ่งของผู้อื่นไม่อนุญาตมาเป็นของตน และไม่ประพฤติผิดทางประเวณี เป็นต้น การกระทำ ความดีทั้งสามด้านดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ต้องเกี่ยวเนื่องกับคุณธรรมทั้งสิ้น

คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งศีลธรรมมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของบุคคลและสังคม เป็นอย่างยิ่ง ดังที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) เมื่อครั้งยังดำรงสมณศักดิ์เป็นพระเทพเวที (2533 : 3-4) ได้กล่าวไว้ว่า “น้ำและอากาศเป็นสิ่งที่มิอยู่ทั่วๆ เป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิต เพราะว่าถ้าขาดน้ำเพียงวันเดียวคนก็แทบตาย ยิ่งขาดอากาศประเดี๋ยวเดียวก็อาจจะตายหรือไม่ก็เป็นอัมพาตไป จริยธรรมหล่อเลี้ยงชีวิตมนุษย์และสังคมของเราอยู่โดยไม่รู้ตัว แต่ก็มีแตกต่างกันอยู่อย่างหนึ่ง ระหว่างน้ำและอากาศกับศาสนาและจริยธรรม คือ น้ำและอากาศนั้น คนขาดไปแล้วก็รู้ตัวเองว่า ตัวเองขาดอะไรและต้องการอะไร แต่ศาสนาและจริยธรรมนั้นมีลักษณะประณีตและเป็นนามธรรมมาก จนกระทั่งแม้ว่าคุณจะขาดสิ่งเหล่านี้จนถึงขั้นมีปัญหาเกิดขึ้นแล้วก็ยังไม่รู้ว่าขาดอะไรซึ่งเป็น ปัญหาที่ต้องสร้างความเข้าใจชี้แจงอย่างต่อเนื่องให้ตระหนักเห็นคุณค่าและความสำคัญ”

จากคำกล่าวข้างบนนี้ แสดงให้เห็นว่า คุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลและสังคมทุกหมู่เหล่า “สังคมหรือชาติใดที่เต็มไปด้วยประชาชน ซึ่งเป็นผู้ขาดคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมแล้ว สังคมนั้นจะมีแต่ความยุ่งเหยิง ไร้สาระสลาย ความเดือดร้อนจะเกิดขึ้นทุกหนทุกแห่งไม่ว่าวัน อาทิจ จะมีการลักขโมย แย่งชิง ปล้นฆ่า ช่มชู้ และสิ่งเลวร้ายต่าง ๆ จะบังเกิดขึ้นไม่ว่าวันแต่ละวันเด็กหนุ่มจะมั่วสุมอยู่กับอบายมุขและสิ่งเสพติดนานาชนิด เด็กสาวจะหลงไหลมัวเมาอยู่กับแฟชั่นและสิ่งเย้ายวนต่างๆ ปล่อยตัวปล่อยใจไปตามสิ่งเย้ายวนและอารมณ์ปรารถนา และจะถูกข่มเหงรังแกจากผู้ที่มีกำลังมากกว่าไม่ว่าวัน ผู้ที่มีอำนาจ มีกำลัง ก็ จะหมกมุ่นอยู่ในอำนาจ มีการแย่งชิงอำนาจและผลประโยชน์ต่างๆ เท่าที่ตนและพวกพ้องของตนจะ กระทำได้ คนที่อ่อนแอกว่า คนที่ไร้ความสามารถ ก็จะถูกเอารัดเอาเปรียบ คนชราบุพการีก็จะถูก ทอดทิ้งให้ต้องทนทุกข์ทรมานว่าเหวไรที่พึ่ง ส่วนนักบวชก็จะมีชีวิตอยู่อย่างผู้ ลวงโลกไร้ยางอาย พยายามใช้อวดชักชวนให้คนลุ่มหลงในทางที่ไม่ถูกไม่ควร แทนที่จะอบรม สั่งสอนให้คนมีสติปัญญา กลับทำให้คนต้องลุ่มหลงมกมาย ผู้ที่มีหน้าที่ในการปกครองดูแลบ้านเมืองก็ปล่อยปละละเลย งบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาบ้านเมืองก็ถูกใช้ไปไม่คุ้มค่า การพัฒนาสังคมในด้านต่างๆ เป็นไป อย่างล่าช้าไร้ผล” ถ้าหากสังคมใดมีสภาพดังกล่าวนี้ ชีวิตของคนในสังคมนั้นจะต้องปราศจาก ความสุขอย่างแน่แท้

ตรงกันข้ามสังคมใดสมาชิกของสังคมนั้นเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม อาทิจ “เด็กและเยาวชนในวัยศึกษาเล่าเรียนทั้งหนุ่มสาวมีจิตใจมุ่งมั่นต่อการศึกษาเล่าเรียน เชื่อฟัง คำสั่งสอนของมารดา บิดา ครูอาจารย์ ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม ของชาติ พ่อแม่ผู้ปกครองทั้งหลายต่างก็ยึดมั่นในคุณธรรมศีลธรรม ประกอบความเพียรในการงาน อาชีพที่สุจริต ผู้ที่มีหน้าที่ในการปกครองดูแลบ้านเมืองต่างก็ทำหน้าที่ของตนด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม นักบวชในศาสนาต่างก็ยึดมั่นในคำสั่งสอนของพระศาสนา พยายามศึกษาหาความรู้

ความจริงเพื่อนำมาอบรมสั่งสอนประชาชนอย่างถูกต้อง” หากเป็นเช่นนี้แล้วสังคมนั้นๆ ก็จะพบแต่ความสุข ความร่มเย็น สังคมได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ชีวิตของทุกคนก็จะมีแต่ความสุขความสบาย เป็นชีวิตที่มีค่ามีประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

กล่าวโดยสรุป คุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม ก่อให้เกิดประโยชน์หรือมีความสำคัญทั้งต่อตนเองและผู้อื่นดังต่อไปนี้

2.1 ประโยชน์ตน

2.1.1 ทำให้ตนเองมีชีวิตที่สงบเย็น ไม่ต้องเดือดเนื้อร้อนใจ ไม่ต้องอยู่อย่างหวาด ระวัง เพราะตนเองไม่ได้เบียดเบียนผู้ใด มีแต่จะสร้างประโยชน์สุขให้แก่สังคมและผู้อื่น

2.1.2 ทำให้ตนเองมีความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตทั้งในส่วนตัวและการงานอาชีพ มีความมั่นคงและก้าวหน้า

2.1.3 ได้รับการยกย่องสรรเสริญเทิดทูนบูชาจากบุคคลทั่วไป

2.1.4 ครอบครัวยั่งยืน มีความสุข ฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคง

2.2 ประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

2.2.1 ประโยชน์ต่อสถาบัน เช่น

- 1) สถาบันครอบครัวของตนได้รับการยกย่องสรรเสริญจากบุคคลทั่วไป
- 2) สถาบันการศึกษาหรือสถาบันที่ประกอบอาชีพธุรกิจมีชื่อเสียงทำให้บุคคลอื่นศรัทธาเลื่อมใส
- 3) สถาบันหรือหน่วยงานที่ตนเองสังกัดมีความเจริญก้าวหน้า ได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะสมาชิกทุกคนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมอันดีงาม

2.2.2 ประโยชน์ต่อชุมชน เช่น

- 1) สังคมได้รับความสงบสุข เพราะทุกคนเป็นคนดีมีคุณธรรม
- 2) สังคมได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องรวดเร็ว เพราะสมาชิกทุกคนต่างกระทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถ

2.2.3 ประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง เช่น

- 1) สถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีความมั่นคง เพราะประชาชนมีความจงรักภักดี และเห็นความสำคัญของสถาบันดังกล่าวอย่างแท้จริง
- 2) ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติมีความมั่นคงถาวร เพราะทุกคนมีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และเต็มใจยึดถือปฏิบัติตาม

3. คุณธรรมสี่ประการสำหรับคนไทย

คุณธรรมสี่ประการสำหรับคนไทยที่จะกล่าวต่อไปนี้ จำแนกออกเป็น 2 ประเด็นด้วยกัน กล่าวคือ ประเด็นแรก เป็นคุณธรรมที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้ทรงพระราชทานหลักคุณธรรมสำหรับคนไทยไว้ 4 ประการ ในพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า ณ มณฑลพิธีท้องสนามหลวง เมื่อวันที่จันทร์ที่ 5 เมษายน พุทธศักราช 2525 เมื่อในวโรกาสเฉลิมฉลองกรุงรัตนโกสินทร์อายุครบ 200 ปี ส่วนอีกประเด็นหนึ่งนั้นเป็นคุณธรรมที่พระองค์ทรงมีพระราชดำรัสตอบผู้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทจากสถาบันต่าง ๆ ที่กราบบังคมทูลถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในวโรกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี เมื่อวันที่ศุกร์ที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2549 ณ สีหบัญชร พระที่นั่งอนันตสมาคม

คุณธรรมที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระราชทานไว้ทั้ง 2 วาระอันเป็นมหามงคลวโรกาส มีดังนี้

3.1 คุณธรรมที่พระราชทานเนื่องในวโรกาสเฉลิมฉลองกรุงรัตนโกสินทร์มีอายุครบ 200 ปี เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2525 สาระสำคัญ ดังนี้

“...คุณธรรมที่ทุกคนควรจะศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติมีอยู่สี่ประการ

ประการแรก คือ การรักษาความสัจ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

ประการที่สอง คือ การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเอง ให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจความดีนั้น

ประการที่สาม คือ การอดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจสุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด

ประการที่สี่ คือ การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์

ส่วนน้อย ของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

คุณธรรมสี่ประการนี้ถ้าแต่ละคนพยายามปลูกฝังและบำรุงให้มีความเจริญงอกงามขึ้นโดยทั่วกันแล้ว จะช่วยให้ประเทศชาติบังเกิดความสุขความร่มเย็น และมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปได้ดังประสงค์...”

คุณธรรมทั้งสี่ประการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ตามที่ผู้เขียนได้อัญเชิญมากล่าวในที่นี้ ความจริง คือ หลัก “ฆราวาสธรรม” ในพระพุทธศาสนา นั่นเอง ซึ่งประกอบด้วย (1) สัจจะ คือ ความจริงใจ (2) ทมะ คือ การข่มใจ บังคับใจ (3) ขันติ คือ ความอดทน อดกลั้น และ (4) จาคะ คือ การละกิเลส ละความชั่วความทุจริต หลักธรรมทั้งสี่

ประการนี้ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็น “ธรรมะสำหรับผู้ครองเรือน” หรือ “หลักธรรมสำหรับการครองตน” เพราะฉะนั้นหากบุคคลใดนำไปยึดถือปฏิบัติในชีวิตประจำวันแล้ว ย่อมจะนำแต่ความสุข ความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ตนเอง และครอบครัวอย่างแน่แท้

3.2 คุณธรรมที่พระราชทานเนื่องในวโรกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี วันศุกร์ที่ 9 มิถุนายน 2549 สาระสำคัญมีดังนี้

“...คุณธรรมที่เป็นที่ตั้งของความรักความสามัคคีที่ทำให้คนไทยเราสามารถร่วมมือร่วมใจกันและรักษาและพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อกันไปได้ตลอดรอดฝั่ง

ประการแรก คือ การที่ทุกคนคิด พูด ทำ ด้วยความเมตตา มุ่งดี มุ่งเจริญต่อกายต่อใจต่อกันประการที่สอง คือ การที่แต่ละคนต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประสานงาน ประสานประโยชน์กัน

ใ้้งานที่ทำสำเร็จผล ทั้งแก่ตน แก่ผู้อื่น และแก่ประเทศชาติ

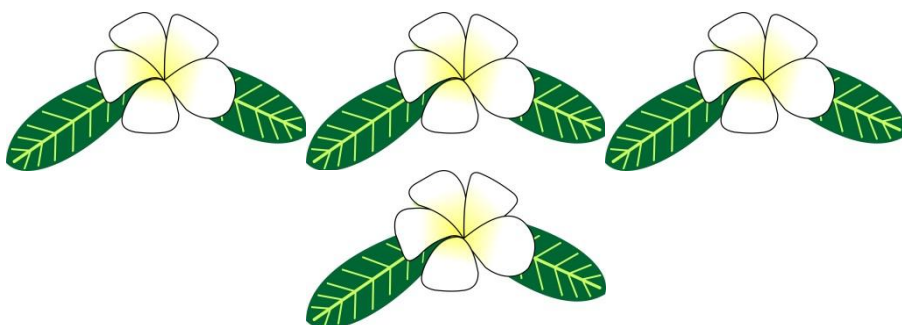
ประการที่สาม คือ การที่ทุกคนประพฤติปฏิบัติตนสุจริตในกฎกติกาและในระเบียบแบบแผน

โดยเท่าเทียมเสมอกัน

ประการที่สี่ คือ การที่ต่างคนต่างพยายามทำความคิดความเห็นของตนให้ถูกต้องเที่ยงตรง และมั่นคงอยู่ในเหตุผล หากความคิดจิตใจและการประพฤติปฏิบัติที่ลงรอยเดียวกันในทางที่ดีที่เจริญนี้ยังมีพร้อมมูลในภายในใจคนไทย ก็มั่นใจว่าประเทศไทยจะดำรงมั่นคงอยู่ต่อไปได้

จึงขอให้ท่านทั้งหลายในมหาสมาคมนี้ทั้งประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่าได้รักษาจิตใจและคุณธรรมนี้ไว้ให้เหนียวแน่น และถ่ายทอดความคิดจิตใจนี้กันต่อไปอย่าให้ขาดสาย เพื่อให้ประเทศไทยของเราดำรงยืนงด้วยควมร่มเย็นเป็นสุข ทั้งปัจจุบันและภายหน้า...”

กล่าวโดยสรุป คุณธรรมทั้งสี่ประการนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ภูมิพลอดุลยเดช มหาราชทรงมุ่งเน้นให้คนไทยมีความสมัครสมานสามัคคีปรองดองกันโดยยึดคุณธรรมดังกล่าวมาประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมออย่าให้ขาดสาย อันได้แก่ การมีเมตตาหวังดีต่อกัน การประพฤติที่เกื้อกูลต่อกัน การปฏิบัติตนสุจริตในกฎกติกา และการทำความคิดของตนให้เที่ยงตรงในเหตุ ในผล

4. คุณธรรมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู

หลักธรรมที่ยกมากล่าวในบทนี้หาได้มุ่งหมายที่จะให้นักศึกษาครูและผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องนำเอาหลักธรรมต่างๆ ไปประพฤติ เพียงแต่ต้องการให้ศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และเพื่อเป็นธรรมชั้นพื้นฐานสำหรับการอบรมสั่งสอนศิษย์ของตน และปลูกฝังคุณธรรมให้มีไว้ในจิตใจ เพื่อให้เป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ หลักธรรมในพุทธศาสนาที่สำคัญ ได้แก่

4.1 เบญจศีล หรือ ศีล 5 คำว่าศีล แปลว่า ปกติ หมายถึง ความคงที่ ความไม่แปรไปจากเดิม ได้แก่ ข้อปฏิบัติสำหรับรักษา กาย และวาจา ให้ปกติเรียบร้อย

คำว่า เบญจศีล แปลว่า ศีล 5 เป็นข้อปฏิบัติสำหรับคนทั่วไปขั้นพื้นฐาน มีอยู่ 5 ข้อ คือ

4.1.1 ปาณาติปาตา เวรมณี คือ งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต

4.1.2 อทินนาทานา เวรมณี คือ งดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้

4.1.3 กาเมสุมิจฉารวา เวรมณี คือ งดเว้นจากการประพฤติผิดในคู่ครองและของรัก

ของผู้อื่น

4.1.4 มุสาวาทา เวรมณี คือ งดเว้นจากการพูดเท็จ

4.1.5 สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี คือ งดเว้นจากการดื่มน้ำเมา คือ สุราเมรัย

อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท และเว้นจากสิ่งเสพติดให้โทษทุกอย่าง

4.2 กัลยาณมิตตธรรม คุณธรรมที่เป็นคุณลักษณะของการเป็นผู้อบรมสั่งสอน แนะนำซึ่งประกอบไปด้วย

4.2.1 ปิยตา คือ กระทำตนเป็นที่เคารพรักของศิษย์

4.2.2 ครู คือ กระทำตนเป็นที่น่าเคารพบูชา โดยการปกครอง ชู ยกย่อง เป็นตัวอย่างทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย มีความยุติธรรมเที่ยงตรง

4.2.3 ภาวนียตา คือ อบรมตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการทำงาน และเจริญด้วยศีลธรรม มีภูมิปัญญา นำยกย่อง

4.2.4 วัตถูตา คือ อุตสาหะสั่งสอนอบรม รู้จักชี้ทางให้เข้าใจด้วยเหตุผล โดยการอธิบายชัดเจน รั้าให้สนใจอยากติดตาม ให้ผู้เรียนสนุกสนาน อธิบายให้แจ่มแจ้ง ชักชวนให้ทำตาม ให้มีความอุตสาหะและให้ความร่าเริง สบายใจ

4.2.5 วัจนักขันติ คือ อดทนต่อถ้อยคำรบกวนของศิษย์ อดทนต่อการเสียดสี กวนใจ ตีเตียน

4.2.6 คัมภีร์ภคาถากรรม คือ ขยายข้อลึกลงให้ตื่น อธิบายให้ง่าย โดยใช้วิธีต่างๆ ได้อย่าง ลึกซึ้ง และเข้าใจ โดยแสดงจุดเด่นของวิชา แสดงเหตุผลของวิชา และแสดงสาระของวิชา

4.2.7 อนิโยธนัง คือ การไม่ชักจูงศิษย์ไปในทางชั่ว ไม่แนะนำไปในทางเสื่อม

4.3 ธรรมเทศธรรม 5 คุณธรรมของการประสิทธิประสาทความรู้

4.3.1 อนุบุพพิทา คือ สอนให้มีลำดับขั้นตอน ให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน

4.3.2 ปริยายทัสสาวี คือ จับจุดสำคัญมาขยายแต่ละเรื่อง แยกแยะให้มองเห็นชัดเจน อย่างมีเหตุผล

4.3.3 อนุทยตา คือ ตั้งจิตเมตตา สอนด้วยความปรารถนาดี โดยมุ่งประโยชน์แก่ผู้เรียน

4.3.4 อนามัยสันดร คือ ไม่มุ่งหวังอาภิส หรือผลตอบแทน

4.3.5 อนุปหัจจ คือ การวางจิตใจให้ตรงตามเนื้อเรื่อง ไม่กระทบกระเทือนผู้อื่น หรือข่มขู่ ผู้อื่น

4.4 พุทธวิธีในลีลาการสอนของครู โดยพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)

4.4.1 สันทสนา อธิบายให้เห็นชัดแจ่มแจ้ง เหมือนจูงมือไปดูให้เห็นกับตา

4.4.2 สมาทปนา ชักจูงให้เห็นจริงชวนให้คล้อยตาม จนต้องยอมรับและนำไปปฏิบัติ

4.4.3 สมุตเตธนา ระวังให้แกล้งกล้าบังเกิดกำลังใจให้มีอุตสาหะแข่งขัน มั่นใจว่าจะทำ สำเร็จได้ไม่หวั่นและย่อท้อต่อความเหนื่อยยาก

4.4.4 สัมปหังสนา ซิลมใจให้เข้มแข็ง ระวัง เบิกบาน ฟังไม่เบื่อ และเปี่ยมด้วยความหวัง เพราะมองเห็นประโยชน์ที่ตนพึงจะได้รับจากการปฏิบัติ

4.5 โลกบาลธรรม คือ ธรรมที่คุ้มครองโลก และเป็นเทวธรรม ประกอบไปด้วยธรรม 2 ประการ ได้แก่ หิริ คือ ความละอายต่อบาป และความชั่วทั้งปวง ส่วนโอตตปปะ คือ ความเกรงกลัว ต่อบาปและความชั่วทั้งปวง บุคคลที่มีธรรมคู่นี้อยู่ในจิตใจจะไม่กระทำความชั่วใด ๆ ที่เป็นความชั่วทั้งต่อ หน้าและลับหลัง เพราะความละอายและเกรงกลัวต่อบาป จะช่วยให้บุคคลในสังคมโลกไม่ เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ช่วยให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่เดือดร้อนวุ่นวาย

4.6 ธรรมที่ทำให้งาม กล่าวคือ หากผู้ใดปฏิบัติได้ย่อมไม่แสดงกิริยาอาการทुरนทुरายเมื่อ ต้องอยู่ในสภาวะที่ต้องอดทน ประกอบไปด้วยกิจกรรม 2 ประการ ได้แก่ ชันติ คือ ความอดทน อด ได้ทนได้ เพื่อบรรลุความดีงามและความมุ่งหมายอันชอบ ส่วนโสรัจจะ คือ ความสงบเสถียร มี อัจฉยาคังคางาม รักความประณีตหมดจดเรียบร้อยงดงาม

4.7 อธิปไตย 4 คือ ธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า หลักธรรมสำหรับการ “ครองงาน” มี 4 ประการ คือ

4.7.1 ฉันทะ คือ ความยินดีพอใจรักใคร่ใฝ่ใจ รักที่จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะ
ทำให้ผลดียิ่งๆ ขึ้น

4.7.2 วิริยะ คือ ความเพียรพยายาม ขยันหมั่นเพียรประกอบกิจการงานนั้น ๆ อย่าง
เข้มแข็งอดทน เอาธุระไม่ทอดย

4.7.3 จิตตะ คือ การตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่กระทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดเอาจิตฝึกฝัไม่
ปล่อยใจฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป

4.7.4 วิมังสา คือ ความไตร่ตรองหรือทดลอง หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ
ตรวจหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ได้กระทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์แก้ไข
ปรับปรุง

4.8 สังคหวัตถุ 4 คือ หลักธรรมที่ใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคน เป็นหลักธรรมที่ก่อให้เกิด
ความสามัคคี และเป็นหลักธรรมที่ช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์ของบุคคลทุกชั้นวรรณะหลักธรรมนี้เรียก
อีกอย่างว่าเป็น “ธรรมสำหรับการครองคน” หรือ “ธรรมสำหรับการสงเคราะห์สร้างไมตรี” มี 4
ประการ คือ

4.8.1 ทาน คือ การให้แบ่งปันสิ่งของที่ควรให้ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การให้ความรู้ การให้
คำแนะนำสั่งสอน หรือกล่าววอย่างง่าย ๆ เป็นการให้ทั้งสิ่งของและวิทยาทาน

4.8.2 ปิยวาจา คือ การเจรจาทันทีด้วยถ้อยคำที่สุภาพอ่อนหวาน สมานใจเป็นคำพูดที่
แสดงประโยชน์ มีเหตุมีผล

4.8.3 อัตจริยา คือ การประพฤติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน ตลอดจนจนการแก้ไข
ปรับปรุงส่งเสริมทางจริยธรรมด้วย

4.8.4 สมานัตตตา คือ การทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติต่อกันอย่างสม่ำเสมอ ร่วม
รับรู้ ร่วมแก้ไขทุกข์สุข หรือเป็นการนำตนของเราเข้าไปสมานไมตรีกับบุคคลนั้น ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการ
จดจำคุณธรรมทั้งสี่ประการ จึงขอให้ผู้ที่ศึกษาหลักธรรมนี้จดจำข้อความต่อไปนี้ คือ “โอบอ้อมอารี
วจีไพเราะ สงเคราะห์การงาน สมานไมตรี”

4.9 พรหมวิหาร 4 คือ หลักธรรมประจำใจอันประเสริฐเป็นหลักความประพฤติที่ประเสริฐ
บริสุทธิ์ เป็นธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ เพื่อให้ปฏิบัติตนต่อมนุษย์และสัตว์
โดยชอบหรือเรียกอย่างง่าย ๆ ว่าเป็น “ธรรมเครื่องอยู่ของพรหม” หรือ “ธรรมของผู้ใหญ่ปกครอง
ผู้น้อย มี 4 ประการ คือ

4.9.1 เมตตา คือ ความรักใคร่ ความปรารถนาดีอยากให้เขามีสุข มีจิตอันแผ่ไมตรี และ
คิดทำประโยชน์แก่มนุษย์และสัตว์ทั่วหน้า

4.9.2 กรุณา คือ ความสงสาร การคิดช่วยให้พ้นจากความทุกข์ทรมาน การใส่ใจในอันที่จะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์

4.9.3 มุทิตา คือ ความยินดีในเมื่อผู้อื่นมีความสุขความเจริญก้าวหน้ามีจิตมุ่งใฝ่บันเทิง กอรปด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีความสุขเจริญงอกงามยิ่งๆ ขึ้นไป

4.9.4 อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง อันจะทำให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือ มีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมไม่เอนเอียงด้วยความรักหรือความชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ได้กระทำแล้วอันควรได้รับผลดีหรือผลชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนได้ประกอบ สามารถวางเฉยสงบใจมองดูในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขารับผิดชอบต่อตนได้ดีแล้ว หรือเขาสมควรได้รับผลผลอันสมกับควมรับผิดชอบต่อตน

4.10 สันตุฎฐิหรือสันโดษ หมายถึง ความยินดีพอใจตามมีตามได้ตามกำลัง และความจำเป็นของตน การดำรงชีวิตอยู่ของตน สังคมในปัจจุบัน ถูกเหตุปัจจัยต่างๆ หลากหลายมากระทบกระทั่งเบียดเบียนอยู่ทุกเมื่อ ซึ่งล้วนทำให้การดำเนินชีวิตเป็นไปด้วยความยากลำบาก ไม่สามารถดำเนินชีวิตตามสมควรแก่สภาพที่ควรจะเป็นให้อยู่ดีมีสุขได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ครูจึงต้องทบทวนถึงแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติของตนเพื่อระดับพระองค์ตนให้รอดพ้นจากภัยพิบัติทั้งปวง มีความอยู่ดีมีสุขตามสมควรด้วยการปฏิบัติตามหลักธรรม คือ ความสันโดษ โดยทั่วไปมี 3 ประการ คือ

4.10.1 ยถาลาภสันโดษ หมายถึง ยินดีตามได้ คือ ความยินดีตามที่ตนได้มา ไม่ว่าสิ่งที่ได้มานั้นจะหยาบหรือปราณีตแค่ไหนก็ยินดีพอใจด้วยสิ่งนั้น

4.10.2 ยถาผลสันโดษ หมายถึง ยินดีตามกำลัง คือ ยินดีแต่พอแก่กำลังร่างกายสุขภาพ และวิสัยของตน มีความพอใจในการจัดสรรหน้าที่การงาน จัดสรรการศึกษาศิลปวิทยา และจัดสรรคุณธรรมเพื่อปฏิบัติให้สมกับกำลังสติปัญญาของตนเอง

4.10.3 ยถาสารูปสันโดษ หมายถึง ความยินดีตามควร คือยินดีตามที่เหมาะสมกับภาระฐานะ แนวทางชีวิต และจุดหมายแห่งการบำเพ็ญกิจของตน

4.11 มรรค 8 หมายถึง ทางปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์ เพื่อแก้ปัญหาชีวิต และปัญหาสังคม หรือเป็นทางปฏิบัติสายกลาง 8 ประการ คือ

4.11.1 สัมมาทิฐิ คือ ความเห็นชอบ เช่น เห็นว่าทำดีย่อมได้รับผลดี ทำชั่วย่อมได้รับผลชั่ว เป็นต้น

4.11.2 สัมมาสังกัปปะ คือ ความดำริชอบ เช่น ดำริออกจากกาม ไม่มัวเมาในรูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส

4.11.3 สัมมาวาจา คือ การเจรจาชอบ เช่น เว้นจากการพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพื่อเจ้า

4.11.4 สัมมากัมมันตะ คือ การกระทำชอบ หมายถึง เป็นการทำงานที่ปราศจากโทษทั้งปวง เช่น ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ และไม่ประพฤติดิถีประเวณี เป็นต้น

4.11.5 สัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยงชีพ ไม่ทำมาหากินในทางที่ผิด ศีลธรรมและผิดกฎหมาย

4.11.6 สัมมาวายามะ คือ ความเพียรพยายามชอบ เป็นการเพียรพยายามมิให้ความชั่วเกิด เพียรละความชั่ว เพียรทำความดี และเพียรรักษาความดี

4.11.7 สัมมาสติ คือ ความระลึกชอบ เป็นการระลึกในสิ่งที่เป็นบุญ เป็นกุศลต่างๆ

4.11.8 สัมมาสมาธิ คือ ความตั้งใจชอบ เป็นความตั้งใจให้มีอารมณ์สงบ ระวังโลก โกรธหลง ทั้งปวง

มรรคทั้ง 8 ประการนี้ จัดเข้าเป็น “ไตรสิกขา” คือ ศีล สมาธิ และปัญญาได้ดังนี้

ศีล ได้แก่ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ

สมาธิ ได้แก่ สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ

ปัญญา ได้แก่ สัมมาทิฐิ และสัมมาสังกัปปะ

4.12 อคติ 4 เป็นความยุติธรรม เว้นจากความลำเอียง ความประพฤติที่คลาดเคลื่อนไปจากธรรม 4 ประการ ได้แก่

4.12.1 ฉันทาคติ คือ ความลำเอียง เพราะความรัก ความชอบพอกัน

4.12.2 โทสาคติ คือ ความลำเอียง เพราะความพยาบาท หรือเพราะความโกรธเกลียดชังกัน

4.12.3 โมหาคติ คือ ความลำเอียง เพราะความหลง ความเขลา หรือเพราะความลำคัญผิด

4.12.4 ภยาคติ คือ ความลำเอียง เพราะความกลัวภัยจะมาถึงตนเอง หรือลำเอียงเพราะความเกรงกลัวอิทธิพลต่างๆ

บุคคลที่เป็นผู้นำ ผู้ปกครองคนหมู่มาก ตลอดจนครูอาจารย์ทั้งหลายจึงควรพยายามสลัดตัดทิ้งความลำเอียงออกไปให้มากที่สุด จนกระทั่งสามารถทำได้อย่างหมดสิ้น

4.13 อบายมุข 6 คือ ทางแห่งความเสื่อมหรือทางแห่งความฉิบหาย กล่าวคือ หากบุคคลได้ยึดถือปฏิบัติแล้วจะเกิดความเสื่อม ความฉิบหาย 6 ทาง คือ

4.13.1 ติดสุราและของมีนเมา มีโทษ 6 ประการ คือ

- 1) เสียทรัพย์สิน
- 2) เกิดการทะเลาะวิวาท
- 3) ทำลายสุขภาพ
- 4) เสื่อมเกียรติ เสียชื่อเสียง
- 5) ไม่รู้จักอาย
- 6) บั่นทอนสติปัญญา

4.13.2 การเที่ยวกลางคืน มีโทษ 6 ประการ คือ

- 1) เป็นการไม่รักษาตน
- 2) เป็นการไม่รักษาลูกเมีย
- 3) เป็นการไม่รักษาทรัพย์สินสมบัติ
- 4) เป็นที่ระแวงสงสัย
- 5) เป็นเป้าให้เขาใส่ความ หรือข่าวเสีย
- 6) เป็นที่มาของความเดือดร้อน

4.13.3 ติดเที่ยวดูการละเล่น ทำให้เสื่อมเสีย เสียเวลา เสียเงิน ใจเป็นกังวล ทั้ง 6 กรณี

คือ

- 1) รำที่โหมไปที่นั่น
- 2) ขั้บร้องที่โหมไปที่นั่น
- 3) ดิดสีตีเป่าที่โหมไปที่นั่น
- 4) เสภาที่โหมไปที่นั่น
- 5) เพลงที่โหมไปที่นั่น
- 6) เทิดเทิงที่โหมไปที่นั่น

4.13.4 เล่นการพนัน มีโทษ 6 ประการ

- 1) เมื่อชนะยอมก่อเวร
- 2) เมื่อแพ้ย่อมเสียตายทรัพย์สินที่เสียไป
- 3) ทรัพย์สินหมด
- 4) ไม่มีใครเชื่อถือถ้อยคำ
- 5) เป็นที่หมิ่นประมาทของเพื่อน
- 6) ไม่มีใครประสงค์จะแต่งงานด้วย

4.13.5 คบคนชั่วเป็นมิตร มีโทษตามบุคคลที่คบ 6 อย่างคือ

- 1) ทำให้เป็นนักเลงการพนัน
- 2) ทำให้เป็นนักเลงเจ้าชู้
- 3) ทำให้เป็นนักเลงเหล้า
- 4) ทำให้เป็นคนหลอกหลวงเขาด้วยของปลอม
- 5) ทำให้เป็นคนหลอกหลวงเขาซึ่งหน้า
- 6) ทำให้เป็นนักเลงหัวไม้

4.13.6 เกียรติร้ายในการทำงาน มีโทษเพราะเสียงานและเสียเวลา ทั้ง 6 กรณี คือ

- 1) มักอ้างว่าหนาวนักแล้วไม่ทำงาน
- 2) มักอ้างว่าร้อนนักแล้วไม่ทำงาน
- 3) มักอ้างว่าเย็นแล้วไม่ทำงาน
- 4) มักอ้างว่ายังเข้านักแล้วไม่ทำงาน
- 5) มักอ้างว่าหิวนักแล้วไม่ทำงาน
- 6) มักอ้างว่าอึมนักแล้วไม่ทำงาน

4.14 ขาวาสธรรม 4 คือ หลักธรรมสำหรับครองเรือน หรือหลักธรรมสำหรับการครองตน 4 ประการ คือ

4.14.1 สัจจะ คือ ความซื่อสัตย์จริงใจต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อบุคคลอื่นๆ รวมทั้งความซื่อสัตย์จริงใจต่อชาติบ้านเมือง

4.14.2 ทมะ คือ การฝึกตน การข่มใจ การบังคับตน การฝึกนิสัย การรู้จักควบคุมจิตใจ ปรับปรุงตนเองให้เจริญก้าวหน้าด้วยการใช้สติ

4.14.3 ขันติ คือ การอดทน อดกลั้น การกระทำหน้าที่ด้วยความขยันขันแข็งไม่ทอดทิ้ง

4.14.4 จาคะ คือ ความเสียสละ สละความสุขความสบาย และเสียสละประโยชน์ส่วนตน มีจิตใจกว้างขวาง พร้อมที่จะรับฟังความทุกข์ ความคิดเห็น และความต้องการของผู้อื่น

4.15 อริยวัฑฒิ หรือ อารยวัฑฒิ 5 คือ หลักความเจริญของอารยชนหรือความเจริญอย่างประเสริฐ 5 ประการ ได้แก่

4.15.1 ศรัทธา คือ ความเชื่อความมั่นใจในหลักแห่งความจริงความดี

4.15.2 ศีล คือ ความประพฤติมีวินัย เลี้ยงชีพด้วยความสุจริต

4.15.3 สุตตะ คือ การเล่าเรียนสดับฟังศึกษาหาความรู้

4.15.4 จาคะ คือ การเอื้อเฟื้อ การเผื่อแผ่เสียสละ มีน้ำใจช่วยเหลือ ใจกว้าง พร้อมที่จะรับฟังและร่วมมือ ไม่คับแคบเอาแต่ตัว

4.15.5 ปัญญา คือ ความรอบรู้ รู้คิด รู้พิจารณา เข้าใจเหตุผล รู้จักโลกและชีวิตตามความเป็นจริง

4.16 ความเป็นพหุสูต คือ ผู้มีความรู้ มีความฉลาด ได้ศึกษาและอบรมคัมภีร์ และจากการได้ยินได้ฟัง ซึ่งเป็นความสมบูรณ์ ประกอบด้วยคุณสมบัติ 5 ประการ ได้แก่

4.16.1 พหุสัจจะ คือ ความตั้งใจฟัง มีนิสัยชอบฟัง ชอบอ่าน ชอบคัมภีร์

4.16.2 ธตา คือ ความตั้งใจจำ จึงมีความจำดี รู้จักกับสาระสำคัญ

4.16.3 วจสา ปริจิตา คือ ความตั้งใจท่อง จนจดจำได้แม่นยำ

4.16.4 มนสานุเบกขา คือ ตั้งใจขบคิด ใส่ใจคิดตรึกตรองหาเหตุผลให้เข้าใจ ตลอดจนนำไปใช้ประโยชน์ได้

4.16.5 ทิฏฐิยา สุปฏิวิธธา คือ ความแทงตลอดด้วยปัญญา เข้าใจแจ่มแจ้งทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

4.17 สัปปริสธรรม 7 คือ ธรรมของสัตบุรุษ หรือธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ หรือคุณสมบัติของคนดี ซึ่งประกอบด้วยคุณธรรม 7 ประการ ได้แก่

4.17.1 ธัมมัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักหลักความจริง รู้หลักการ รู้กฎแห่งธรรมตา รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล

4.17.2 อุตถัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักผล รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำ

4.17.3 อุตตัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักตน กล่าวคือ รู้ฐานะ ภาวะเพศ กำลังความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม รู้ที่จะแก้ไขปรับปรุง

4.17.4 มัตตัญญตา คือ ความรู้จักประมาณ รู้จักความพอดี

4.17.5 กาลัญญตา คือ ความรู้จักเวลา กล่าวคือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจการกระทำหน้าที่การงาน

4.17.6 ปริสัจญตา คือ ความรู้จักชุมชน รู้จักที่ประชุม รู้กิริยาที่จะต้องประพฤติต่อชุมชน นั้นๆ

4.17.7 ปุคคัลลัญญตา หรือ ปุคคัลโปปริญญตา คือ ความรู้จักบุคคล กล่าวคือ รู้ความแตกต่างแห่งบุคคล รู้อัธยาศัย ความสามารถ และคุณธรรมของบุคคลนั้นๆ

4.18 ทศพิธราชธรรม หรือ ราชธรรม 10 คือ หลักธรรมสำหรับพระราชา นักบริหาร นักปกครองบ้านเมือง และผู้ที่มีหน้าที่ในการปกครองดูแลผู้อื่น มีหลักคุณธรรม 10 ประการ คือ

4.18.1 ทาน คือ การให้ การสละทรัพย์สินของ การบำรุงเลี้ยง การช่วยเหลือ แบ่งเป็น 3 ประเภท

- 1) วัตถุทาน คือ การให้วัตถุสิ่งของ
- 2) ธรรมทาน คือ การให้ความรู้
- 3) อภัยทาน คือ ไม่คิดพยาบาท การให้อภัย

4.18.2 คีล คือ ความประพฤติเรียบร้อย สวรรวมกาย วาจา ประกอบการงานที่สุจริตทั้งปวง

4.18.3 บริจาค คือ การเสียสละความสุขความสบายของตน เพื่อประโยชน์สุขของ ผู้ผู้อยู่ในความปกครองดูแล

4.18.4 อาชวระ คือ ความซื่อตรง มีความซื่อสัตย์จริงใจ ปฏิบัติหน้าที่การงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

4.18.5 มัททวะ คือ ความสุภาพอ่อนโยน มีอัธยาศัยงดงาม ไม่เย่อหยิ่ง ไม่ถือตน ท่วงที กิริยาอาการสุภาพนุ่มนวลน่ายำเกรง

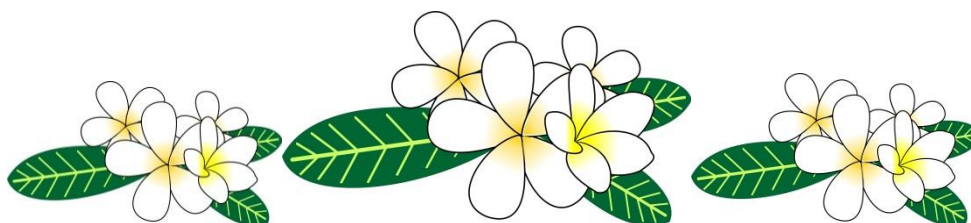
4.18.6 ตบะ คือ การระงับยับยั้งมิให้กิเลสเข้าครอบงำ ไม่หมกมุ่นในความสุขสำราญ มีความเป็นอยู่อย่างธรรมดา

4.18.7 อักโกธะ คือ ความไม่โกรธ ไม่ลุแก่อำนาจความโกรธ จนเป็นเหตุให้กระทำการต่าง ๆ ผิดพลาดเสียธรรม มีเมตตาประจำใจ

4.18.8 อวหิงสา คือ ความไม่เบียดเบียน ไม่บีบบังคับกดขี่ ไม่หลงระเหิงอำนาจ ไม่หลงโทษผู้ใดด้วยความอาฆาตเกลียดชัง

4.18.9 ชันติ คือ ความอดทน อดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อความตรากตรำ อดทนต่อการย่ำแย่ย่ำแย่ด้วยคำพูดต่างๆ

4.18.10 อวิโรธนะ คือ ความไม่ประพฤติผิดธรรม ไม่หวั่นไหวต่อลาภสักการะใดๆ ยึดมั่นในธรรม ตลอดจนไม่ประพฤติให้คลาดเคลื่อนไปจากขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม

5. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของครู

นักศึกษาครูและผู้ประกอบวิชาชีพครูที่กำลังศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณธรรมของครูได้เข้าใจความหมายของคุณธรรม ความสำคัญของคุณธรรม ตลอดจนหลักธรรมเพื่อความเป็นครูมากพอสมควรแล้ว ดังนั้นต่อจากนี้ไปจะได้อธิบายให้เข้าใจแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมของครูให้เจริญงอกงามต่อไป ซึ่งสามารถนำแนวทางต่อไปนี้ไปใช้ในการพัฒนาได้ คือ

5.1 การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของครูโดยสถาบันผลิตครู

สถาบันผลิตครูเป็นหน่วยงานแรกที่มีบทบาทสำคัญต่อการปลูกฝังคุณความดีต่างๆ ให้แก่บุคคลที่จะไปประกอบวิชาชีพครูทั้งในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน ทั้งนี้เพราะก่อนที่นักศึกษาจะสำเร็จการศึกษาเพื่อออกไปเป็นครูนั้นจะต้องใช้เวลาในการศึกษาศิลปะวิทยาการต่างๆ ที่เกี่ยวกับวิชาชีพครูและต้องผ่านการฝึกอบรมต่างๆ อย่างน้อยเป็นเวลา 4 ปี หรือมากกว่าการปลูกฝังบุคคลเพื่อออกไปประกอบวิชาชีพครูนั้น มิใช่เพียงแต่การสั่งสอนศิลปะวิทยาการที่เกี่ยวกับงานวิชาชีพครูก็เป็นการเพียงพอแล้ว แต่สิ่งสำคัญที่สถาบันผลิตครูต้องตระหนัก คือ การปลูกฝังคุณธรรมความเป็นครูที่ดีให้แก่ศึกษานั้นมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่า และถ้าหากพิจารณาให้ถ่องแท้แล้วจะมีความสำคัญยิ่งกว่าด้วย ทั้งนี้เพราะถ้าหากผู้ที่เป็นครูคนใดมีความรู้ความสามารถสูง พยายามใช้ความรู้ความสามารถของตนเพื่อหาประโยชน์ให้แก่ตนจนไม่คำนึงถึงประโยชน์ของผู้อื่นจนในที่สุดทำความเดือดร้อนให้กับบุคคลอื่น ผลที่ตามมาก็คือ ผู้เป็นครูคนนั้นจะต้องได้รับความเดือดร้อนในภายหลัง เช่น อาจถูกให้ออกจากราชการและต้องรับโทษทัณฑ์ตามควรแก่กรณี เป็นต้น ดังนั้นการปลูกฝังคุณความดีให้กับนักศึกษาที่กำลังศึกษาวิชาชีพครูในสถาบันผลิตครูจึงเป็นงานที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณธรรมของครูทั้งปัจจุบันและอนาคต

สำหรับวิธีการพัฒนาคุณธรรมความเป็นครูที่สถาบันผลิตครูสามารถกระทำได้มี หลายวิธีดังเช่น

5.1.1 การคัดเลือกนักเรียนเข้าศึกษาวิชาชีพครูนั้นจะต้องพยายามคัดเลือกคนดีคนเก่งและมีศรัทธาต่อวิชาชีพครูอย่างแท้จริง มิใช่รับนักเรียนที่ไม่สามารถเลือกเรียนวิชาสาขาอื่นๆ ได้แล้วเข้ามาเรียนวิชาชีพครู

5.1.2 เมื่อคัดเลือกนักเรียนเข้ามาเรียนวิชาชีพครูแล้ว สถาบันผลิตครูจะต้องให้การอบรมปลูกฝังคุณธรรมความเป็นครูอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ

5.1.3 คณาจารย์ที่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนนักศึกษาวิชาชีพครูจะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแม่พิมพ์หรือแบบอย่างที่ดีเพื่อให้ศิษย์ได้จดจำรูปแบบของความเป็นครูที่ดีตลอดไป

5.1.4 หลักสูตรการเรียนการสอนวิชาชีพครูทุกวิชาจะต้องเน้นคุณธรรมความเป็นครูที่ดีและถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของสาขาวิชานั้นๆ ด้วย มิใช่มุ่งเน้นแต่ความเป็นเลิศทางวิชาการสาขานั้นๆ โดยเฉพาะเท่านั้น

5.1.5 สถาบันผลิตครูจะต้องจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ทั้งสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมทางสังคมภายในสถานศึกษาให้เอื้ออำนวยต่อการปลูกฝังคุณธรรมความเป็นครูที่ดีอยู่เสมอ

5.2 การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของครูโดยหน่วยงานที่ใช้ครู

หน่วยงานที่ใช้ครูมีหลายสังกัดและหลายระดับ แต่ละหน่วยงานต่างก็มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณธรรมของครูทั้งสิ้น หน่วยงานใดได้ครูอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถและมีคุณธรรมสูง หน่วยงานนั้นก็ประสบความสำเร็จต่อการพัฒนาการเรียนการสอน ทั้งนี้เพราะครูเปรียบเสมือนนักปฏิบัติในสนามรบทางการศึกษา (ดังได้เคยกล่าวไว้แล้วในเรื่องบทบาทของครู) ตรงกันข้ามหากหน่วยงานใดได้ครูอาจารย์ที่ด้อยทั้งคุณภาพและคุณธรรม ผลที่ตามมาก็คือความตกต่ำทางการเรียนการสอน นักเรียนไม่มีคุณภาพ ประชาชนขาดความศรัทธาต่อตัวครูอาจารย์ สถาบันวิชาชีพครูตกต่ำ การพัฒนาสังคมและประเทศชาติเป็นไปอย่างยากลำบาก ด้วยเหตุนี้หน่วยงานที่ใช้ครูทุกสังกัดจึงจำเป็นต้องมีส่วนรับผิดชอบต่อการพัฒนาคุณธรรมของครูและร่วมรับผิดชอบต่อการผลิตครูด้วยสำหรับวิธีการของหน่วยงานที่ใช้ครูทั้งในระดับสูงและระดับสถานศึกษาสามารถช่วยในการพัฒนาคุณธรรมของครูมีหลายวิธี ดังเช่น

5.2.1 จัดโครงการโดยให้ทุนนักเรียนที่มีผลการเรียนดี มีบุคลิกภาพดี และมีศรัทธาต่อวิชาชีพครูได้เรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษา และให้ทุนศึกษาต่อในสถาบันผลิตครูหลังจากสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาวิชาชีพครูแล้วให้รับเข้าทำงานทันที

5.2.2 คัดเลือกนักเรียนที่มีผลการเรียนดี มีบุคลิกภาพเหมาะสมกับความเป็นครู และมีศรัทธาต่อวิชาชีพครูโดยให้ทุนการศึกษาในสถาบันผลิตครู เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วให้รับเข้าทำงานทันที

5.2.3 คัดเลือกนักเรียนที่มีผลการเรียนดี มีบุคลิกภาพเหมาะสมกับความเป็นครู และมีศรัทธาต่อวิชาชีพครูเพื่อเข้าศึกษาในสถาบันผลิตครูโดยใช้ทุนส่วนตัวของนักศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วให้รับเข้าทำงานทันที (วิธีการนี้หน่วยงานที่ใช้ครูไม่ต้องเสียงบประมาณแต่มีงานรองรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาอย่างแท้จริง)

5.2.4 สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูประจำการอย่างทั่วถึงและเที่ยงธรรม เช่น การมอบหมายงานให้ทำอย่างยุติธรรมและตรงตามความรู้ความสามารถ การพิจารณาความดีความชอบยึดหลักคุณธรรมอย่างแท้จริง เป็นต้น

5.2.5 การบริหารงานในสถานศึกษาควรยึดหลักการบริหารแบบธรรมาธิปไตย หรือแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะจะช่วยให้สมาชิกทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมและยอมรับความจริงที่เกิดขึ้น

5.2.6 การใช้กฎระเบียบใดๆ ต้องให้สมเหตุสมผลและสม่ำเสมอ ทั้งนี้ให้ยึดหลักเมตตาธรรมต่อสมาชิกในองค์กรเป็นเบื้องต้น

5.3 การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของครูโดยองค์การวิชาชีพครู

อาชีพชั้นสูงหรือวิชาชีพจะต้องมีองค์วิชาชีพซึ่งมีหน้าที่โดยรวม คือ คอยควบคุมดูแล ความประพฤติและพิทักษ์สิทธิประโยชน์ต่างๆ ของสมาชิกในองค์กร องค์การวิชาชีพของแต่ละ วิชาชีพนั้นอาจมีหลายระดับและอาจจัดในรูปของชมรม สมาพันธ์ สมาคม และสภาวิชาชีพ สำหรับ องค์การวิชาชีพครูก็เช่นเดียวกัน กล่าวคือ ครูมีองค์วิชาชีพในระดับชาติ คือ “คุรุสภา”

องค์การวิชาชีพครูมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณธรรมของครูโดยสามารถกระทำได้ หลายวิธี ดังเช่น

5.3.1 ส่งเสริมให้มีการวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูและผู้บริหาร สถานศึกษา ทั้งนี้จะต้องจัดสรรทุนเพื่อสนับสนุนการวิจัยอย่างกว้างขวาง

5.3.2 จัดให้มีการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครู และผู้บริหาร สถานศึกษาต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

5.3.3 ประชาสัมพันธ์กระตุ้นเตือนให้ครูอาจารย์และผู้บริหารสถานศึกษาทุกสังกัด ได้มีความรู้ความเข้าใจในจรรยาบรรณครูที่ใช้อยู่ในปัจจุบันอย่างถ่องแท้และต้องกระทำอย่าง ต่อเนื่อง

5.3.4 จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เช่น จัดโครงการประกวด ครูผู้สอนดีเด่นในแต่ละสาขาวิชา หรือคัดเลือกครูดีเด่นประจำปีในระดับต่างๆ เป็นต้น

5.3.5 จัดกิจกรรมเพื่อเสริมความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ตลอดทั้งความรู้ ทั่วๆ ไปให้แก่ครูอาจารย์อย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง

5.3.6 ประกาศเกียรติคุณแก่ครูอาจารย์ผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมดีเด่นในด้าน ต่างๆ โดยให้บุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นผู้คัดเลือกให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด (วิธีการนี้ต่างจากการ ประกวดครูผู้สอนดีเด่น กล่าวคือ การประกวดครูผู้สอนดีเด่นนั้น ผู้เข้าโครงการมีเวลาเตรียมตัว เตรียมการ แต่การคัดเลือกครูผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมดีเด่นไม่มีโอกาสได้ทราบล่วงหน้ามาก่อน)

สรุปท้ายบท

การพัฒนาคุณธรรมของครูจะประสบความสำเร็จได้นั้น ครูทุกคนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องถ่องแท้ตั้งแต่ความหมายของคุณธรรม กล่าวคือ จะต้องเข้าใจว่าคุณธรรมนั้นเป็นลักษณะของความคิด สภาพของความคิด หรือธรรมชาติของความคิดที่มีอยู่ในจิตใจของบุคคลซึ่งทำให้บุคคลกระทำความดีต่างๆ ออกมาให้ผู้อื่นเห็น เป็นการแสดงออกถึงมีจรรยาบรรณด้วยความหมายของคุณธรรม จึงใช้ในลักษณะที่ครอบคลุมความหมายของจริยธรรมด้วย ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมจะบังเกิดความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ครอบครัวมีความสุข สังคมและประเทศชาติได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็วสำหรับหลักคุณธรรมที่จำเป็นสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครูนั้นมีมากมาย เช่น เบญจศีล กัลยาณมิตตธรรม ธรรมเทศธรรม 5 อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 เป็นต้น

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้มืออยู่ในตนเองอยู่เสมอเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณได้อย่างดีเยี่ยม ครูสามารถกระทำได้หลายแนวทาง เช่น การพัฒนาโดยสถาบันผลิตครู การพัฒนาโดยหน่วยงานที่ใช้ครู การพัฒนาโดยองค์กรวิชาชีพครู การพัฒนาโดยสถาบันทางสังคมต่างๆ และที่สำคัญ คือการพัฒนาด้วยตัวครูเอง

ครูผู้สอนพลศึกษาได้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาตนเองในด้าน คุณธรรม จริยธรรม ครูพลศึกษาควรมีจรรยาบรรณความเป็นครู เป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อสัตย์ เมตตา กรุณา มีความรับผิดชอบ มีจรรยาบรรณทั้งต่อตนเอง ต่อวิชาชีพ ต่อผู้เรียน ผู้รับบริการ และต่อผู้ร่วม อาชีพ

ด้านคุณธรรม ของครูพลศึกษาที่มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเหมาะสมแก่การเป็นครู โดยการมีความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม อุดมคติอดทน รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย มีความขยันหมั่นเพียร มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ประพฤติอยู่ในระเบียบวินัยและจรรยาบรรณไม่ประพฤติตนเสื่อมเสีย ห่างไกลจากอบายมุข มีความเมตตากรุณา ตรงต่อเวลา และเสียสละอุทิศเวลาให้แก่การทำงาน เป็นต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

กิจกรรมการพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำครูพลศึกษา

ชุดที่ 2 คุณธรรม จริยธรรม ของผู้นำครูพลศึกษา

คำชี้แจง แบบประเมินนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำครูพลศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หลังสิ้นสุดการพัฒนา

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ได้ปฏิบัติ
1	มีความขยันอดทน					
2	มีความยุติธรรม					
3	มีความซื่อสัตย์และรับผิดชอบ					
4	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีไมตรีจิต					
5	มีการพัฒนาตนเอง เสาะแสวงหาความรู้ เพื่อนำไปถ่ายทอดให้แก่ศิษย์					
6	มีวินัย และความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ					
7	มีความรัก ความเมตตา ช่วยแก้ปัญหาต่างๆ					
8	มีความเอื้อเฟื้อ ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล					
9	แนะนำฝึกอบรมให้ผู้เรียนเป็นคนดี					
10	มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ					
11	มีเจตคติที่ดีและตระหนักในจิตวิญญาณความเป็นครู					
12	เป็นผู้ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
13	เอาใจใส่ ส่งเสริม ให้กำลังใจแก่ผู้เรียน					
14	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน					
15	ดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ					

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- . แนวทางการพัฒนาครูแกนนำ เพื่อเป็นครูต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้
และเกณฑ์คุณลักษณะของครูแกนนำ เพื่อพัฒนาเป็นครูต้นแบบ. เอกสาร
ชุดวิชาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2543.
- จำเริญรัตน์ เจือจันทร์. จริยศาสตร์ : ทฤษฎีจริยธรรมสำหรับนักบริหารการศึกษา.
กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์, 2548.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมกับพฤติกรรมการทำงานของข้าราชการไทย. มมป :
เอกสารอัดสำเนา, 2538.
- บุญมี แทนแก้ว. จริยศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์, 2539.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. บันทึกปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่สี่ : ความรู้คู่คุณธรรม.
กระทรวงศึกษาธิการ, 2543.
- ประกาศรี สี่ห่อไฟ. พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2543.
- พระเทวินทร์ เทวินโท. พุทธจริยศาสตร์. นนทบุรี : สหมิตรพรีนติ้ง, 2544.
- ยงยุทธ พิรพงศ์พิพัฒน์. ทฤษฎีการเสริมแรง. กรุงเทพฯ, 2548.
- วิริยา ชินวรโรจน์. บทนำ : จริยธรรมในวิชาชีพ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2546.
- วิชา มหาคุณ. บทนำ : จริยธรรมในวิชาชีพ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2546.
- สาโรจ บัวศรี. จริยธรรมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2526.
- สุภัททา ปิณฑะแพทย์. จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์, 2527.
- แสง จันทร์งาม. การสอนจริยธรรมในโรงเรียน. เอกสารนำเสนอการประชุมสัมมนา
จริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน, สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย, 2522.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. หนังสืออ่านประกอบการเรียนการสอนวิชาจริยธรรมศาสตร์ศึกษา.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2524.

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูของพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา ชุดที่ 3
“ความรู้ ความสามารถ ของครูพลศึกษา”

ผู้วิจัย

นายอดิศักดิ์ นवलสิงห์

สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

คำนำ

เอกสารประกอบการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาครูให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดทักษะกระบวนการ มีพฤติกรรมที่เหมาะสม และสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติการสอนให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของคุรุสภา พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นผลทำให้สามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง ซึ่งเอกสารการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา มีทั้งหมด 4 ชุด ประกอบด้วย

- ชุดที่ 1 บุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา
- ชุดที่ 2 คุณธรรม จริยธรรมของผู้นำครูพลศึกษา
- ชุดที่ 3 ความรู้ความสามารถของครูพลศึกษา
- ชุดที่ 4 การพัฒนาตนเอง พัฒนาศาสตร์วิชาชีพครูพลศึกษา

เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ชุดที่ 3 “ความรู้ ความสามารถของครูพลศึกษา” ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการพัฒนา สื่อและแหล่งเรียนรู้ เอกสารอ้างอิง และกิจกรรมการพัฒนา

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาครูพลศึกษาให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดทักษะกระบวนการ มีพฤติกรรมที่เหมาะสม และสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

อดิศักดิ์ นवलสิงห์

สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู	
ด้านความรู้ ความสามารถของครูพลศึกษา.....	ค
วัตถุประสงค์	ค
เนื้อหา	ค
วิธีการพัฒนา	ค
สื่อและแหล่งเรียนรู้	ง
แบบประเมินพฤติกรรมครูก่อนทดลองใช้ ชุดที่ 3	1
ชุดพัฒนาภาวะผู้นำครู	2
กิจกรรมพัฒนา	11
แบบประเมินพฤติกรรมครูหลังสิ้นสุดการพัฒนา ชุดที่ 3	20
เอกสารอ้างอิง	21
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	23

เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ชุดที่ 3

ความรู้ ความสามารถของครูพลศึกษา

ระยะเวลา 6 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนา มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของครูพลศึกษา
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนา สามารถวิเคราะห์หลักการ แนวคิด เทคนิค กระบวนการ ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้
3. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนา เกิดทักษะ ความชำนาญ และมีการพัฒนา ภาวะผู้นำในการจัดการเรียนรู้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้

เนื้อหา

1. ความรู้ ความสามารถของครูพลศึกษา
 - 1.1 จุดมุ่งหมายของการสอนวิชาพลศึกษา
 - 1.2 การจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา
 - 1.3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษา

วิธีการพัฒนา

1. วิทยากรแนะนำ ขั้นตอน วิธีการในการศึกษาเอกสารประกอบการพัฒนา แก่ผู้เข้าอบรมพัฒนา
2. วิทยากรแบ่งผู้เข้ารับการอบรมพัฒนา ที่รับผิดชอบ
3. วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรมเล่นเกม “รู้เขาแต่ไม่รู้เรา” เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศ และให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รู้จักว่าการที่จะประสบความสำเร็จได้จะต้องรู้จักและเข้าใจทุกคนในองค์กร ใช้เวลา 10-15 นาที (กิจกรรมการพัฒนา)

4. วิทยากรบรรยายเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่มีประสิทธิภาพ โดยวิทยากรแนะนำเน้นย้ำให้ผู้สอนต้องพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ รวมทั้งปลูกฝัง เสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่างๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน

5. วิทยากรบรรยาย หลักการจัดการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการออกแบบการเรียนรู้ โดยให้ผู้เข้ารับการอบรมร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาท เทคนิค ต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอบถามความเหมาะสมกับกระบวนการที่จะ จัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรร่วมกันสรุปหลักการ วิธีการ ทักษะกระบวนการ นำไปใช้การจัดการเรียนรู้กับผู้เรียน ให้โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนพลศึกษาในระดับ ประถมศึกษา สู่ความเป็นเลิศ

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความรู้ ความสามารถของครูพลศึกษา
2. ชุดพัฒนาภาวะผู้นำครู เรื่อง ความรู้ ความสามารถ ของครูพลศึกษา
3. Power Point เพื่อประกอบการบรรยาย ดังนี้
 - 3.1 จุดมุ่งหมายของการสอนวิชาพลศึกษา
 - 3.2 การจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา
 - 3.3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษา

กิจกรรมการพัฒนา

“รู้เขาแต่ไม่รู้เรา”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมพัฒนาผู้ว่าบุคคลที่จะประสบความสำเร็จได้ต้องรู้จักองค์กรเพื่อนร่วมงาน
2. ปัญหาอยู่ที่ว่า เราอาจจะรู้เขา ไม่รู้เรา หรือไม่รู้เขา ไม่รู้เรา หรือไม่รู้เขา ไม่รู้เราอย่างดีพอ
3. หาผู้ชนะ หรือได้คะแนนสูงสุดออกมาแสดงความความคิดเห็น

จำนวนผู้เข้าร่วมอบรม 15 – 25 ท่าน

- อุปกรณ์**
1. กระดาษคำตอบท่านละ 1 แผ่น พร้อมปากก
 2. หวี

สถานที่ ในห้องฝึกอบรม

ระยะเวลา 10-15 นาที

วิธีดำเนินการ

1. วิทยากรนำกิจกรรมสอบถามใจง่ายๆ กับทุกคนว่า ทำได้ไหมว่าพวกเราทั้งหมดในห้องอบรมนี้ ใครรู้ว่า เสื้อเชิ้ตเรามีกี่ตัว รองเท้า หรือถุงเท้าเรามีกี่คู่ หลายๆท่านอาจจะตอบไม่ได้ทั้งหมด

2. เสร็จแล้ววิทยากรชูหวี 1 อัน ให้ทุกๆ คนเห็น แล้วลองให้ทายว่าหวีที่ถือมีกี่ซี่

ในเวลา 3 นาที

3. เสร็จแล้วเฉลย เพื่อหาผู้ที่ตอบถูก หรือใกล้เคียงที่สุดก็จะได้รับรางวัล
4. วิทยากร สรุปตามวัตถุประสงค์ แล้วสอบถามว่าสิ่งใดที่ไม่ควรรู้เขาในการทำงาน

ชุดพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา

“ความรู้ ความสามารถ ของครูพลศึกษา”

โดย...อดิศักดิ์ นवलสิงห์

แบบประเมินพฤติกรรมการภาวะผู้นำครูพลศึกษา

ชุดที่ 3 ความรู้ ความสามารถของครูพลศึกษา

คำชี้แจง แบบประเมินนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินพฤติกรรมการภาวะผู้นำครูพลศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก่อนทดลองใช้

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ได้ปฏิบัติ
1	การวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล					
2	การนำหลักสูตรสถานศึกษามาออกแบบการเรียนรู้					
3	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
4	เทคนิคในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย					
5	แก้ปัญหาผู้เรียนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม					
6	มีสติปัญญาดี ความเฉลียวฉลาด					
7	มีความรู้ในเรื่องทั่ว ๆ ไปดี และเฝ้าหาความรู้อยู่เสมอ					
8	รู้บทบาทหน้าที่ของตน และหน้าที่รับผิดชอบ รู้จักตนเอง					
9	มีความสามารถในการทำงาน ร่วมกับบุคคลอื่น					
10	มีความรู้ ความสามารถด้านหลักสูตร พลศึกษา					
11	พัฒนาผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอน					
12	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความถนัดและ ความต้องการของผู้เรียน					
13	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความถนัดและความแตกต่าง ระหว่างบุคคล					

ชุดที่ 2

ความรู้ ความสามารถของครูพลศึกษา

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิชาพลศึกษา จัดเป็นวิชาที่อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชา สุขศึกษาและพลศึกษา ซึ่งมีความสำคัญเท่าเทียมกับกลุ่มสาระอื่นที่ให้ความสำคัญ ในการพัฒนาการเรียนการสอนของผู้เรียน แต่ที่แตกต่างก็คือพลศึกษาเป็นกิจกรรมทางกาย ที่ช่วยพัฒนาสมรรถภาพทางกาย สมรรถภาพทางจิตใจ และคุณภาพชีวิต ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความ พร้อมในการเรียนมากขึ้น

จุดมุ่งหมายของการสอนวิชาพลศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 1) กล่าวว่า กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาจัดเป็นสาระ การเรียน ที่เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนจำเป็นต้องเรียนรู้ เพราะการมีสุขภาพดี เป็น คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ประการแรกของคนไทยที่รัฐบาลได้กำหนดไว้เป็นนโยบาย และมาตรการ ในการจัดการศึกษาของประเทศ เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถยืนหยัดอย่างไทยในประชา สังคมโลก ทั้งปัจจุบันและอนาคต โดยการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ซึ่งมุ่งเน้น เรื่องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ การป้องกันโรค การส่งเสริมการพัฒนาสุขภาพ และการ บริหารจัดการชีวิตเพื่อดำรงสุขภาพที่ดีอันเป็นรากฐานสำคัญยิ่ง ในการดำเนินชีวิตที่สมดุล ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ อันเป็นองค์ประกอบของการมีภาวะ สุขภาพที่สมบูรณ์

จักรพันธ์ ศรีมกุฏ (2552:10-11) กล่าวว่า ในปัจจุบันนี้พลศึกษาจัดเป็นวิชาที่อยู่ในสาระสุข ศึกษาศึกษาและพลศึกษา ซึ่งอยู่ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พลศึกษาจึงมีความสำคัญเท่าเทียมกับ กลุ่มสาระ อื่นๆ ที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนของผู้เรียน แต่ที่แตกต่าง ก็คือ พลศึกษาเป็นกิจกรรมทางกายที่ช่วยพัฒนาสมรรถภาพทางกาย สมรรถภาพทางจิตใจ และ คุณภาพชีวิต ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียน การสอนวิชาพลศึกษามีจุดมุ่งหมาย เฉพาะที่สามารถมองเห็นได้เด่นชัด ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้มีสมรรถภาพและสุขภาพของร่างกายดีขึ้น รวมทั้งการรักษาไว้ซึ่งสุขภาพ (Maintain Health) ที่ดีให้คงสภาพอยู่ต่อไป ความมุ่งหมายข้อนี้ นับว่าสำคัญและเป็นหัวใจของการเรียนการสอนพลศึกษา เพราะการศึกษาแขนงอื่นมีส่วนบกพร่องทางด้านนี้ วิชาพลศึกษาเท่านั้นมีบทบาทที่จะเสริมสมรรถภาพทางด้านร่างกายอย่างแท้จริง ถ้าการสอนไม่บรรลุผลตามความมุ่งหมายนี้ ย่อมหมายถึงความล้มเหลวของการสอนนั้น ในสภาพความเป็นอยู่ของบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ถือว่าสมรรถภาพของร่างกายเป็นรากฐานอันสำคัญยิ่งที่จะสร้างความสำเร็จในการดำรงชีวิต และการประกอบภารกิจต่างๆ ในวัยเรียนเป็นช่วงระยะที่จะต้องสร้างสมให้เกิดขึ้นและหาทางรักษาไว้ต่อไป ฉะนั้น วิธีสอนจำเป็นจะต้องมุ่งไปสู่ภาวะการณ์มีสมรรถภาพและสุขภาพเป็นสำคัญให้มีทักษะในกิจกรรมทางด้านพลศึกษา และสามารถนำทักษะเหล่านี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ในโอกาสต่อไป เนื่องจากวิชาพลศึกษาอาศัยกิจกรรมต่างๆ ทางกายเป็นสื่อ ฉะนั้นจึงจำเป็นจะต้องสร้างทักษะเสียก่อนให้เพียงพอ เพื่อจะได้นำทักษะอันเป็นพื้นฐานของกิจกรรมไปใช้ ถ้าขาดทักษะย่อมเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการเข้าร่วมกิจกรรม ฉะนั้นการสอนส่วนใหญ่จึงจำเป็นการสร้างทักษะด้านต่างๆ ให้นักเรียน วิธีการสอนที่ดีก็คือวิธีการใดก็ตามที่สามารถให้ผู้เรียนมีทักษะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและเป็นทักษะที่ถูกต้อง ทักษะที่ได้ฝึกได้เรียนนอกจากจะใช้ได้ประโยชน์ในขณะที่เป็นนักเรียนและอยู่ในโรงเรียนแล้ว ควรจะเป็นทักษะที่สามารถนำไปใช้ในโอกาสอื่น คือ นอกบริเวณโรงเรียนและ ภายหลังจากสำเร็จการศึกษา ไปแล้วด้วยเพราะถือว่ากิจกรรมทางพลศึกษา มีความสำคัญตลอดชีวิต

2. ให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านต่างๆ เป็นต้นว่า ความรู้ทางด้านคุณค่าของวิชาพลศึกษาประโยชน์ของกิจกรรมประเภทต่างๆ ประวัติความเป็นมาของกีฬา กฎ กติกา วิธีการเล่น มารยาท หลักเกี่ยวกับความปลอดภัย ประโยชน์ของการออกกำลังกาย เพราะความเข้าใจ เป็นส่วนสำคัญที่จะสร้างทัศนคติต่อวิชาพลศึกษา ถ้าขาดความรู้เสียแล้ว การประกอบกิจกรรมพลศึกษา ย่อมจะไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ทั้งยังเกิดผลเสียอีกด้วย

3. เพื่อให้มีคุณลักษณะต่างๆ ประจำตัว คุณลักษณะดังกล่าวนี้ครอบคลุมไปทุกๆ ด้าน ซึ่งเชื่อว่ากิจกรรมทางพลศึกษาจะมีส่วนช่วยและส่งเสริมได้ แม้ว่าคุณธรรมเหล่านี้จะไม่สามารถสร้างได้ในระยะสั้น แต่ในการสอนพลศึกษาทุกครั้งจำเป็นจะต้องสร้างทางด้านหนึ่งด้านใด โดยที่เราเชื่อว่าผู้เรียนจะค่อยๆ เพิ่มลักษณะของคุณธรรมขึ้นเรื่อยๆ จนถึงจุดมุ่งหมายอันสูงสุด คุณธรรมเหล่านี้ ได้แก่ ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ความรักในหมู่คณะ ความเป็นผู้มีระเบียบวินัย มารยาทในการเล่นและการดูกีฬาการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

4. เพื่อให้มีสุขนิสัยที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม โดยทั่วไปแล้วถือว่าวิชาพลศึกษาเป็นวิชาสุขศึกษาภาคปฏิบัติ เพราะในการเรียนวิชาพลศึกษาต้องอาศัยการปฏิบัติเป็นหลัก

4.1 มีสุขภาพดี

4.2 มีความรู้ดี มีทักษะดี

ฉะนั้น การสอนพลศึกษาจึงต้องเน้นในเรื่องสุขนิสัยด้วย เพราะการจะให้ถึงซึ่งความเป็นผู้มีสุขภาพดีจะต้องปฏิบัติตนทางด้านสุขปฏิบัติ ไม่ใช่สนใจแต่การออกกำลังกายอย่างเดียว ฉะนั้นในการสอนพลศึกษาทุกครั้งจะต้องเน้นในเรื่องนี้

การจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา

ศุภชาติ พงษ์ขาว (2552:10-11) กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนสาระพลศึกษา ไว้ว่า การสอนพลศึกษา เป็นสาระหนึ่งที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษาสาระพลศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่ดีนั้นต้องมีการวางแผนงานในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบในสถานศึกษา และต้องปฏิบัติงานให้ประสานสัมพันธ์กัน ตลอดจนผู้ปฏิบัติงานจะต้องปฏิบัติตามแผนงานตามขอบข่ายของตน เช่นเดียวกับครูพลศึกษาที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนตามแผนงานและโครงการที่ตนรับผิดชอบ ทั้งในเรื่องการสอนและการทำเอกสารต่างๆ จึงจะทำให้ผลงาน มีประสิทธิภาพดีและนักเรียนได้รับความรู้อย่างถูกต้องและเข้าใจดังที่นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ว่าวิธีสอนพลศึกษา หมายถึง การให้เด็กพบกับประสบการณ์ที่ครูจัดไว้ โดยทางใดทางหนึ่ง เช่น ให้เด็กดู ได้ฟัง ได้จับต้อง ก็เป็นวิธีการสอนอย่างหนึ่งการสอนในแต่ละครั้งอาจใช้วิธีการสอนหลายอย่างประกอบกัน ความมุ่งหมายในการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งเด็กแต่ละคนมีวิธีการเรียนของตน แต่ละคนสร้างการเรียนรู้ขึ้นเอง ครูเป็นเพียงผู้เรียงสถานการณ์กิจกรรมและประสบการณ์ตามลำดับขั้นตอน เด็กจะเรียนรู้ได้ดี ที่เรียกว่าครูสอนได้ดีนั้นก็คือครูสามารถจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กแต่ละคน ได้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก การสอนพลศึกษามีวิธีการสอนแบบต่างๆ คือ การสอนแบบบรรยาย การสอนมอบหมายงาน การสอนแบบสาธิต การสอนแบบบูรณาการ การสอนแบบวิทยาศาสตร์ การสอนแบบสั่งการ ฯลฯ การสอนพลศึกษาที่นิยมใช้โดยทั่วไปได้ดัดแปลงมาจากการสอนแบบ 5 ขั้น ของ แฮร์บาต ซึ่งมีรายละเอียดในการสอนประกอบด้วย 5 ขั้นดังนี้

1. ขั้นเตรียม ได้แก่ การให้เด็กเข้าแถว สำนวณรายชื่อนักเรียนและให้อบอุ่นร่างกายให้พร้อมเพื่อจะให้ฝึกกิจกรรม

2. ชั้นอธิบายและสาธิต ได้แก่ ครูอธิบายสิ่งที่นักเรียนจะต้องทำเพียงสั้น ๆ แล้วแสดงตัวอย่างให้ดู การสาธิต ได้แก่ ครูอธิบายสิ่งที่นักเรียนเป็นผู้สาธิต ครูและนักเรียนร่วมกันสาธิต
3. ชั้นฝึกหัด แบ่งกลุ่มให้นักเรียนฝึกกิจกรรมต่างๆ โดยทั่วถึง ที่ฝึกอาจกำหนดให้แต่ละกลุ่มฝึกทักษะแต่ละอย่างแล้วหมุนเวียนกันไป หรือจะใช้วิธีการเหมือนกันทั้งหมดก็ได้อยู่ความเหมาะสมของการสอนแต่ละชนิด
4. ชั้นใช้ ได้แก่การนำเอาทักษะต่างๆ จากที่นักเรียนได้เรียนไปแล้วนั้นมาทดลองใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเล่นเกมส์แข่งขัน
5. ชั้นสรุปและประเมินผล ได้แก่ สรุปผลการเรียนจากบทเรียนที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติเองให้เกิดสุขนิสัยอาจจะมีการวัดผลประเมินผลหลังจากนักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมไปแล้วว่าได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์หรือไม่สำหรับการสอนพลศึกษาในปัจจุบันอาจแบ่งขั้นตอนต่างๆ ให้น้อยลงเหลือเพียง 4 ขั้นตอน คือ ชั้นเตรียม ชั้นสอนฝึกหัด ชั้นสรุป และประเมินผลอาจทำได้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของครู

วิสูตร กองจินดา, 2530 อ้างถึงใน หนึ่งฤทัย อินกราด (2553:21) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสอนวิชาพลศึกษาไว้ว่า การสอนพลศึกษาจะได้ผลดีนั้นควรประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ชั้นอบอุ่นร่างกาย เป็นการเตรียมตัวผู้เรียนให้พร้อมที่จะเล่นกิจกรรมต่างๆ เป็นการกระตุ้นระบบต่างๆ ของร่างกายให้เกิดความพร้อม และช่วยให้ร่างกายมีสมรรถภาพดียิ่งขึ้นอีกด้วย ในช่วงนี้ พลศึกษาควรอบอุ่นร่างกายดังนี้
 - 1.1 ใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที สำหรับอบอุ่นร่างกาย
 - 1.2 ควรเริ่มด้วยท่าบริหารช้าๆ และเบาๆ ก่อนแล้วจึงเร่งความเร็วและหนักขึ้นเป็นลำดับ
 - 1.3 ท่าบริหารควรบริหารร่างกายได้ครบทุกส่วน
2. ชั้นอธิบายและสาธิต การอธิบายและสาธิตเป็นวิธีสอนที่จะให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่สอน สามารถนำไปเป็นไปแนวทางในการฝึกหัดและเล่นต่อไป ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทดลองทักษะต่างๆ ด้วยตนเองเพื่อให้นักเรียน ได้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสำรวจความสามารถ ของตนเอง รู้จักฟังตนเอง และขณะนักเรียนทดลองทักษะต่างๆ ด้วยวิธีการของตนเองอยู่นั้นครูควรตั้งปัญหา ชี้แนะในจุดสำคัญต่างๆ ควบคู่กันไปด้วยการอธิบายและสาธิตทักษะวิธีเล่นต่างๆ ครูจะสอนจากง่ายไปหายาก
3. ชั้นฝึกหัดเพื่อให้มีทักษะ การฝึกหัดจะให้นักเรียนได้นำเอาความรู้และทักษะที่เรียนมาแล้วไปใช้เล่นด้วยความสนุกสนาน การสอนในขั้นนี้จะให้ได้ผลดีต้องคำนึงถึง
 - 3.1 จำนวนอุปกรณ์สำหรับฝึกหัดควรมีเพียงพอเพื่อจะสามารถฝึกหัดได้พร้อมกัน

3.2 แบบฝึกทักษะควรจะใช้แบบฝึกเฉพาะสำหรับกีฬาประเภทนั้นๆ

3.3 ระหว่างฝึกทักษะควรสอดแทรกการแข่งขันเข้าไปด้วย จะทำให้การฝึก

มีความสนุกสนาน

3.4 ฝึกจากง่ายไปหายากและจากอยู่กับที่ไปยังท่าเคลื่อนไหวที่

4. ขั้นสรุป เป็นการสรุปประเมินผลบทเรียนในช่วงโม่ง เป็นขั้นตอนที่ควรจะทำก่อน

จะหมดเวลาประมาณ 5-8 นาที ในการสรุปนี้อาจทำได้โดยคัดเลือกนักเรียนออกมาเล่นหรือแสดง
ในสิ่งที่ครูได้สอนไปแล้ว หรืออาจสรุปโดยวิธีการสังเกตของครูแล้วแจ้งให้นักเรียนทราบ

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 144-145) กล่าวถึงแนวทางการจัดการเรียนรู้พลศึกษาใน
สถานศึกษา สถานศึกษาจะต้องจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการ
ของท้องถิ่นและผู้เรียน มีการบริหารการใช้หลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลตามความคาดหวังของ
หลักสูตร ดังนี้

1. การจัดคาบเวลาเรียน ผู้บริหาร และบุคลากรในสถานศึกษาต้องวางแผนการจัดการ
เรียนรู้ร่วมกัน จัดคาบเวลาอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และจัดกิจกรรมเสริมตามความสนใจและ
ความต้องการ

2. การจัดบุคลากร ต้องมีบุคลากรเพียงพอและเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและได้รับ
การฝึกฝนมาทางพลศึกษาโดยตรง สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาบุคลากรอย่าง
ต่อเนื่องตามความต้องการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

3. จัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้ถูกสุขลักษณะปลอดภัย พร้อม และเพียงพอ
สำหรับบริการ และผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่ดีเกี่ยวกับการออกกำลังกาย และการเล่นกีฬาเพื่อ
การมีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

4. แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ควรจัดวัสดุ อุปกรณ์สื่อต่างๆให้สะดวก เพียงพอและทันสมัย
สำหรับการศึกษาค้นคว้า การเรียนรู้และฝึกฝนด้วยตนเอง ตลอดจนดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพที่
พร้อมใช้งานและใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า

5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องจัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ประสบการณ์ วุฒิภาวะ
มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสนุกสนาน ปลอดภัย โดยเฉพาะ
กิจกรรมการทำโครงการควรเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนทุกคนได้จัดทำโครงการของตนเอง ที่เป็น
รายบุคคลและรายกลุ่ม

6. กระบวนการเรียนรู้ของพลศึกษาต้องเน้นให้ผู้เรียนนำหลักการแข่งขันและความร่วมมือ
มาใช้ในการดำเนินชีวิตและเข้าใจกระบวนการแข่งขันที่ถูกต้องและร่วมกิจกรรมการแข่งขันด้วย
ความมีน้ำใจนักกีฬาตามวิถีประชาธิปไตย

7. การวัดและประเมินผลควรอำนวยความสะดวกจัดวัสดุอุปกรณ์ สื่อทางพลศึกษา ที่ผู้เรียนสามารถวัดและประเมินผลด้วยตนเอง เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ ตลอดจนการมีวิธีการประเมินอย่างน้อย 9 อย่าง ดังนี้

- 7.1 การทดสอบด้านการแพทย์ หรือด้านสุขภาพ
- 7.2 ความสามารถเรียนรู้ทางด้านการเคลื่อนไหว
- 7.3 การทดสอบสมรรถภาพทางระบบไหลเวียนโลหิต
- 7.4 การทดสอบสมรรถภาพทางด้านการเคลื่อนไหว
- 7.5 การทดสอบสมรรถภาพทางทักษะ
- 7.6 การทดสอบความรู้ด้านพลศึกษา
- 7.7 การทดสอบทางด้านเจตคติ
- 7.8 การทดสอบทางด้านสุขลักษณะและด้านพฤติกรรม
- 7.9 การทดสอบทางด้านการปรับตัวในสังคมและด้านอารมณ์

รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษา

วรศักดิ์ เพียรชอบ (2548 : 274 – 292) กล่าวว่า การที่ลำดับและขั้นตอนการเรียนการสอน วิชาพลศึกษาจะบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ได้วางไว้ในแต่ละด้านได้อย่างดีนั้น ครูผู้สอน จะต้องรู้และสามารถเลือกวิธีการสอนที่จะช่วยให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละด้านมาใช้ได้อย่างดี ถูกต้องและเหมาะสมด้วย การเรียนการสอนวิชาพลศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งให้นักเรียน ได้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในบางด้านเช่นเดียวกับการเรียนการสอนในวิชาอื่นๆ ที่เรียนในห้องเรียน ดังนั้น วิธีการเรียนการสอนในวิชาพลศึกษาบางวิธี จึงต้องอาศัยหลักการและกระบวนการที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้เช่นเดียวกับการเรียนการสอนวิชาอื่นๆ ในห้องเรียนนั้นด้วย แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากลักษณะของการเรียนการสอนวิชาพลศึกษานั้น เริ่มตั้งแต่หลักการและปรัชญาการเรียน การสอน จุดประสงค์การเรียนรู้ ลักษณะของเนื้อหาวิชา กิจกรรม ประสบการณ์ที่จัดให้นักเรียนและสถานที่และอุปกรณ์ต่างๆ ที่จะใช้ประกอบในการเรียนการสอนในวิชาพลศึกษามีความแตกต่างจากวิชาอื่นๆ ที่เรียนในห้องเรียนเป็นอันมาก ดังนั้นวิธีการการสอนบางวิธีที่นำมาใช้จึงจำเป็นต้องดัดแปลงให้เหมาะสมกับลักษณะวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ และสภาพการณ์ของการเรียนการสอนวิชาพลศึกษานั้นตามสมควรด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเรียนการสอนในวิชาพลศึกษานั้นเป็นการเรียนการสอนที่มุ่งให้นักเรียน มีการเรียนรู้และมีพัฒนาการตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่แตกต่างกันในหลายๆ ด้านพร้อมๆ กัน

ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงด้วยแล้ว วิธีการสอนในบางวิธีที่นำมาใช้จึงต้องมีการดัดแปลงให้มีความเหมาะสมเพิ่มมากยิ่งขึ้นอีกตามไปด้วย วิธีการสอนต่างๆ ที่ครูอาจจะนำมาดัดแปลง ผสมผสานกัน หรือนำมาใช้เสริมเพื่อให้การเรียนการสอนวิชาพลศึกษาสามารถบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วางไว้ และมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ซึ่งผู้เขียนได้เลือกวิธีการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่กำหนดในการนำไปจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไว้ 6 วิธี ได้แก่

1. การจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบแก้ปัญหา (Problem Solving Method)
2. การจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบสาธิต (Demonstration Method)
3. การจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบร่วมมือ (Cooperative Learning)
4. การจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบการแสดงบทบาทสมมุติ (Role Playing Method)
5. การจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยใช้เกม
6. การจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบทักษะปฏิบัติ

ข้อแนะนำในการสอนวิชาพลศึกษา ได้แก่ วิชาพลศึกษามีส่วนช่วยในการพัฒนา นักเรียนในทุกด้าน การจัดกิจกรรมพลศึกษาที่หนัก เหมาะสมกับสภาพของร่างกายของเด็ก แต่ละคน นักเรียนที่อยู่ในชั้นเดียวกันจะมีความแตกต่างกันทั้งในด้านวุฒิภาวะ ความสามารถและความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ นักเรียนทุกคนจะมีการพัฒนาที่ดีที่สุดและมีความสุขในชีวิตมากที่สุด ก็ต่อเมื่อได้มีความพอใจสบายใจในประสบการณ์ ในการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมพลศึกษา ฯลฯ

การจัดการเรียนการสอนสาระพลศึกษา เป็นสาระหนึ่งที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา การสอนพลศึกษาที่นิยมใช้โดยทั่วไปได้ดัดแปลงมาจากการสอนแบบ 5 ขั้นตอนของ แสรร์บัต คือ ขั้นเตรียม ขั้นอธิบายและสาธิต ขั้นฝึกหัด ขั้นใช้ ขั้นสรุปและประเมินผล

รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษา การเรียนการสอนวิชาพลศึกษาจะบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ได้วางไว้ในแต่ละด้านได้อย่างดีนั้น ครูผู้สอนจะต้องรู้และสามารถเลือกวิธีการสอนที่จะช่วยให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละด้านมาใช้ได้อย่างดี ถูกต้องและเหมาะสม วิธีการจัดการเรียนรู้วิชา พลศึกษา มีหลายวิธีได้แก่

การจัดการเรียนรู้แบบแก้ปัญหา มุ่งฝึกทักษะการสังเกต การเก็บข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลตีความ และสรุป มุ่งฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์ อันเป็นวิธีที่มีเหตุผล ซึ่งมี 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนกำหนดปัญหา ขั้นตอนตั้งสมมติฐาน ขั้นวางแผนแก้ปัญหา ขั้นการเก็บและการรวบรวมข้อมูล ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน และขั้นสรุปผล

การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต เป็นกระบวนการที่ผู้สอนหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ โดยการแสดงหรือการกระทำให้ดูเป็นตัวอย่างพร้อมๆ กับการบอก อธิบาย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ซึ่งมี 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นเตรียมการสอน ขั้นสาธิต ขั้นสรุป และขั้นวัดผล

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการสอนที่กำหนดให้นักเรียนที่มีความสามารถต่างกันทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มขนาดเล็กโดยทุกคนมีความรับผิดชอบงานของตนเอง และงานส่วนรวมร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กันและกันมีทักษะการทำงานกลุ่ม เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ส่งผลให้เกิดความพอใจอันเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มร่วมมือ ซึ่งมีหลายวิธี

ได้แก่ เทคนิค Jigsaw ,Think–Pair–Share, Roundtable, Learning Together, TGT: Team Games Tournament, STAD: Student Teams Achievement Division, TAI : Team Assited Individualization ฯลฯ

การจัดการเรียนรู้แบบการแสดงบทบาทสมมติ เป็นการสอนที่หยิบยกเอาเหตุการณ์ประเด็น หรือปัญหาขึ้นมาให้ผู้เรียนศึกษา โดยวิธีการให้ผู้เรียนเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้นๆ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น เข้าใจถึงปัญหาในเหตุการณ์นั้นๆ ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นนั้นด้วย มี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ ขั้นแสดง ขั้นการวิเคราะห์และอภิปรายผล ขั้นแสดงเพิ่มเติม ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุปเป็นหลักการ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม คือ กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนให้ผู้เรียนเล่นเกมที่มีกฎเกณฑ์ กติกา เงื่อนไข หรือข้อตกลงร่วมกันที่ไม่ซับซ้อน ทำให้เกิดความสนุกสนาน ร่าเริง เป็นการออกกำลังกาย เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น โดยมีการนำเนื้อหา ข้อมูลของเกม พฤติกรรมการเล่น วิธีเล่น และผลการเล่นเกมมาใช้ในการอภิปรายเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป และขั้นประเมินผล

การจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ มีนักการศึกษาหลายท่านทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้สรุปการสอนทักษะปฏิบัติไว้แตกต่างกัน เช่น

ซิมพ์ซัน มี 7 ขั้นตอน คือ ขั้นการรับรู้ ขั้นการเตรียมความพร้อม ขั้นการสนองตอบ ภายใต้การควบคุม ขั้นการให้ลงมือกระทำจนกลายเป็นกลไกที่สามารถกระทำตัวเอง ขั้นการกระทำอย่างชำนาญ ขั้นการปรับปรุงและประยุกต์ใช้ ขั้นการคิดริเริ่ม

ไพโรจน์ ตีรณธนากุล มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นกล่าวนำ ขั้นการสาธิตจากครู ขั้นการสาธิตจากผู้เรียน ขั้นให้การฝึกหัดและตรวจผลสำเร็จ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ มี 5 ขั้นตอน คือ วิเคราะห์ทักษะ ตรวจสอบความสามารถเบื้องต้น จัดการฝึกหน่วยย่อยต่างๆ อธิบายและสาธิตทักษะ และขึ้นจัดภาวะเพื่อการเรียน 3 ประการ

เดวิส มี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นให้เทคนิควิธีการ ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย

แฮร์โรว์ มี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นการเลียนแบบ ขั้นการลงมือกระทำตามคำสั่ง ขั้นการกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ ขั้นการแสดงออก ขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ

กิจกรรมการพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

กิจกรรมพัฒนาที่ 1

คำชี้แจง เมื่อศึกษาชุดพัฒนาชุดที่ 3 แล้ว จงวิเคราะห์แต่ละประเด็น สรุป และตอบคำถามต่อไปนี้

1. ในทัศนะของท่าน “การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ” มีความสำคัญอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. ในฐานะท่านเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ท่านเป็นผู้ที่มีความสามารถ ท่านจะชี้แนะ หรือแสดงความคิดเห็นอย่างไรกับเพื่อนร่วมกลุ่มสาระ เพื่อให้ความรู้วางแผนในการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

3. ในทัศนะของท่าน ภาวะผู้นำครูพลศึกษา ควรมีบทบาท และลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

4. ในฐานะที่ท่านเป็นผู้นำครูพลศึกษา ท่านจะมีเทคนิคอย่างไรต่อการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมพัฒนาที่ 2

คำชี้แจง เมื่อศึกษาชุดพัฒนาชุดที่ 3 แล้ว จงวิเคราะห์ผู้เรียนที่ท่านจัดกิจกรรมการเรียนรู้
จำนวน 1 ห้อง

กลุ่ม	ความสามารถ	รายชื่อ	จำนวนนักเรียน
ความสามารถของ ผู้เรียนกลุ่มเก่ง	ด้านร่างกาย		
	ด้านสติปัญญา		
	ด้านอารมณ์ จิตใจ		
	ด้านสังคม		
ความสามารถของ ผู้เรียนกลุ่ม ปานกลาง	ด้านร่างกาย		
	ด้านสติปัญญา		
	ด้านอารมณ์ จิตใจ		
	ด้านสังคม		

กลุ่ม	ความสามารถ	รายชื่อ	จำนวนนักเรียน
ความสามารถของ ผู้เรียนกลุ่มอ่อน	ด้านร่างกาย		
	ด้านสติปัญญา		
	ด้านอารมณ์ จิตใจ		
	ด้านสังคม		

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

กิจกรรมพัฒนาที่ 3

คำชี้แจง ในฐานะที่ท่านเป็นผู้นำครูพลศึกษา ท่านมีประสบการณ์ใช้สื่อการเรียนการสอน
ที่ประสบผลสำเร็จ

ระดับความสามารถ ของผู้เรียน	ชื่อสื่อที่เคยใช้	ลักษณะสำคัญของสื่อ
กลุ่มเก่ง	1..... 2..... 3..... 4..... 5.....	1..... 2..... 3..... 4..... 5.....
กลุ่มปานกลาง	1..... 2..... 3..... 4..... 5.....	1..... 2..... 3..... 4..... 5.....
กลุ่มอ่อน	1..... 2..... 3..... 4..... 5.....	1..... 2..... 3..... 4..... 5.....

ข้อคิดเห็นอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมพัฒนาที่ 4

คำชี้แจง ท่านเป็นผู้นำครูพลศึกษา ให้ท่านบอกการแสดงพฤติกรรมของครูและนักเรียน

ลองทบทวนว่า 1 ชั่วโมงที่อยู่ในห้องเรียน
ท่านทำอะไร และนักเรียนทำอะไร

พฤติกรรมครูพลศึกษา	พฤติกรรมนักเรียน
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

1. ทำไมครูพลศึกษาถึงแสดงพฤติกรรมมากกว่า

.....

.....

.....

.....

.....

2. ทำไมนักเรียนถึงแสดงพฤติกรรมมากกว่า

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมพัฒนาที่ 5

คำชี้แจง ให้ท่านตอบคำถาม 5 คำถามต่อไปนี้

การปฏิบัติ	ใช่	ไม่ใช่
1. ท่านศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนจัดกิจกรรมการสอนทุกครั้ง		
2. ท่านเป็นผู้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้		
3. แผนการจัดการเรียนรู้นั้นพัฒนาขึ้นดีกว่าปีที่ผ่านมา		
4. การจัดกิจกรรมต้องศึกษาวัตถุประสงค์ก่อนเสมอ		
5. สื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องสัมพันธ์กับกิจกรรม		

อยากทราบเหตุผลว่าทำไมท่านตอบอย่างนั้นในข้อ 1

.....

.....

.....

.....

.....

แล้วข้อ 2 ละ.....

.....

.....

.....

.....

ให้เหตุผลข้อ 3 ด้วยนะ

.....

.....

.....

.....

ในข้อ 4 มีเหตุผลอะไร.....

.....

.....

.....

.....

ข้อ 5 ก็อยากทราบด้วยนะคะ

.....

.....

.....

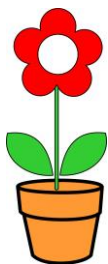
.....

เอาใจช่วยให้ท่านตอบ ใช่ ทุกข้อ เพราะนั่นแสดงให้เห็นว่าท่านให้ความสำคัญ
กับแผนการจัดการเรียนรู้ สร้างและพัฒนา โดยคำนึงถึงองค์ประกอบ
และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ

แต่ถ้าเรามีบางข้อที่ตอบ ไม่ใช่ ก็ไม่เป็นไรนะคะ

เรายังมีเวลาพัฒนาในข้ออื่นๆ ในโอกาสข้างหน้า
เราจะปรับปรุง จนตอบว่า ใช่ ได้อย่างภาคภูมิใจ

กิจกรรมพัฒนาที่ 6

คำชี้แจง เมื่อท่านปรับปรุงการจัดการเรียนรู้แล้ว ลองประเมินผลโดยรวมว่าเป็นอย่างไร

รายการกิจกรรม ที่ทำไปแล้ว	คุณภาพของงาน		
	ดีแล้ว	พอใช้ได้	ต้องปรับปรุง
มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เลือก			
ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบกิจกรรม			
ผู้เรียนมีโอกาสลงมือทำ			

ผลงานในส่วนที่ดีแล้วท่านมีความรู้สึกอย่างไร

.....

.....

.....

.....

ผลงานในส่วนที่ต้องปรับปรุงแก้ไข ท่านมีแนวทางในการดำเนินการต่อไปอย่างไร

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำครูพลศึกษา

ชุดที่ 3 ความรู้ ความสามารถของครูพลศึกษา

คำชี้แจง แบบประเมินนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำครูพลศึกษา
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หลังสิ้นสุดการพัฒนา

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	ไม่ได้ ปฏิบัติ
1	การวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล					
2	การนำหลักสูตรสถานศึกษามาออกแบบการเรียนรู้					
3	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
4	เทคนิคในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย					
5	แก้ปัญหาผู้เรียนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม					
6	มีสติปัญญาดี ความเฉลียวฉลาด					
7	มีความรู้ในเรื่องทั่ว ๆ ไปดี และใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ					
8	รู้บทบาทหน้าที่ของตน และหน้าที่รับผิดชอบ รู้จักตนเอง					
9	มีความสามารถในการทำงาน ร่วมกับบุคคลอื่น					
10	มีความรู้ ความสามารถด้านหลักสูตร พลศึกษา					
11	พัฒนาผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอน					
12	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความถนัดและ ความต้องการของผู้เรียน					
13	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความถนัดและความแตกต่าง ระหว่างบุคคล					

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. หนังสือสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษาในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2545.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เบริน-เบส บัค, 2551.
- จักรพันธ์ ศรีมกุฎ. ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้สาระพลศึกษาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2551. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2552.
- ทีศนา แคมมณี. ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- _____. ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์, 2550.
- _____. 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิดวิธีและเทคนิคการสอน. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ, 2544.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. เอกสารการสอนชุดวิชา วิทยาการการสอน. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546.
- วรศักดิ์ เพียรชอบ. ปรัชญา หลักการ วิธีสอน และการวัดเพื่อประเมินผลทางพลศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ พริกหวานกราฟฟิค, 2545.
- ศุภชาติ พุงขาว. ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้สาระพลศึกษา ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2551. ปรินญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2552.
- สุวิทย์ มูลคำ. กลยุทธ์...การสอนคิดเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2548.

สุวิทย์ มูลคำ อรทัย มูลคำ. 21 วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนากระบวนการคิด.
กรุงเทพฯ ฯ : ภาพพิมพ์, 2545.

หนึ่งฤทัย อินกราด. ปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระพลศึกษาในโรงเรียนเขตพื้นที่
ที่การศึกษาจะเชิงเทราปีการศึกษา 2552. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
พลศึกษา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2553.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูพลศึกษา
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา ชุดที่ 4
“การพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพครูพลศึกษา”

ผู้วิจัย

นายอดิศักดิ์ นवलสิงห์

สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

คำนำ

เอกสารประกอบการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาครูให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดทักษะกระบวนการ มีพฤติกรรม ที่เหมาะสม และสร้าง เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติการสอนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของคุรุสภา พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นผลทำให้สามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ยิ่งขึ้นเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง ซึ่งเอกสารการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา มีทั้งหมด 4 ชุด ประกอบด้วย

- ชุดที่ 1 บุคลิกภาพของผู้นำครูพลศึกษา
- ชุดที่ 2 คุณธรรม จริยธรรมของผู้นำครูพลศึกษา
- ชุดที่ 3 ความรู้ความสามารถของครูพลศึกษา
- ชุดที่ 4 การพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพครูพลศึกษา

เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ชุดที่ 4 “การพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพครูพลศึกษา” ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการพัฒนา สื่อและแหล่งเรียนรู้ เอกสารอ้างอิง และกิจกรรมการพัฒนา

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาครูให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดทักษะกระบวนการ มีพฤติกรรมที่เหมาะสม และสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

อดิศักดิ์ นवलสิงห์

สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาศึกษา

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา.....	ค
วัตถุประสงค์	ค
เนื้อหา	ค
วิธีการพัฒนา	ง
สื่อและแหล่งเรียนรู้	จ
แบบประเมินพฤติกรรมครูก่อนทดลองใช้ ชุดที่ 4	1
ชุดพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา.....	2
กิจกรรมพัฒนา	15
แบบประเมินพฤติกรรมครูหลังสิ้นสุดการพัฒนา ชุดที่ 4	19
เอกสารอ้างอิง	20
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	21

เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ชุดที่ 4

การพัฒนาตนเอง พัฒนาการวิชาชีพของครูพลศึกษา

ระยะเวลา 3 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนา มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง พัฒนาการวิชาชีพของครูพลศึกษา
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนา สามารถวิเคราะห์หลักการ แนวคิด เทคนิค กระบวนการ ไปใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครูพลศึกษา
3. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนา เกิดทักษะ ความชำนาญ และมีการพัฒนาภาวะผู้นำ ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาการวิชาชีพครูพลศึกษา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพครู

เนื้อหา

1. การพัฒนาตนเอง
2. ความจำเป็นในการพัฒนาตนเอง
3. ความสำคัญของการพัฒนาตนเอง
4. ประโยชน์ของการพัฒนาศักยภาพ
5. คุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถของครูพลศึกษา

วิธีการพัฒนา

1. วิทยากรแนะนำ ขั้นตอน วิธีการในการศึกษาเอกสารประกอบการพัฒนา
แก่ผู้เข้าอบรมพัฒนา
2. วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาทดสอบทัศนคติในการทำงาน เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักในบทบาท และทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน ใช้เวลา 20–25 นาที (กิจกรรมการพัฒนาที่ 1)
3. วิทยากรบรรยายการพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพครูพลศึกษา
4. วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรมเล่นเกม “ดนตรีโล่งๆ” เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศ และให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เสริมสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ ใช้เวลา 10–15 นาที (กิจกรรมการพัฒนาที่ 2)
5. วิทยากรบรรยายประกอบเอกสารการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา ชุดที่ 4 การพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพครูพลศึกษา คือ ความจำเป็นในการพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพครูพลศึกษา ความสำคัญของการพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพครูพลศึกษา ประโยชน์ของการพัฒนาศักยภาพครูพลศึกษา คุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถของครูพลศึกษา เพื่อให้ความรู้ทางวิชาการกับผู้เข้ารับการอบรมพัฒนา ในระหว่างการนำเสนอจะมีการตั้งคำถามประเด็น เพื่อซักถามผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
6. ผู้เข้าร่วมพัฒนา ร่วมอภิปรายการสร้างความรู้ความเป็นครูพลศึกษา เทคนิคการพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพครูพลศึกษา และนวัตกรรมที่จำเป็นต่อครูพลศึกษา โดยร่วมกันอภิปรายสรุปประเด็น
7. ผู้เข้าอบรมพัฒนา การนำเสนอแผนผังความคิดของตนเองหลังจากนั้นร่วมกันอภิปราย ซักถาม และสรุปการสร้างความรู้ความเป็นครูพลศึกษาการพัฒนาตนเอง และนวัตกรรมที่จำเป็นต่อครูพลศึกษา เพื่อให้ความรู้ทางวิชาการ
8. วิทยากรและผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาร่วมกันแสดงความคิดเห็น พร้อมยกตัวอย่างกรณีศึกษา
9. วิทยากรและผู้เข้าอบรมพัฒนาร่วมกันวิเคราะห์การพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพครูพลศึกษา คือ สรุปหลักการ การสร้างความรู้ความเป็นครู เทคนิคการพัฒนาตนเอง และนวัตกรรมที่จำเป็นต่อครูพลศึกษา และนำไปเป็นข้อคิดในการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษาต่อไป

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา เรื่อง การพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพของครูพลศึกษา
2. ชุดพัฒนาภาวะผู้นำครู เรื่อง การพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพของครูพลศึกษา
3. Power Point เพื่อประกอบการบรรยาย ดังนี้
 - 3.1 การพัฒนาตนเอง
 - 3.2 ความจำเป็นในการพัฒนาตนเอง
 - 3.3 ความสำคัญของการพัฒนาตนเอง
 - 3.4 ประโยชน์ของการพัฒนาศักยภาพ
 - 3.5 คุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถของครูพลศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

กิจกรรมพัฒนาที่ 1

“ทดสอบทัศนคติในการทำงาน”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมเกิดทัศนคติในการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงาน
2. ได้เห็นขอบข่ายและลักษณะงานที่ทำอยู่
3. ได้ตระหนักในบทบาทและทัศนคติในการทำงานที่ถูกต้อง
4. ให้สามารถทำงานอย่างสร้างสรรค์กับเพื่อนร่วมงาน

จำนวนผู้เข้าร่วมอบรม 15 – 25 ท่าน

อุปกรณ์ แบบทดสอบจำนวน 20 ข้อ

สถานที่ ในห้องฝึกอบรม

ระยะเวลา 20-25 นาที

วิธีดำเนินการ

1. แจกแบบสอบถามให้ท่านละ 1 แผ่น แล้วให้ผู้เข้าอบรมเขียนชื่อ สกุล ของตนไว้ที่มุมกระดาษขวามือด้านบน
2. ให้แต่ละท่านตอบคำถาม 20 ข้อ ว่าใช่หรือไม่ใช่ โดยการเขียนคำว่า ใช่ หรือไม่ใช่ ให้เวลาประมาณ 3 – 5 นาที
3. เสร็จแล้วให้เพื่อตรวจคำตอบของตนเอง
4. หากคำตอบตรงกับเฉลยได้คะแนนไม่ต่ำกว่า 13 คะแนน ขึ้นไปแสดงว่าสามารถที่จะปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้อย่างสันติ
5. วิทยากรสรุปตามวัตถุประสงค์

กิจกรรมพัฒนาที่ 2

“ดนตรีไต่สูง”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เป็นการสนุกสนานกับการแข่งขันและร้องเพลง
2. ความพร้อมเพรียงและฝึกทำงานเป็นทีมที่ดี
3. เสริมสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้
4. เป็นกิจกรรมนันทนาการผสมผสานกับการร้องเพลงร่วมกัน

จำนวนผู้เข้าร่วมอบรม 15 – 25 ท่าน

อุปกรณ์	เนื้อเพลง
	ถ้าขลุ่ยกั๊ตซา ถ้าขลุ่ยกั๊ตซา
	ถ้าขลุ่ยกั๊ตซา เราอย่าไปตี
	ถ้าขลุ่ยกั๊ตซา และมาราวี
	จงใช้วิธี (ดนตรี) ไต่สูง

ตรงเว้นวรรค ให้แต่ละกลุ่มทั้งหมดใส่เครื่องดนตรีที่พวกผู้เข้ารับการอบรมรู้จักกัน เช่น กลอง ระนาด ขลุ่ย ฆ้อง แคน ฯลฯ

สถานที่ ในห้องฝึกอบรม

ระยะเวลา 10-15 นาที

วิธีดำเนินการ

1. วิทยากรแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม ออกเป็น 5 กลุ่ม
2. เมื่อแบ่งกลุ่มแล้วให้แต่ละกลุ่มสมมุติว่ากลุ่มจะเป็นเครื่องดนตรีชนิดใด ให้เลือกกลุ่มละ 1 ชิ้นดนตรี และให้กำหนดเสียงซึ่งจะต้องออกเสียงเครื่องดนตรีเหมือนๆ กัน และท่าทางแสดงออกพร้อมๆ กัน
3. เช่น กลุ่ม 1 ใช้กลอง กลุ่ม 2 ใช้ระนาด กลุ่ม 3 ใช้ขลุ่ย กลุ่ม 4 ใช้ฆ้อง กลุ่ม 5 ใช้แคน
4. โดยรอบแรก จะถามมาว่าเป็นเครื่องดนตรีชนิดใด
5. เมื่อกำหนดดนตรีประจำกลุ่มแล้ว ก็ให้ร้องสลับวนไปเรื่อยๆ
6. วิทยากรสรุปตามวัตถุประสงค์

ชุดพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา

“การพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพครูพลศึกษา”

โดย...อติศักดิ์ นवलสิงห์

แบบประเมินพฤติกรรมการทำหน้าที่ครูพลศึกษา

ชุดที่ 4 การพัฒนาตนเอง พัฒนาการวิชาชีพครูพลศึกษา

คำชี้แจง แบบประเมินนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินพฤติกรรมการทำหน้าที่ครูพลศึกษา
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก่อนทดลองใช้

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	ไม่ได้ ปฏิบัติ
1	การเรียนรู้ด้วยตนเอง					
2	การปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ					
3	การเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ เทคนิค ทักษะต่าง ๆ					
4	การปรับปรุงวิธีดำเนินงานของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น					
5	การฝึกอบรม					
6	การสัมมนาทางวิชาการ					
7	การศึกษาดูงาน					
8	เข้าร่วมประชุม สัมมนา ได้รับความรู้มาปรับใช้ในวิชาชีพ					
9	แสวงหาแนวทางพัฒนา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่เสมอ					
10	มีความตระหนักถึงความก้าวหน้าในการเรียนรู้					
11	มีเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์					
12	มีการติดตามผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง					
13	มีการประเมินผลการเรียนให้ผู้เรียนได้ทราบความก้าวหน้าทางการเรียนของตนเอง อย่างสม่ำเสมอ					

การพัฒนาตนเอง

ความนำ

“ครู” เป็นบุคลากรหลักในการปฏิรูปการศึกษา ครูเป็นผู้นำทางด้านการจัดการเรียนรู้ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ มีมุ่งมั่นพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้เกิดองค์ความรู้ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ครูจึงมีการพัฒนาตนเอง ให้เป็นผู้นำทางด้านการจัดการเรียนรู้อยู่เสมอ

“**ครูมืออาชีพ**” คือ ครูที่มีความรู้ในเนื้อหาที่สอน มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงพัฒนาทักษะวิชาชีพของตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อมุ่งพัฒนาศักยภาพของนักเรียนอย่างแท้จริง

“**ความจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา**” กระบวนการเรียนการสอนพลศึกษาสำหรับครูพลศึกษาเท่าที่ผ่านมานั้น มักจะไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กล่าวเท่าที่ควร ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่าไม่มีรูปแบบการเรียนการสอนพลศึกษาสำหรับครูที่ดีและหลากหลายนั่นเองซึ่งสอดคล้อง

กับวีระพงษ์ แดนดี (2550) กล่าวไว้ว่า จากการใช้แบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อทดสอบ นักศึกษาชายและหญิง สังกัดสถาบันการพลศึกษา พบว่า นักศึกษาวิชาชีพลูกเสือพลศึกษา สถาบันการพลศึกษา มีสมรรถภาพทักษะกีฬาเซปักตะกร้อต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และยังพบว่า นักศึกษามีสมรรถภาพทางด้านสมานีน้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับลำไย หงส์สิงห์(2547)กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันนักศึกษาระดับอุดมศึกษา มีสมาธิในการเรียนการสอนในชั้นเรียนลดน้อยลง ถ้าให้นักศึกษาฝึกนั่งสมาธิในชั้นเรียน จะสามารถพัฒนาให้นักศึกษามีคุณธรรม จริยธรรมขึ้นในจิตใจ รวมตลอดทั้งสามารถส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นตามลำดับตลอดภาคเรียน ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิตตามอุดมคติไทยด้วย ซึ่งสอดคล้องกับเลสเลย์และแมทซ์ซินสกี (Lasley & Matczynski, 1997)กล่าวไว้ว่า การเรียนการสอนวิชาพลศึกษาและกิจกรรมการเคลื่อนไหวที่ดีนั้น ผู้สอนควรใช้วิธีการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยการเลือกรูปแบบการเรียนการสอนแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับกีฬาหรือกิจกรรมการเคลื่อนไหวเพื่อช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนตามความสามารถของตน ดังนั้น ผู้สอนจึงไม่ควรใช้วิธีสอนวิธีใดวิธีหนึ่งเพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย

1. ความจำเป็นในการพัฒนาตนเอง

การพัฒนาศักยภาพครู

หมายถึง การพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ความชำนาญและความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้ง การพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดเวลา การพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นกรรมวิธีที่

จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้ได้ผลดี มีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล ช่วยให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ตามแนวคิดดั้งเดิมเชื่อว่าการพัฒนาบุคลากร เป็นสิ่งไม่จำเป็นสำหรับองค์กร ผู้นำมีหน้าที่เฉพาะแต่เพียงบังคับบัญชาควบคุมให้พนักงานแต่ละคนปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่ง หรืองานที่ได้รับมอบหมาย ถ้าหากบุคคลใดต้องการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของตนจะต้องขวนขวายเอง แต่แนวคิดสมัยใหม่เชื่อว่าการพัฒนาบุคลากรเป็นหน้าที่ที่สำคัญและจำเป็นที่องค์กรทุกองค์กรจะต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอ ถึงแม้ว่าจะเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ แต่องค์กรจะได้รับประโยชน์มากกว่าโดยมีเหตุผลสนับสนุน 2 ประการ คือ

1. ถึงแม้ว่าองค์กร จะมีระบบสรรหาคัดเลือกที่ดีที่สุด ได้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเพียงใดก็ตาม ก็มิได้เป็นหลักประกันว่าบุคคลนั้นจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ในทันทีและตลอดไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้รับการเลื่อนตำแหน่งหรือโอนย้ายไปปฏิบัติหน้าที่อื่น ย่อมมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเป็นอย่างดีเสียก่อน

2. ในปัจจุบันได้มีการคิดค้น และนำเอาวิทยาการการบริหารสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารงานด้านต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย จึงเป็นความจำเป็นที่บุคคลทุกคนจะต้องปรับปรุงตนเองให้มีความรู้ทันสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์กรที่ต้องแข่งขันกับผู้อื่น ย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาบุคลากรของตนให้มีความรู้ความสามารถที่สูงขึ้นอยู่เสมอ ยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์นี้ ความเชื่อเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร มีแนวโน้มสูงขึ้น เพราะเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการก้าวกระโดดสู่ความเจริญทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วพร้อมแดน ซึ่งองค์กรต้องดำเนินการแข่งขันกับต่างประเทศด้วยการพัฒนา ต้องดำเนินงานเฉพาะที่เฉพาะองค์กร ไม่มีการลอกเลียนแบบกัน ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่องค์กรนั้นๆ มีความจำเป็นและต้องการพัฒนาเรื่องอะไร

การพัฒนาบุคลากรมีความสำคัญและความจำเป็นมากสำหรับหน่วยงานหรือสถานศึกษา เพราะการพัฒนาบุคลากรทำให้คนเรามีความสัมพันธ์ที่ดีเกิดความถูกต้องระหว่างบุคคล ทำให้มีวิธีการทำงานที่ดี จะทำให้การปฏิบัติงานของบุคลากรมีคุณภาพ มีความเหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย หรืองานที่รับผิดชอบ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

กล่าวโดยสรุปว่า โรงเรียนประถมศึกษาจะต้องมีการกำหนดความจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษา เพื่อจะได้กำหนดทิศทางของการพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษาว่า จะพัฒนาภาวะผู้นำครูพลศึกษาในลักษณะใด ที่จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงานนั้นๆ และหน่วยงานจะได้วางแผนกำหนด ความจำเป็นเพื่อจัดกิจกรรมในการพัฒนาต่อไป

ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพของครูในสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารงานของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารควรได้รับการพัฒนาให้สามารถนำภาวะผู้นำและบุคลิกภาพประชาธิปไตยมาเอื้อต่อการทำงานของคุณครู ให้ครูมีเสรีภาพในการคิด มีโอกาสพัฒนาคุณภาพผลงาน รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพในการนำหลักสูตรไปใช้ การเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในวิชาที่สอน สามารถพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ ความสนใจ ความต้องการและระดับพัฒนาการของผู้เรียนด้วยเทคนิควิธีที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ความสำคัญของการพัฒนาตนเอง

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาสังคมและชาติบ้านเมือง ทั้งนี้เพราะครูต้องรับหน้าที่ในการพัฒนาบุคคลในสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างเต็มที่ จนบุคคลเหล่านั้นสามารถใช้ความรู้ความสามารถของตนเพื่อพัฒนาชาติบ้านเมืองต่อไป ดังนั้นการพัฒนาครูให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพอย่างที่สุด จึงเป็นงานที่นักวิชาการศึกษา/ ผู้นิเทศก์ และ/หรือผู้บริหารการศึกษาจะต้องกระทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาครูก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ ดังนี้

1. การพัฒนาครู ช่วยพัฒนาคุณภาพและวิธีการทำงานของคุณครู ทำให้คุณครูมีสมรรถภาพในการสอน มีความรู้เพิ่มขึ้น เข้าใจบทบาทหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขข้อบกพร่องให้ดีขึ้น
2. การพัฒนาครู ช่วยทำให้เกิดการประหยัดเวลา และลดความสูญเปล่า

ทางวิชาการ เพราะครูที่ได้รับการพัฒนาจนเป็นครูที่มีคุณภาพนั้นย่อมไม่ทำสิ่งใดผิดพลาดง่าย ๆ สามารถใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ทำการสอนนักเรียนได้ผลเต็มที่และตรงตาม จุดประสงค์ ส่วนนักเรียนก็มีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. การพัฒนาครู ช่วยทำให้ครูได้เรียนรู้งานในหน้าที่ได้เร็วขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูที่เพิ่งได้รับการบรรจุให้เข้าทำงานใหม่ๆ และครูที่ย้ายไปทำการสอน ณ ที่ทำงานแห่งใหม่

4. การพัฒนาครู ช่วยแบ่งเบาหรือลดภาระหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา หรือ หัวหน้างานในสายงานต่างๆ เพราะครูที่ได้รับการพัฒนาอย่างดีและอย่างต่อเนื่อง จะมีความเข้าใจ งาน การสอนและงานอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

5. การพัฒนาครู ช่วยกระตุ้นให้ครูปฏิบัติงานเพื่อความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ การงานกล่าวคือ ทำให้ครูทุกคนมีโอกาสก้าวหน้าไปสู่ตำแหน่งทางการบริหารที่มีสถานภาพดีขึ้น

6. การพัฒนาครู ช่วยทำให้ครูเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งในด้านความรู้และ เทคโนโลยีต่างๆ รวมทั้งหลักการปฏิบัติงานและเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ

การพัฒนาครูเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารการศึกษา เพราะงานทุกชนิดของสถานศึกษา จะต้องดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับความสามารถและความร่วมมือของครู ถ้าครูขาดความรู้ความสามารถขาดขวัญกำลังใจ ในการปฏิบัติงาน ไม่จงรักภักดีต่อหน่วยงานของตนเอง และขาดความรับผิดชอบทะเลาะเบาะแว้ง กัน แยกแยะความสามัคคี ต่างคนต่างอยู่และทำงานไปวันๆ โดยไม่ให้ความร่วมมือ กิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษาได้วางไว้ก็จะประสบความล้มเหลว เพราะมีคนที่เหมือนไม่มี ในเมื่อคนเหล่านั้นไม่ร่วมมือกัน และหย่อนสมรรถภาพ

การพัฒนาครูจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารการศึกษา แม้ว่าครูทุกคน ของสถานศึกษาจะมีความสามารถเพียงใดก็ตาม ถ้าเวลาผ่านไปนานๆ บรรดาความรู้ความชำนาญ ก็ย่อมอ่อนลงไปเป็นของธรรมดา หรือบางที่การทำงานจำเจอยู่เสมอมานานๆ งานที่ทำอาจจะกลายเป็น ความเบื่อหน่ายได้เหมือนกัน ดังนั้น การที่ผู้บริหารให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยแก้ปัญหาและส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้ครูทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งมีขวัญและกำลังใจ

3. ประโยชน์ของการพัฒนาศักยภาพ

ความต้องการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาอาชีพและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ได้ตามมาตรฐานที่วางไว้ โดยเน้นการพัฒนาครู ให้เป็นครูชั้นฝีมืออาชีพ การเร่งรัดพัฒนาครู จึงเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ประโยชน์ของการพัฒนาศักยภาพครูผู้ครุ่มืออาชีพคือ

1. สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เป็นที่ยอมรับเชื่อถือซึ่งกันและกันกับบุคคลทั่วไป
3. มีความก้าวหน้าในวิชาชีพของตนเอง และชีวิตส่วนตัว
4. มีบุคลิกภาพที่ดี มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสูง
5. มีความสมัครสมานสามัคคีกัน ร่วมมือในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ บรรยากาศในการทำงานเป็นไปอย่างฉันทมิตร
6. ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนร่วมงานและบุคลากรในสถานศึกษาอื่นๆ
7. เป็นผู้ที่รักความก้าวหน้าติดตามข่าวสารต่างๆ อยู่เสมอ จนเป็นคนที่ทันสมัย และทันเหตุการณ์อยู่เสมอ
8. มีขวัญและกำลังใจดีอยู่เสมอ
9. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดีอยู่เสมอ

4. คุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถของครูพลศึกษา

บุคคลใดมีความรู้บุคคลนั้นย่อมมีพลัง ดังสุภาษิตที่ว่า “ความรู้คือพลัง” (Knowledge is power.) พลังในที่นี้ หมายถึง พลังความคิดที่จะทำงาน พลังที่จะปรับปรุงงานให้มีคุณภาพ และพลังที่จะแก้ไขข้อบกพร่องผิดพลาดต่างๆ จากการทำงานให้มีคุณภาพ ด้วยเหตุนี้สิ่งแรกซึ่ง ผู้ประสงค์จะเป็นครูต้องเสริมสร้างให้มีในตน คือ การเสริมสร้างศักยภาพด้านความรู้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่กำหนดในหลักสูตร ความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีการสอน การใช้สื่อ การเรียนการสอน และจิตวิทยาการเรียนการสอน เป็นต้น

สำหรับคุณสมบัติด้านความรู้ของผู้ประกอบวิชาชีพครูนั้น สำนักมาตรฐานวิชาชีพ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548 : 10 – 19) ได้กำหนดมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป ตั้งแต่วันที่ 5 กันยายน 2548 (ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548, 2548 : 3) ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญ 3 หมวดด้วยกัน คือ หมวด 1 ว่าด้วยมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ หมวด 2 ว่าด้วยมาตรฐานการปฏิบัติงาน และหมวด 3 ว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ สำหรับในบทนี้จะนำเสนอเฉพาะหมวด 1 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

หมวด 1 มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ

มาตรฐานความรู้ของครู

มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือเทียบเท่า หรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีความรู้ดังต่อไปนี้

1. ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู
2. การพัฒนาหลักสูตร
3. การจัดการเรียนรู้
4. จิตวิทยาสำหรับครู
5. การวัดและประเมินผลการศึกษา
6. การบริหารจัดการในห้องเรียน
7. การวิจัยทางการศึกษา
8. นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา
9. ความเป็นครู

สาระความรู้และสมรรถนะของครู

1. ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู

สาระความรู้

- 1) ภาษาไทยสำหรับครู
- 2) ภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่นๆ สำหรับครู
- 3) เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู

สมรรถนะ

- 1) สามารถใช้ทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนภาษาไทย เพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง
- 2) สามารถใช้ทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง
- 3) สามารถใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน

2. การพัฒนาหลักสูตร

สาระความรู้

- 1) ปรัชญา แนวคิด ทฤษฎีการศึกษา
- 2) ประวัติความเป็นมา และระบบการจัดการศึกษาไทย
- 3) วิสัยทัศน์และแผนพัฒนาการศึกษาไทย
- 4) ทฤษฎีหลักสูตร
- 5) การพัฒนาหลักสูตร
- 6) มาตรฐานและมาตรฐานช่วงชั้นของหลักสูตร
- 7) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 8) ปัญหาและแนวโน้มในการพัฒนาหลักสูตร

สมรรถนะ

- 1) สามารถวิเคราะห์หลักสูตร
- 2) สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย
- 3) สามารถประเมินหลักสูตรได้ทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร
- 4) สามารถจัดทำหลักสูตร

3. การจัดการเรียนรู้

สาระความรู้

- 1) ทฤษฎีการเรียนรู้และการสอน
- 2) รูปแบบการเรียนรู้และการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- 3) การออกแบบและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
- 4) การบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้
- 5) การบูรณาการการเรียนรู้แบบเรียนรวม
- 6) เทคนิคและวิทยาการจัดการเรียนรู้
- 7) การใช้และการผลิตสื่อและการพัฒนานวัตกรรมในการเรียนรู้
- 8) การจัดการเรียนรู้แบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 9) การประเมินผลการเรียนรู้

สมรรถนะ

- 1) สามารถนำประมวลรายวิชามาจัดแผนการเรียนรายภาค และตลอดภาค
- 2) สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
- 3) สามารถเลือกใช้พัฒนาและสร้างสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 4) สามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมินผล

4. จิตวิทยาสำหรับครู

สาระความรู้

- 1) จิตวิทยาพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการมนุษย์
- 2) จิตวิทยาการศึกษา
- 3) จิตวิทยาการแนะแนวและให้คำปรึกษา

สมรรถนะ

- 1) เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน
- 2) สามารถช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนรู้และพัฒนาได้ตามศักยภาพของตน
- 3) สามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- 4) สามารถส่งเสริมความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

5. การวัดและประเมินผลการศึกษา

สาระความรู้

- 1) หลักการและเทคนิคการวัดและประเมินผลทางการศึกษา
- 2) การสร้างและการใช้เครื่องมือการวัดผลและประเมินผลการศึกษา
- 3) การประเมินตามสภาพจริง
- 4) การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน
- 5) การประเมินภาคปฏิบัติ
- 6) การประเมินผลแบบย่อยและแบบรวม

สมรรถนะ

- 1) สามารถวัดและประเมินผลได้ตามสภาพความเป็นจริง
- 2) สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และหลักสูตร

6. การบริหารจัดการในห้องเรียน

สาระความรู้

- 1) ทฤษฎีและหลักการบริหารจัดการ
- 2) ภาวะผู้นำทางการศึกษา
- 3) การคิดอย่างเป็นระบบ
- 4) การเรียนรู้วัฒนธรรมองค์กร
- 5) มนุษยสัมพันธ์ในองค์กร
- 6) การติดต่อสื่อสารในองค์กร
- 7) การบริหารจัดการชั้นเรียน
- 8) การประกันคุณภาพการศึกษา
- 9) การทำงานเป็นทีม
- 10) การจัดโครงการทางวิชาการ
- 11) การจัดโครงการฝึกอาชีพ
- 12) การจัดโครงการและกิจกรรมเพื่อพัฒนา
- 13) การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ
- 14) การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน

สมรรถนะ

- 1) มีภาวะผู้นำ
- 2) สามารถบริหารจัดการในชั้นเรียน
- 3) สามารถสื่อสารได้อย่างมีคุณภาพ
- 4) สามารถในการประสานประโยชน์
- 5) สามารถนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการ

7. การวิจัยทางการศึกษา**สาระความรู้**

- 1) ทฤษฎีการวิจัย
- 2) รูปแบบการวิจัย
- 3) การออกแบบการวิจัย
- 4) กระบวนการวิจัย
- 5) สถิติเพื่อการวิจัย
- 6) การวิจัยในชั้นเรียน
- 7) การฝึกปฏิบัติการวิจัย
- 8) การนำเสนอผลงานวิจัย
- 9) การค้นคว้าศึกษางานวิจัยในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้
- 10) การใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหาการเสนอโครงการเพื่อทำวิจัย

สมรรถนะ

- 1) สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 2) สามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน

8. นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา**สาระความรู้**

- 1) แนวคิด ทฤษฎี เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้
- 2) เทคโนโลยีและสารสนเทศ
- 3) การวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีและสารสนเทศ

- 4) แหล่งเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้
- 5) การออกแบบ การสร้าง การนำไปใช้ การประเมินและการปรับปรุง
นวัตกรรม

สมรรถนะ

- 1) สามารถเลือกใช้ ออกแบบ สร้างและปรับปรุงนวัตกรรมเพื่อให้ผู้เรียน
เกิดการเรียนรู้ที่ดี
- 2) สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
ที่ดี
- 3) สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของ
ผู้เรียน

9. ความเป็นครู

สาระความรู้

- 1) ความสำคัญของวิชาชีพครู บทบาท หน้าที่ ภาระงานของครู
- 2) พัฒนาการของวิชาชีพครู
- 3) คุณลักษณะของครูที่ดี
- 4) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู
- 5) การเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครู
- 6) การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และการเป็นผู้นำทางวิชาการ
- 7) เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู
- 8) จรรยาบรรณของวิชาชีพครู
- 9) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

สมรรถนะ

- 1) รัก เมตตา และปรารถนาดีต่อผู้เรียน
- 2) อุดม และรับผิดชอบ
- 3) เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และเป็นผู้นำทางวิชาการ
- 4) มีวิสัยทัศน์
- 5) ศรัทธาในวิชาชีพครู
- 6) ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู

สำหรับสมรรถภาพของครูยุคปฏิรูปรอบสองที่พึงประสงค์ ควรมีสมรรถภาพดังต่อไปนี้
(วิชัย แหวนเพชร. 2552 : 29 – 30)

1. มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาที่เรียน
2. มีคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพ
3. มีจรรยาบรรณวิชาชีพครู
4. มีจิตวิญญาณของความเป็นครู
5. มีคุณลักษณะและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีความรัก ความก้าวหน้า และใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ
7. เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์
8. มีความพอประมาณ และความเพียงพอ
9. มีสุขภาพกายและจิตดี
10. มีความสามารถในการสอนการถ่ายทอดและการใช้สื่อการสอน
11. มีความสามารถในการให้คำปรึกษาและการแนะแนว
12. ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย

โดยสรุป “คุณภาพการศึกษาขึ้นอยู่กับคุณภาพของครู โดยแท้หากครูเก่ง ครูดี
นักเรียน นักศึกษาก็เก่งดีมีสุข” อย่างไรก็ตามสมรรถภาพของครู สามารถพัฒนาได้ มีหลักดังนี้

1. ใช้หลักจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้
2. ใช้หลักการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็ก
3. วางแผนสำหรับการสอนอย่างละเอียดถี่ถ้วน
4. ใช้วิธีสอนแบบต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม
5. ใช้วิธีวัดผลที่เหมาะสม
6. ใช้แบบทดสอบต่างๆ ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอน
7. ปกครองชั้นเรียนได้อย่างราบรื่น ตลอดจนปฏิบัติงานธุรการต่างๆ
ของโรงเรียนได้

หลักการพัฒนาสมรรถนะของครู 7 ประการดังกล่าว จะต้องอาศัยระยะเวลาการเรียนรู้
ประสบการณ์ ทักษะด้านต่างๆ จึงจะเกิดความชำนาญ เชี่ยวชาญ ที่อาจเรียกได้ว่า “ความเป็นครู
มืออาชีพ” นั่นเอง

กิจกรรมการพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

กิจกรรมพัฒนาที่ 1

คำชี้แจง เมื่อศึกษาชุดพัฒนาชุดที่ 4 แล้ว จงวิเคราะห์แต่ละประเด็น สรุป และตอบคำถามต่อไปนี้

1. ความหมายของผู้ประกอบวิชาชีพครู และผู้ประกอบวิชาชีพครุนั้นจำเป็นต้องมีความรู้ในด้านใดบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....

2. การพัฒนาตนเองสู่ครูมืออาชีพมีความสำคัญอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

3. ท่านมีแนวทางในการพัฒนาตนเองสู่ครูมืออาชีพอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

4. ครูจำเป็นต้องพัฒนาบุคลิกภาพในด้านใดบ้าง เพราะเหตุใด

.....
.....
.....
.....
.....

กิจกรรมพัฒนาที่ 2

“เลียนแบบ”

คำชี้แจง พฤติกรรมครูของท่าน ที่ท่านประทับใจและนำมาปฏิบัติจนเป็นนิสัย

พฤติกรรม	ส่งผลในทางใด		เหตุผล
	ผลดี	ผลเสีย	
1. การแต่งกาย			
1.1
1.2
1.3
1.4
1.5
1.6
2. การพูดจา			
2.1
2.2
2.3
2.4
2.5
2.6
3. ความประพฤติ			
3.1
3.2
3.3
3.4
3.5
3.6

พฤติกรรม	ส่งผลในทางใด		เหตุผล
	ผลดี	ผลเสีย	
4. ความเมตตากรุณา			
4.1
4.2
4.3
4.4
4.5
4.6
5. ความรับผิดชอบในการปฏิบัติ ตน			
5.1
5.2
5.3
5.4
5.5
5.6
6. อื่น ๆ			
6.1
6.2
6.3
6.4
6.5
6.6

กิจกรรมพัฒนาที่ 3

คำชี้แจง บอกความสำเร็จของงานที่ได้รับมอบหมาย ที่มีภาพของงานชัดเจน

1. ชื่องาน.....

2. เป้าหมายของงาน

3. วัตถุประสงค์ของงาน

4. ลักษณะของงาน

.....

.....

.....

.....

.....

5. วิธีดำเนินการ

.....

.....

.....

.....

.....

6. ผลสำเร็จของงาน

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป มีองค์ประกอบอะไรบ้างที่ทำให้ท่านทำงานสำเร็จ

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำครูพลศึกษา
ชุดที่ 4 การพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพครูพลศึกษา

คำชี้แจง แบบประเมินนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำครูพลศึกษา
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก่อนทดลองใช้

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	ไม่ได้ ปฏิบัติ
1	การเรียนรู้ด้วยตนเอง					
2	การปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ					
3	การเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ เทคนิค ทักษะต่างๆ					
4	การปรับปรุงวิธีดำเนินงานของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น					
5	การฝึกอบรม					
6	การสัมมนาทางวิชาการ					
7	การศึกษาดูงาน					
8	เข้าร่วมประชุม สัมมนา ได้รับความรู้มาปรับใช้ในวิชาชีพ					
9	แสวงหาแนวทางพัฒนา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่เสมอ					
10	มีความตระหนักถึงความก้าวหน้าในการเรียนรู้					
11	มีเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์					
12	มีการติดตามผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง					
13	มีการประเมินผลการเรียนให้ผู้เรียนได้ทราบความก้าวหน้าทางการเรียนของตนเอง อย่างสม่ำเสมอ					

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- . แนวทางการพัฒนาครูแกนนำ เพื่อเป็นครูต้นแบบปฎิรูปการเรียนรู้
และเกณฑ์คุณลักษณะของครูแกนนำ เพื่อพัฒนาเป็นครูต้นแบบ. เอกสาร
ชุดวิชาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2543.
- กัญญา โพธิ์วัฒน์. ครูมืออาชีพ : ความหวังใหม่. วารสารวิชาการ, 1(1), 3-7, 2540.
- ทีศนา แชมมณี. 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เท็กซ์ แอนด์เจอร์
นัลพับลิเคชั่น จำกัด, 2543.
- ทองคุณ หงส์พันธ์. สอนดีต้องมีหลัก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แสงสว่างการพิมพ์, 2544.
- พุทธชาติ ทองกร. (2551 เมษายน- มิถุนายน), ความเป็นมืออาชีพของครู, มติชน, หน้า 4.
- วิเศษ ชินวงศ์. กระบวนการทัศน์ใหม่ของการผลิตครู. วารสารวิชาการ,
3(10), 2-3, 2550.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. ครูมืออาชีพ : สิ่งที่ทำให้เรามีและควรเป็น. กรุงเทพฯ :
สุวีริยาสาส์น, 2549.

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รองศาสตราจารย์ ดร.วณิช นิรันตรานนท์	ประธานที่ปรึกษาของอธิการบดี สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสุโขทัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สายันต์ บุญใบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ไพไหล ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวรรณ หันไชยงวาท	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ผู้ทรงคุณวุฒิคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 23 (สกลนคร)
ดร.ภัณฑรัรักษ์ พลดี	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
ดร.สมเกียรติ พละจิตต์	ผู้อำนวยการ วิทยาลัยนานาชาติการพิเศษ โรงเรียนชุมชนหัวสูงสวรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 3
ดร.สุรพล บุญมีทองอยู่	ผู้อำนวยการ วิทยาลัยนานาชาติการพิเศษ โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเขต 22
ดร.พนารัตน์ บุตรซารี	ผู้อำนวยการ วิทยาลัยนานาชาติการพิเศษ โรงเรียนบ้านนาเลา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2
ดร.ภิญโญ ทองเหลา	รองผู้อำนวยการ วิทยาลัยนานาชาติการพิเศษ โรงเรียนส่องดาววิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คัมภีรปกรณ์	ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร	กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์	กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี